

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Petra Kaucká

Česko-vietnamská manželství

The Czech-Vietnamese marriages

Praha 2017

Vedoucí práce: Ing. Binh Slavická, Ph.D.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Ing. Binh Slavické, Ph.D. za trpělivost a ochotu mě při psaní vést. Dále děkuji Mgr. Jiřímu Kocourkovi, konzultantovi této práce za cenné rady a připomínky. V neposlední řadě patří můj dík také všem účastníkům výzkumu, kteří k němu svolili a umožnili mi tak nahlédnout do jejich životů.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 31. 7. 2017

.....

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou česko-vietnamských manželství. První část práce se věnuje pojetí manželství, zabývá se jak tradičním i moderním vietnamským manželstvím, tak českým institutem manželství. Stěžejní, druhá část práce pojednává o smíšených česko-vietnamských svazcích. Pozornost je věnována značnému kulturnímu střetu vyplývajícímu z těchto smíšených manželství. Třetí část práce tvoří terénní výzkum a sběr dat za pomoci dotazníkových šetření a rozhovorů.

Klíčová slova: smíšená manželství, Česko, Vietnam, kulturní střet, rodina, interkulturní manželství.

Annotation

The following thesis is examining the issue of the Czech-Vietnamese marriages. The first part of the thesis deals with the conception of marriage, it describes both the Czech and the Vietnamese traditional and modern form of marriage. The crucial second part of the thesis deals with the mixed Czech-Vietnamese marriages. The attention is paid to the significant culture clash that comes from these mixed marriages. The third part of the thesis includes a field research and gathering the information with questionnaires and interviews.

Key words: interracial marriages, Czechia, Vietnam, cultural conflict, family, intercultural marriages.

OBSAH

ÚVOD	7
1 MANŽELSTVÍ	9
1.1 Česká manželství	10
1.1.1 Tradiční podoba manželství	10
1.1.2 Moderní podoba manželství	12
1.2 Vietnamská manželství	17
1.2.1 Tradiční podoba manželství	17
1.2.2 Moderní podoba manželství	21
2 ČESKO-VIETNAMSKÁ MANŽELSTVÍ	26
2.1 Vymezení pojmu smíšená manželství	26
2.1.1 Specifika smíšených manželství	28
2.1.2 Kultura a kulturní konflikt	29
2.2 Česko-vietnamská manželství	31
2.3 Česko-vietnamská manželství v kontextu historie česko-vietnamských vzájemných vztahů	32
2.3.1 Vzájemné česko-vietnamské vztahy a migrace v 90. letech	32
2.3.2 Vietnamci na území ČR	33
2.3.3 Statistické údaje o česko-vietnamských manželstvích	35
3 METODY VÝZKUMU A POSTUP	37
3.1 Cíle výzkumu	37
3.2 Výzkumný soubor	38
3.3 Technika sběru dat	38
3.3.1 Standardizovaná dotazníková šetření	38
3.3.2 Polo-strukturované rozhovory	39
3.4 Analýza a interpretace dat	40
4 VÝSLEDKY	41
4.1 Představení respondentů	41
4.1.1 Mai a Petr	41
4.1.2 Jana a Minh	41
4.1.3 Lan a Marek	42

4.1.4	Vân a Mirek.....	42
4.1.5	Lenka a Cường.....	42
4.2	Interpretace výsledků.....	43
4.2.1	Odlišnost od nesmíšených manželství	43
4.2.2	Reakce rodiny a okolí.....	55
4.2.3	Jazyk komunikace	61
4.2.4	Manželské konflikty.....	62
4.2.5	Výchova dětí	64
4.3	Shrnutí výsledků	73
5	DISKUZE NAD LIMITY ZVOLENÉHO METODICKÉHO PŘÍSTUPU	80
	ZÁVĚR.....	82
	LITERATURA	85
	PŘÍLOHY	91
	Příloha č. 1 - Informovaný souhlas pro účastníky výzkumu.....	92
	Příloha č. 2 - Struktura rozhovoru s účastníky výzkumu	93

ÚVOD

Tato práce se zabývá smíšenými česko-vietnamskými manželstvími (tj. manželství mezi Čechem a Vietnamkou / Češkou a Vietnamcem) na českém území. Pojem „Vietnamec“ nebo „Vietnamka“ je velmi obecný, jelikož obyvatelstvo Vietnamu je z hlediska národnostního složení velmi různorodé. Na území Vietnamu žije celkem 54 etnik, z nichž je nejpočetnější majoritní etnikum Viêt (nebo také Kinh), které tvoří přes 86% celkové populace.¹ Vietnamskou kulturou a manželstvím, které v této práci představuji, mám tedy na mysli kulturu a manželství etnika Vietů, stejně tak jako se zde zabývám výhradně manželstvím Vietů s Čechy.

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, zda vznik manželských konfliktů u tohoto typu manželství musí mít nutně příčinu v kulturní rozdílnosti obou dvou manželů.

Další stanovené dílčí cíle se zabývaly odlišností od nesmíšených svazků, doby, kterou partner z jiného kulturního a sociálního prostředí strávil v tom českém, předsudků rodiny a okolí manželů a jejich dopadu na tato manželství, jazyka, kterým spolu manželé komunikují, výchovy dětí a rodinných vztahů obou manželů. U všech těchto aspektů manželského života byla pozornost věnována tomu, zda v manželství respondentů představují příčiny vzniku neshod a konfliktů.

Uzavírání těchto sňatků je dnes již poměrně obvyklé a děje se všude v republice. S rostoucí globalizací a multikulturalismem roste od konce minulého století počet smíšených partnerství a sňatků, uzavírání česko-vietnamských manželství patří mezi ty nejčastější případy. První výskyt česko-vietnamských partnerství a manželství najdeme od konce minulého století, kdy do Česka Vietnamci přijížděli studovat a pracovat, následně si zde našli protějšky a už tu s nimi zůstali. V dnešní době mladí Vietnamci hovoří česky plynule, s přehledem se v českém prostředí orientují a v mnoha případech si nevyberou partnera mezi svými krajany. Češi jsou na Vietnamce více zvyklí a většina obdivuje jejich houževnatost, píli a pracovitost. Přesto na obou stranách převládají předsudky, a pokud dojde k uzavření česko-vietnamského manželství, mohou se oba dočkat tak trochu od každého něco – podpory, pochopení, uznání, ale i kritiky a nesouhlasu. To samozřejmě platí pro obě strany a manželská dvojice, která se

¹ HLAVATÁ, Lucie, IČO, Ján, KARLOVÁ, Petra, STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Dějiny Vietnamu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 8. ISBN 978-80-7106-965-2.

uprostřed toho všeho ocitne, se pak hned ze začátku musí potýkat s těžkostmi a starostmi, které nesmíšené páry řešit nemusí a jsou tedy hned od začátku v určité nevýhodě.

O Vietnamcích v ČR byly napsány mnohé odborné studie, např. v této práci citovaná sociologická studie *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*² od Terezy Freidingerové, která se primárně zabývá migrací Vietnamců do ČR a do dalších částí světa, ale v níž jsou také stručné zmínky o česko-vietnamských manželstvích. Existují různorodé studentské závěrečné práce o smíšených manželstvích obecně, např. bakalářská práce s názvem „*Smíšená manželství – sociokulturní a ekonomické aspekty (sociologický výzkum)*“³ od Pavlína Petrekové. Dále je k dispozici řada studentských prací o konkrétně česko-vietnamských partnerských vztazích, potažmo manželstvích, např. *Partnerské vztahy mladých Vietnamek v České republice*⁴ od Pavlína Vencovské nebo *Partnerské vztahy Vietnamců a Češek /Vietnamek a Čechů. Reflexe z pohledu aktérů*⁵ od Kateřiny Kubátové. Z důvodu nedostatku odborné literatury o česko-vietnamských manželstvích opírám jejich popis a pochopení především o vlastní empirický výzkum. Práce je psaná z pohledu studentky vietnamistiky, která má znalosti o vietnamské kultuře v souvislostech, zná historický kontext této kultury a do určité míry ovládá vietnamský jazyk.

Tato práce se skládá ze tří hlavních částí. V první části je popsáno manželství obecně, jeho podoba, výběr potenciálního partnera do manželství a jeho zánik. Dále pak nahlíží na jednotlivé modely – české a vietnamské manželství, na tradiční i moderní podobu. Druhá část se věnuje smíšeným manželstvím, tomu, jak jsou definována a popisována. Následuje konkrétní zaměření na česko-vietnamská manželství a jejich výskyt v kontextu historie imigrace Vietnamců do ČR. Třetí, výzkumná část pak představuje provedení výzkumu, metodiku a práci s nasbíranými daty.

² FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014. ISBN 978-80-7419-174-9.

³ PETREKOVÁ, Pavlína. *Smíšená manželství – sociokulturní a ekonomické aspekty (sociologický výzkum)*. Znojmo, 2013. Bakalářská práce. SVŠE Znojmo. Katedra marketingu a managementu. Dostupné z WWW: https://theses.cz/id/rdirpu/BP_-_dokument_-_HS_2_.pdf

⁴ VENCOVSKÁ, Pavlína. *Partnerské vztahy mladých Vietnamek v České republice*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/113734/>

⁵ KUBÁTOVÁ, Kateřina. *Partnerské vztahy Vietnamců a Češek /Vietnamek a Čechů. Reflexe z pohledu aktérů*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/163575/>

1 MANŽELSTVÍ

Manželství je nejen významným společenským vztahem, ale je především v naší historické etapě chápáno jako významný vztah právní.⁶ §1 Zákona o rodině č. 94/1963 Sb. (dále už jen ZoR) definuje manželství jako trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Manželství je zákonem chápáno jako trvalé společenství dvou osob rozdílného pohlaví. Může zaniknout jen zákonem stanoveným způsobem.⁷ Lze ho také vymezit jako instituci, jejímž hlavním posláním je tvorba a výchova další generace.⁸

Češi si do vztahů a manželství, stejně jako i do ostatních osobních věcí od rodiny nechávají mluvit mnohem méně, nežli Vietnamci. Jak se dozvíme později, má to co dělat s výchovou, rodičovským přístupem k dětem a přenášení jejich hodnot na ně. Pro Čecha není nemyslitelné rodinu (rodiče) opustit, zanedbávat, neposlušovat a hlavně vzít si jimi neschvalovanou osobu a následné přerušování nebo omezení styků s nimi. Ve Vietnamu se lidé radši rozejdou a vztah ukončí, než aby se s rodiči rozhádali. Češi většinou pojmem „moje rodina“ myslí pouze ty nejbližší, tudíž především manžela/ku s dětmi, ve druhé řadě pak rodiče, sourozence. Se vzdálenými příbuznými se ani nemusí nijak blíže znát nebo se s nimi vůbec stýkat, což je pro vietnamský model rodiny nepředstavitelné.

Městské populace se všude na světě rozvádějí více než populace venkovské.⁹ To je jeden z možných faktorů ovlivňující rozvodovost, který se dá uplatnit jak v českém, tak ve vietnamském prostředí. Naprostá většina vietnamské populace totiž žije na venkově, tudíž tamní konzervativní smýšlení rozvod neschvaluje, na rozdíl od českých občanů.

Ve Vietnamu stigma rozvedených žen a svobodných matek i nadále přetrvává a i kvůli tomu se tam nevyskytuje v takové míře jako u nás, kde je na to nahlíženo jako na normální a poměrně častý jev.

⁶ RADVANOVÁ, Senta. *O rodině, manželství a dětech*. Praha: Panorama, 1978, s. 26.

⁷ *Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině*. 1. 4. 1964. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 1. ISBN 80-7179-448-1.

⁸ CAPPONI, Věra. *Co by i moje dcera měla vědět o manželství*. Praha: Motto, 1996, s. 26. ISBN 80-85872-39-0.

⁹ MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 193. ISBN 80-86429-05-9.

1.1 Česká manželství

1.1.1 Tradiční podoba manželství

Manželství bylo patriarchální, manžel i otec tedy měli výrazně dominantní postavení. Nižší postavení ženy ve vztahu je považováno za samozřejmé.¹⁰ Její funkce byla především porodit potomky. Ženin majetek měl právo spravovat její manžel. Muž měl ženu milovat, žena zase musela svého muže ctít. Oproti tradičnímu patriarchátu však novozákonní pojetí muže zavazuje úplnou odpovědností – a to především odpovědností za duševní blaho ženy.¹¹

Typickým znakem minulých období, který ostatně u mnohých lidí převládá dodnes, je všeobecná diferenciací činností a nástrojů na mužské a ženské. Pro naše území je etnograficky opakovaně doloženo, že pro ženu bylo nemyslitelné vzít do ruky kosu stejně, jako bylo nemyslitelné pro muže vzít do ruky srp.¹²

Předmoderní manželství bylo ekonomickým svazkem. Pro chudé bylo prostředkem organizace zemědělské a řemeslné práce. V takovém manželství nebylo moc místa pro vášeň, pro muže bylo ale dost příležitostí k vybočení.¹³

Vznik manželství a rodinný život

§ 44 Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811 vycházel z myšlenky tzv. manželské smlouvy, kterou „prohlašují dvě osoby rozdílného pohlaví podle zákona svou vůlí, že chtějí nerozlučně žít ve společenství, plodit děti, vychovávat je a poskytovat si vzájemnou pomoc“.¹⁴

Ještě v minulém století bývalo zvykem, že partnera do manželství dětem vybírali rodiče a na jejich věk či na věkový rozdíl mezi nimi nebyl brán velký zřetel.

Běžné byly rodiny vícegenerační, kde spolu pod jednou střechou žilo více generací, lidé si vzájemně pomáhali, hospodařili a starali se o sebe.

¹⁰ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990, s. 65. ISBN 80-7029-018-8.

¹¹ Tamtéž, s. 65.

¹² Tamtéž, s. 100.

¹³ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 156. ISBN 978-80-86429-87-8.

¹⁴ *Všeobecný zákoník občanský* (císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s.). 1. 6. 1811. In: *Beck - online.cz* [online]. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna>.

Hlavní identitou ženy byla identita hospodyně. Zemřela-li žena, domácnost ji těžce postrádala, v rodině bývalo hodně dětí a rodina zároveň také plnila funkci hospodářské jednotky – většinu věcí si dokázala vyrobit sama. Zemřel-li muž, zanechal vdově dílnu nebo hospodářství, se kterým si také sama neporadila.¹⁵

Výchova dětí

Děti byly dříve mnohem více vedeny k poslušnosti a úctě k rodičům, než jak je tomu dnes. Již od dětství se musely zapojit do domácích prací, pomáhat se starat o dobytek, pracovat s rodiči na polích. Dívky byly od útlého věku vedeny k tomu být zručné v domácnosti, chlapci zase k ovládání typicky mužských prací, otec jim předával jeho znalosti v řemesle.

Zánik manželství

Všeobecný občanský zákoník z roku 1811 katolíkům neumožňoval ukončit manželství za trvání jejich života, § 93 jim pouze přiznával možnost odloučení „rozvodem od stolu a lože“, kdy manželé již nemuseli společně žít, ale jejich manželství tím právně nezaniklo. V § 111 právo rozvodu přiznával jen osobám nekatolického vyznání – formou rozluky.¹⁶

V době právníkové dvouletky již zákon o právu rodinném z roku 1949 nepřebíral rozlišení rozluky a rozvodu od stolu a lože. Přestal také kazuisticky vyjmenovávat jednotlivé rozvodové důvody a § 30 tohoto zákona uvádí jediný obecně aplikovatelný důvod k právnímu ukončení manželství – rozvodu – a to trvalý a hluboký rozvrat, který nastal z důležitých důvodů.¹⁷ Skutečností však zůstává, že lidé se rozváděli méně než dnes a setrvali spolu až do smrti jednoho z manželů. Na rozvedené jedince i na jejich děti bylo nahlíženo pohrdavě a uzavřít druhé manželství pro ně bylo těžší než dnes.

¹⁵ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 258. ISBN 978-80-86429-87-8.

¹⁶ *Všeobecný občanský (císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s.)*. 1. 6. 1811. In: *Beck - online.cz* [online]. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna>.

¹⁷ *Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném*. 27. 12. 1949. In: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-265#hlava1>.

1.1.2 Moderní podoba manželství

Ačkoli je v dnešní moderní době pro mladé páry již zcela běžné spolu žít a vychovávat děti, aniž by se vzali, jeví se společné soužití muže a ženy v manželství i nadále jako obecně přijatá společenská norma chování.¹⁸ Podle průzkumů dokonce zůstává manželství pro mladé lidi stále nejrozšířenější a nejpreferovanější variantou partnerského života.¹⁹ Mladí lidé ovšem před vstupem do manželství chtějí jeden druhého nejprve poznat a tak není neobvyklé, že spolu před tímto krokem udržují i několikaletý vztah a často také spolu bydlí tzv. „na hromádce“. To je něco, co je pro vietnamské rodiče nepřijatelné, partneři spolu mohou začít žít až po svatbě a to samé platí o otěhotnění a početí dětí.

Vztah mezi manžely je jedním ze dvou základních vztahů v rodině.²⁰ Lidé přistupují k manželství ze dvou hledisek: praktického a emocionálního. Praktické hledisko hodnotí manželství jako instituci, která poskytuje finanční jistotu a právní záruky majetkových vztahů a jejíž podstatnou úlohou je zabezpečit děti a zajistit jim zdárný vývoj. Emocionální hledisko posuzuje manželství jako instituci, která naplňuje citové potřeby člověka.²¹

Dnes už si vybíráme partnera na základě našeho svobodného rozhodnutí. S tím, jak rodiče ztráceli kontrolu nad namlouváním svých dětí, klesal i věkový rozdíl v páru. V současné době u nás věkový rozdíl mezi nevěstou a ženichem klesá, ovšem ne příliš výrazně a dosti pomalu.²² Průměrný věk nevěsty je téměř ve všech západoevropských zemích vyšší než 25 let. Ženiši jsou v průměru o dva až dva a půl roku starší.²³

Lidé z vyšších společenských tříd se žení a vdávají později nežli páry z nižších tříd. Jako velký vliv se zde uvádí delší školní docházka a také vysoká úroveň antikoncepce. Jako další rozdíly jsou pak uváděny např. věk, ve kterém žena otěhotní, kdy u lidí z nižších tříd je pravděpodobnější otěhotnění před dvacátým rokem života a počet dětí v rodině, který závisí na příslušnosti k sociální třídě, přičemž tato závislost je ale historicky podmíněná. Nejprve

¹⁸ FIALOVÁ, Ludmila. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, s. 70. ISBN 80-85850-87-7.

¹⁹ Tamtéž, s. 70.

²⁰ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990, s. 64. ISBN 80-7029-018-8.

²¹ FIALOVÁ, Ludmila. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, s. 71. ISBN 80-85850-87-7.

²² MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 131. ISBN 978-80-86429-87-8.

²³ MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál, 2002, s. 43. ISBN 80-7178-624-1.

začaly omezovat počet dětí rodiny z vyšších tříd, po první světové válce už i rodiny dělnické a na vesnicích.²⁴

České rodiny se výrazně dotýkají změny na sklonku moderní doby. Určité zpoždění proti evropskému vývoji, dané čtyřicetiletou izolací české společnosti od západní civilizace, se dynamicky vyrovnávalo od okamžiku, kdy se v 90. letech Česko znovu otevřelo světu. Už v té době byla patrná snad nejvýznamnější změna, kterou instituce západoevropské rodiny prošla již od zániku tradičních společností: už více než sto let je v každé generaci rodina zakládána znovu.²⁵

Podle průzkumů se dvoukariérová rodina (rodina, kde oba manželé vykonávají povolání, které vyžaduje kontinuální rekvalifikaci, předpokládá neustálé sebevzdělávání, vysokou pracovní exponovanost a má institucionalizovaný systém profesionální dynamiky) rozpadá častěji.²⁶

Ve více než polovině rodin dochází občas k ostřejším hádkám, přiznávají to oba manželé a vědí o tom i děti. Tam, kde nezaznělo, že rozhodují oba, vesměs rozhoduje žena. Ženy jsou méně spokojeny než muži a podstatně častěji uvažují o rozvodu.²⁷

Vznik manželství

Muž a žena, kteří spolu chtějí uzavřít manželství (dále jen „snoubenci“), mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel (§ 2 ZoR v plném znění).²⁸ Toto není něco, k čemu nás zákon může donutit, jedná se spíš o jakési morální hledisko, kterému bychom měli přikládat váhu už v rámci zachování manželství. Dokladem důležitosti tohoto bodu může být i fakt, že na četných rozvodech českých manželství je podepsáno i to, že do něj lidé vstupují ukvapeně, po krátké době známosti a někdy bez toho, aby si před tím vyzkoušeli společný život. Podle vietnamských rodičů je to, aby spolu dva lidé žili a nebyli manželé nepřipustné, nicméně by se to nemělo úplně zavrhnout. Člověk se chová jinak doma a jinak na veřejnosti, stejně to platí i o vztahu. To, že s někým strávíme pár hodin na schůzce nebo ho navštívíme doma,

²⁴ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 100. ISBN 978-80-86429-87-8.

²⁵ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 258. ISBN 978-80-86429-87-8.

²⁶ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1983, s. 17.

²⁷ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990, s. 110. ISBN 80-7029-018-8.

²⁸ *Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině*. 1. 4. 1964. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 5. ISBN 80-7179-448-1.

neznamená, že toho dotyčného známe. Při společném soužití najednou budeme vystaveni věcem, které jsme na schůzce s ním neměli možnost zažít nebo alespoň ne tak přímo. Zažijeme partnera unaveného, bez nálady a bez nutkání se před námi přetvařovat, což může vést k rozepřím.

Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství, učiněným před obecním úřadem pověřeným vést matriky, popřípadě úřadem, který plní jeho funkci (dále jen „matriční úřad“), nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem.

Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků.²⁹

Na našem území rozlišujeme dva typy sňatku – občanský a církevní. Vzhledem k nízkému počtu věřících na našem území se ve větší míře uzavírají civilní sňatky, což je případ i těch česko-vietnamských.

Snoubenci jsou povinni předložit stanovené doklady, jakož i prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství.³⁰

Doklady, které musí být předloženy úřadům, se liší v závislosti na státním občanství a typu pobytu.

Snoubenec, který je občanem a je přihlášen k trvalému pobytu v ČR, je povinen matričnímu úřadu prokázat svoji totožnost a k žádosti o uzavření manželství připojit rodný list, doklad o státním občanství, výpis z evidence obyvatel o místě trvalého pobytu a výpis z evidence obyvatel o osobním stavu. S výjimkou rodného listu není snoubenec povinen předložit další uvedené doklady, jestliže požadované skutečnosti prokáže občanským průkazem.³¹

Pokud je snoubenec občanem ČR, ale má trvalý pobyt v cizině, je povinen prokázat matričnímu úřadu svoji totožnost a připojit rodný list, doklad o státním občanství, výpis

²⁹ *Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině*. 1. 4. 1964. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 6. ISBN 80-7179-448-1.

³⁰ Tamtéž, s. 23.

³¹ Tamtéž, s. 23.

z evidence obyvatel o místě trvalého pobytu a výpis z evidence obyvatel o osobním stavu nebo jim odpovídající obdobné doklady, pokud jsou cizím státem vydávány.³²

Snoubenec, který je cizincem, je k žádosti o uzavření manželství povinen předložit rodný list, doklad o státním občanství, doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství (nesmí být k datu uzavření manželství starší 6 měsíců), potvrzení o osobním stavu a pobytu, je-li cizím státem vydáváno, potvrzení o tom, že bude manželství v domovském státě cizince uznáno za platné.³³

Skutečnosti, které brání uzavření a uznání manželství za platné jsou bigamie, nesvéprávnost, příbuzenství, nezletilost a duševní porucha.³⁴

Muž a žena mají v manželství stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí.³⁵

Rodinný život

Dnešní vidění rodinných vztahů (a nejde pouze o právní systém či jinak výslovně formulované normy) předpokládá vzájemnou lásku mezi mužem a ženou, kteří spolu žijí v manželství, jako nezbytnou podmínku úspěchu soužití.³⁶ Slovem „rodina“ dnes označujeme především manželský pár s dětmi. Moderní představa rodiny je rodina párová monogamická, domácnost tvořená párem muže a ženy a jejich dětmi, která se odborně označuje jako rodina nukleární.³⁷

Stěhování se nevěsty do domácnosti ženicha přestalo být obvyklé v posledním století. Univerzální neolokalita mladých párů zakládajících rodinu a nízká úmrtnost ve středním věku naopak vedla v moderních společnostech k tomu, že co manželský pár, to domácnost a samostatná rodina, což platí až do odchodu dospívajících dětí z domova (resp. až do rozvodu páru).³⁸

³² Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. 1. 4. 1964. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 24. ISBN 80-7179-448-1.

³³ Tamtéž, s. 24.

³⁴ Tamtéž, s. 35.

³⁵ Tamtéž, s. 51.

³⁶ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990, s. 64. ISBN 80-7029-018-8.

³⁷ Tamtéž, s. 18.

³⁸ Tamtéž, s. 258.

Perspektiva laické veřejnosti činí de facto sociálně odpovědnou za úroveň fungování rodinné instituce především ženu. U muže se pak klade jen otázka, jak v této obtížné sociální roli ženě pomáhá. Možný naopak vychází z předpokladu zvláštní a nezastupitelné odpovědnosti za fungování rodinné instituce, jež není o nic menší než odpovědnost ženy, i když je nutně kvalitativně odlišná.³⁹

Rozdíly mezi mužem a ženou se postupně ve společnosti vytrácí, respektive již nejsou tak zásadní. Jeví se jako zanedbatelná, okrajová odlišnost, jež vystoupí do popředí v podstatě jen při plzení, rození a nejranější péči o děti.⁴⁰

Pokud jde o to, kdo rozhoduje o rodinných financích a kdo rozhoduje o provozu domácnosti, v dobré polovině domácností je rozhodovací proces vnímán jako sdílený.⁴¹

Výchova dětí

Jelikož je to ve většině případů matka, kdo je s dětmi celý den doma a stará se o ně, je to tedy především ona, kdo děti vychovává, zajímá se o jejich volný čas, záliby, přátele, pocity, lásky, školu a také s dospívajícími dětmi častěji diskutuje o sexu. Otec, který je vytížen prací naproti tomu přichází unavený domů až večer a s dětmi toho moc neprobere.

Ve všech kulturách, českou i vietnamskou nevyjímaje, lze pozorovat principiální shodu v tom, že každé dítě má nárok na to, aby mu jeho rodiče zajistili a poskytli výživu, oblečení, ubytování, zdravotní péči a přístup ke vzdělání alespoň takovému, aby ho jeho nedostatek v dospělosti nevyklučoval na okraj společnosti. Jedná se o tzv. tezi minimálního zaopatření.⁴²

Jednotlivé kultury se liší v odpovědi na otázku, nakolik jsou rodiče oprávněni vyžadovat, aby jejich dítě od nich převzalo i jejich koncepci dobra a dobrého života, a jaké prostředky mohou rodiče používat pro to, aby toho dosáhli.⁴³

V českém prostředí rodiče většinou děti netlačí k tomu, aby vystudovaly gymnázium a následně VŠ, aby studovaly jen perspektivní obory, aby byly ve škole nejlepší, aby se hned po vystudování oženily/vdaly. Rodiče jim dávají prostor pro to, aby se rozhodly samy a aby

³⁹ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990, s. 99. ISBN 80-7029-018-8.

⁴⁰ Tamtéž, s. 102.

⁴¹ Tamtéž, s. 109.

⁴² Tamtéž, s. 155.

⁴³ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 155. ISBN 978-80-86429-87-8.

hlavně ony samy byly šťastné. To je jedna z rozdílů oproti vietnamským rodičům, které děti neustále tlačí k tomu být nejlepší a mít vše ve správný čas – ne dříve než je žádoucí a ani později. Mezi Vietnamci žijícími v ČR byste pak těžko hledali někoho, kdo nemá práci nebo někoho, kdo před 30. rokem života nestihl založit rodinu.

Rodičovská výchova může vypadat všelijak. I v našem prostředí se najdou rodiče, kteří by si v přísnosti nikterak nezahlavili s těmi vietnamskými.

Zánik manželství

Manželství zaniká rozvodem, smrtí nebo prohlášením jednoho z manželů za mrtvého.⁴⁴ Zatímco Vietnamci ve většině případů v manželství setrvávají – i když nejsou spokojeni – a to pro děti, proto, aby se nestali terčem kritiky, a odsuzování ostatních, české děti častěji pocházejí z neúplných rodin anebo zažijí rozvod rodičů ještě během dětství.

1.2 Vietnamská manželství

1.2.1 Tradiční podoba manželství

Vietnam (současným oficiálním názvem Vietnamská socialistická republika) je země v jihovýchodní Asii, táhnoucí se po východním pobřeží poloostrova Zádvní Indie. Na severu sousedí s Čínou, na západě s Laosem a Kambodžou. Země byla v historii několikrát rozdělena na jednotlivé části, geograficky i kulturně. Základní geografické členění Vietnamu rozděluje na severní, střední a jižní oblast.⁴⁵ Sever země byl kvůli své geografické blízkosti k Číně vždy pod vlivem čínské kultury, jižní část země zase naopak ovlivnila kultura indická.

U majoritního etnika Vietů ženy tradičně vždy musely poslouchat muže, v tomto byl osud žen obzvláště svázan. Jako dítě dívka musela poslouchat svého otce, poté jako manželka měla povinnost poslouchat svého manžela, a když její manžel zemřel, musela pak poslouchat nejstaršího syna. Pokud by manžel zemřel nebo pokud by se spolu rozvedli, mohla se žena vdát podruhé, ale většinou se tak nedělo. Tradičně ženě po svatbě zůstávalo její rodné jméno, děti dědí příjmení po otci. Dnes děti mohou dědit obě příjmení současně.

⁴⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. 1. 4. 1964. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 61. ISBN 80-7179-448-1.

⁴⁵ HLAVATÁ, Lucie, IČO, Ján, KARLOVÁ, Petra, STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Dějiny Vietnamu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 9. ISBN 978-80-7106-965-2.

Ve vztahu mezi manžely je nejdůležitější harmonie. Přísloví praví: „Manželé, kteří jsou ve vzájemné harmonii, dokáží vysušit Východní moře.“ Tzn., že harmonický pár spolu zvládne překonat jakékoli překážky. Manžel by měl především svou ženu milovat, uznávat, vážit si jí a být schopen zajistit, aby se o něj jeho manželka mohla opřít a být tak šťastná. Manželka by pak měla být svému muži věrná, měla povinnost postarat se o tchána a tchýni, někdy musela svého manžela živit. Dále pak musela svému manželovi pomáhat s prací, nést všechny rodinné záležitosti a měla na starost výchovu dětí. Teprve poté si mohla říkat hospodyně / žena v domácnosti.⁴⁶

Vietnamské mýty a dějiny jsou plné příběhů o silných, inteligentních a rozhodných ženách, které zdaleka nejsou tak ušlápnuté jako ty čínské a asijské vůbec. Muži a ženy často pracovali bok po boku, přičemž ženy vykonávaly mnoho fyzicky náročných činností, vlastnily menší podniky a byly zručné řemeslnice. Ženy však přesto zůstávaly podřízeny mužům.⁴⁷ Zatímco muži dříve pracovali na polích, ženy zpeněžovaly rodinnou produkci na regionálních trzích, jichž bylo v každém okrese několik. Vietnamské ženy jsou proto většinou velmi komunikativní, samostatné a rozhodné, jak v tradičních zaměstnáních, tak moderních profesích.⁴⁸ Jsou to často ony, kdo drží rodinnou kasu a jsou tzv. hlavou rodiny. Jak praví trefné přísloví „muž je hlavou rodiny, ale žena je krkem, který jí otáčí“, což u vietnamské rodiny platí o to více.

Vznik manželství

Chlapci a dívky vstupovali do manželství kolem patnáctého / šestnáctého rok věku. Vdát se / oženit se ve dvaceti a třiceti letech se už považovalo za pozdní věk. Existovaly rodiny, které své potomky provdávaly, když jim bylo dvanáct nebo třináct let, některé rodiny si navzájem zaslíbily své děti v době, kdy ještě nebyly narozené. Za ideální pár byli obvykle považováni manželé, jejichž věkový rozdíl činil jeden nebo dva roky.⁴⁹

⁴⁶ PHAN, Ké Bính. *Việt Nam phong tục* [Vietnamské zvyky]. Hanoi: NXB Văn Học, 2006, s. 61-62. Dostupné z WWW: [http://ndclnh-mytho-usa.org/KhoSachCu/Viet%20Nam%20Phong%20Tuc%20\(Phan%20Ke%20Binh\).pdf](http://ndclnh-mytho-usa.org/KhoSachCu/Viet%20Nam%20Phong%20Tuc%20(Phan%20Ke%20Binh).pdf).

⁴⁷ JAMIESON, Neil L. *Understanding Vietnam*. London: University of California Press, 1995, s. 18. ISBN 978-0-520-20157-6.

⁴⁸ VASILJEV, Ivo. Hodnoty současné vietnamské společnosti. In: ČERNÍK, Jan (ed). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 76. ISBN 80-7319-055-9.

⁴⁹ PHAN, Ké Bính. *Việt Nam phong tục* [Vietnamské zvyky]. Hanoi: NXB Văn Học, 2006, s. 53. Dostupné z WWW: [http://ndclnh-mytho-usa.org/KhoSachCu/Viet%20Nam%20Phong%20Tuc%20\(Phan%20Ke%20Binh\).pdf](http://ndclnh-mytho-usa.org/KhoSachCu/Viet%20Nam%20Phong%20Tuc%20(Phan%20Ke%20Binh).pdf).

Velký vliv při výběru budoucích partnerů dětí hrál horoskop, věštění a vykládání osudu, důležité bylo i zvolení příznivého data pro uzavření sňatku.⁵⁰

Většina manželství se uzavírala z ekonomických důvodů, za účelem nabytí bohatství. Tradičně by měl mít vietnamský sňatek dvě části – zasnoubení a svatbu.

Rodinný život

Z hlediska rodiny se rozlišují dva druhy příbuzenských vztahů: ty, do nichž se člověk narodí, a ty, do nichž se dostane sňatkem. „Vrozené“ rodinné vztahy jsou dány následnictvím po mužské linii.⁵¹ Ve Vietnamu měla rodina s dětmi blíže k rodičům manžela, jelikož s nimi žila.

Tito příbuzní mají společné příjmení a společné mužské předky několik generací zpět.⁵²

Muž byl tradičně ctěn, ženou naopak bylo pohrdáno. Práva manžela byla vždy větší než práva manželky. Co se týče majetku, majetek, kterého dosáhli oba manželé, manžel nebo manželka, všechno spadá výhradně pod majetek manžela.⁵³ Vietnamští muži bývají často méně zběhlí v ekonomických a hospodářských záležitostech. Často to z manželské dvojice bývala a dodnes je žena tím, kdo má na starosti finance.

Klasicky v jednom domě žilo pohromadě více generací. Prarodiče a ostatní příbuzní pomáhali mladým rodičům s dětmi a s lehkými domácími pracemi, lidé spolu také trávili více času a povídali si spolu. Mělo to však vliv na soukromí, v podstatě totiž skoro žádné neměli. Rodiče měli pocit jistoty, že se o ně děti ve stáří postarají a že neumřou sami, který v dnešní době spolu s tím, jak se mladí lidé stěhují na nová místa, slábne.

Velký vliv na vietnamskou rodinu a její hodnoty má konfucianismus. Konfucius byl už před dvaceti pěti stoletími přesvědčen, že by přibýlo štěstí a prosperity, kdyby se každý ve svém rodinném životě choval správně.⁵⁴ Konfucianismus vymezuje povinnost rodičů vůči dětem,

⁵⁰ OBUCHOVÁ, Ľubica. Zásnuby, sňatky, rozvody: soubor studií pracovní skupiny "Náboženské směry v Asii". In: OBUCHOVÁ, Ľubica (ed). *Náboženské směry v Asii*. Praha: Česká orientalistická společnost, 2003, s. 74. ISBN 80-902510-6-4.

⁵¹ Tamtéž, s. 71.

⁵² Tamtéž, s. 72.

⁵³ PHAN, Kê Bính. *Việt Nam phong tục* [Vietnamské zvyky]. Hanoi: NXB Văn Học, 2006, s. 62. Dostupné z WWW: [http://ndclnh-mytho-usa.org/KhoSachCu/Viet%20Nam%20Phong%20Tuc%20\(Phan%20Ke%20Binh\).pdf](http://ndclnh-mytho-usa.org/KhoSachCu/Viet%20Nam%20Phong%20Tuc%20(Phan%20Ke%20Binh).pdf).

⁵⁴ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 15. ISBN 978-80-86429-87-8.

ale i naopak, děti se ve stáří starají o rodiče. Domovy důchodců dříve vůbec neexistovaly, kvůli nedostatečnému vybavení nemocnic a financí se o rodiče děti radši postaraly doma.

Myšlenka nepostarat se ve stáří o nemocné rodiče byla nepředstavitelná. Nutno říci, že vietnamské děti to neberou jako zátěž nebo přítěž, ale dělají to tak automaticky a berou to jako samozřejmost.

Výchova dětí

Rodinné vztahy byly modelem pro organizaci společnosti. Děti byly především vedeny k tomu, aby svoje rodiče ctily, respektovaly a bezmezně poslouchaly. Musely si být vědomy toho, že vůči rodičům mají jakýsi nesplnitelný morální dluh, který vzniká hned po jejich narození. Děti měly svoje rodiče potěšit v každém aspektu jejich života, zvýšit jejich pohodlí, splnit jejich přání a očekávání, které na ně měli. Vztah mezi rodičem a dítětem byl na pomyslném vrcholu vietnamské kultury a dominoval všemu ostatnímu.⁵⁵

Rodiče dávali přednost chlapcům, pokračovatelům rodu, ačkoli o dívky se starali a měli je rádi. Dcery pomáhaly jejich matkám s domácími pracemi, synové k tomu nebyli vedeni. Pokud se však rodině nedostalo žádného syna, bylo to považováno za nešťastné, za nějakou formu božího trestu.

Synovou povinností bylo udržovat hroby předků. Dcera jako dívka nebyla „způsobilá“ vykonávat předepsané oběti předkům.⁵⁶ Bylo zvykem, že dcera po svatbě žila s rodinou svého manžela, u nejstaršího syna se předpokládalo, že s manželkou zůstane bydlet u svých rodičů a bude se starat jak o ně, tak i o oltář předků. Pokud by tedy v rodině nebyli žádní synové, nezůstal by doma po odchodu dcery nikdo, kdo by se o ně postaral a dalo by se to přirovnat k bezdětnosti.

Nejstarší syn nesl největší zodpovědnost za rodiče a rodinu, měl na starosti uctívání předků (ve dny výročí smrti předků) a měl by také zůstat v domě rodičů nebo alespoň poblíž. Co se týče jeho manželky, ta se musela starat hlavně o rodinu manžela, nikoli o svou. V té pak měla největší zodpovědnost a v dané rodině byla brána jako dcera. Pokud nevěsta byla drzá či nešikovná zapříčinilo to značné konflikty v rodině.

⁵⁵ JAMIESON, Neil L. *Understanding Vietnam*. London: University of California Press, 1995, str. 16. ISBN 978-0-520-20157-6.

⁵⁶ OBUCHOVÁ, Ľubica. Zásnuby, sňatky, rozvody: soubor studií pracovní skupiny "Náboženské směry v Asii". In: OBUCHOVÁ, Ľubica (ed). *Náboženské směry v Asii*. Praha: Česká orientalistická společnost, 2003, s. 73. ISBN 80-902510-6-4.

Pokud existoval bezdětný pár, navštěvoval chrám a prosil tam o děti, prováděly se různé rituály a modlilo se k bohům. Okolí na takový pár často hledělo skrz prsty, bezdětnost se považovala za formu božího trestu. Pokud se manželé dítěte nedočkali nebo měli pouze dcery (což bylo bráno za stejné neštěstí), mohl si manžel najít další manželku. Někdy mu ji dokonce hledala i samotná manželka. Byla tu i možnost dítě adoptovat, v tomto případě se dávala přednost chlapcům. Pokud to šlo, adoptoval se vzdálený příbuzný (např. z velké rodiny, kde se nestíhali starat o všechny děti).

Vietnamská rodina byla a nadále je patrilineární, tj. děti nesou jméno svého otce a majetek se dědil v mužské linii.⁵⁷

Zánik manželství

Soužití manželů bylo ve Vietnamu ukončeno smrtí nebo rozvodem. Právně se rozlišovaly tři typy rozvodu: a) nucený rozvod, b) rozvod na základě vzájemné dohody, c) rozvod na základě žádosti manželky.⁵⁸

O rozvod tedy mohl žádat nespokojený muž, žena i oba manželé. Ovšem rozvody v tradiční společnosti z morálních i ekonomických důvodů nebyly časté a manželé spolu většinou i přes problémy zůstávali až do smrti.

Po smrti manžela se žena většinou již nevdařovala.

1.2.2 Moderní podoba manželství

§ 2 vietnamského Zákona o manželství a rodině definuje manželství jako vztah mezi manžely poté, co spolu uzavřou manželství. Je to právní jednání muže a ženy ustanovující vzájemný vztah mezi manžely.⁵⁹

Podle § 3 tohoto zákona je rodina definována jako skupina lidí, která je spolu úzce spjata sňatkem, pokrevním nebo pěstounským příbuzenským vztahem a vychází ze vzájemných práv a povinností stanovených tímto zákonem.⁶⁰

⁵⁷ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině (v období od 10. - 19. století)* [online]. [citace: 20. května 2017]. Dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ *Luật hôn nhân và gia đình* [Zákon o manželství a rodině]. [online]. 1. 1. 2015. [cit. 1. 6. 2017]. Dostupné z WWW: http://moj.gov.vn/vbpq/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=29058.

⁶⁰ Tamtéž.

Manželé jsou si podle zákona rovni, v každém ohledu mají v rámci rodiny rovná práva a rovné povinnosti. Oba manželé mají ze zákona povinnost jeden druhého milovat, být si věrni, respektovat se, navzájem se o sebe starat a pečovat, vzájemně si pomáhat a společně sdílet a vykonávat práci v rodině. Jsou povinni společně žít, pokud se nedohodli jinak nebo nemají jiný důvod takto nečinit.⁶¹

Vznik manželství

§ 2 vietnamského Zákona o manželství a rodině stanovuje následující podmínky uzavření manželství: musí dosáhnout minimální věkové hranice pro uzavření manželství: 20 let a výše u mužů a 18 let a výše u žen, rozhodnutí vstoupit do manželství musí být u obou snoubenců dobrovolné, oba dva musí být svéprávní.⁶²

Sňatek musí být registrován a uzavřen na příslušných úřadech podle znění tohoto zákona a zákona o matrikách.⁶³

Ve srovnání se Zákonem o rodině z roku 2000, je v ZOR z roku 2014 nově ustanoven zákaz praktikování tzv. špatných zvyků a tradic národnostních menšin, které již v moderní společnosti nejsou přípustné. Příslušníci národnostních menšin praktikují jiné zvyky nežli Vietové, a to i pokud jde o manželství. Zákon tedy doporučuje zrušit zvyky špatné a zároveň podporuje zvyky a tradice dobré a hezké. Ovšem na konci se uvádí, že jde pouze o obecné znění a není tedy přesně definováno, které zvyky jsou dobré a které špatné, takže je to pro soud mnohdy těžko rozlišitelné.⁶⁴

Dnešní svatbu již zdaleka neprovází tolik pravidel jako dříve, nicméně některé rituály přetrvávají dodnes a svatba bývá velmi nákladná. Svatbu ohraničují tři hlavní události: požádání o ruku, zasnuby a pak samotný svatební obřad.

Ve Vietnamu lidé vstupují do manželství poměrně brzo, čeští rodiče naopak vedou děti k tomu, že by se svatbou měli počkat, až budou mít stabilní zaměstnání a dost zkušeností.

⁶¹ *Luật hôn nhân và gia đình* [Zákon o manželství a rodině]. [online]. 1. 1. 2015. [cit. 1. 6. 2017]. Dostupné z WWW: http://moj.gov.vn/vbpq/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=29058.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ *Một số điểm mới của luật hôn nhân và gia đình so với năm 2000* [Několik novinek Zákona o manželství a rodině ve srovnání se zákonem z roku 2000]. [online], 2015. [cit. 1. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://luatminhgia.com.vn/kien-thuc-hon-nhan/mot-so-diem-moi-cua-luat-hon-nhan-va-gia-dinh-2014.aspx>.

Domnívají se, že mladí lidé se nejprve musí tzv. „vyřádit“, aby pak mohli vést klidný manželský život bez výčitek a lítosti, že něco promeškali, propásli.

Rodinný život

Kromě toho, že rodina představuje ekonomickou jednotku, je současně také náboženským celkem, odpovědným za provádění obřadů pro blaho svých žijících i zesnulých členů. Pro všechny je navíc organizací sociálního zabezpečení: rodiče mají povinnost živit své děti až do doby, kdy jsou schopné se zapojit do společné práce a děti zase mají povinnost pečovat o své přestárlé či nemohoucí rodiče.⁶⁵

V dnešní době se vietnamská rodina dělí na dva typy: prvním typem je rodina, v níž spolu žije mnoho generací (nejrozšířenější jsou tři generace: prarodiče, rodiče a děti), druhým typem je nukleární rodina, ve které jsou dvě generace: rodiče a děti (které ještě nezaložily vlastní rodinu).

Úspěšní lidé dnes jsou více samostatní, nechtějí žít ve více generačních rodinách. Nejčastějším typem je tedy ve Vietnamu rodina dvougenerační. Nutno podotknout, že na venkově stále žije ve více generačních rodinách a lidé mají hodně dětí. Jelikož lidé jsou dnes zaměstnáni podnikáním a nemají tak tolik času na rodinu, ve městech již fungují domovy důchodců, ovšem není jich mnoho. Mladí lidé se začínají stavět na vlastní nohy a začínají být na rodině finančně nezávislí, od prarodičů a rodičů se stěhují do větších měst. To ale má za následek vnitřní konflikty uvnitř rodiny a ztrátu jistoty.

Vietnamští rodiče v ČR bývají často pracovně velmi vytížení, často přichází domů až večer a jejich společná konverzace a strávený čas jsou tak značně omezeny. Děti se pak pořádně nenaučí vietnamsky nebo např. nemají potřebu dodržovat všechny vietnamské tradice a zvyky. Tím vším dochází k poměrnému úpadku rodiny. Ovšem tradice jako kult předků, tedy uctívání a obětování zemřelým předkům na oltář, se stále dodržuje, stejně tak jako oslavy vietnamských svátků jako je např. Nový lunární rok, 15. den sedmého měsíce podle lunárního kalendáře, kdy lidé vzpomínají na zemřelé, vietnamský Den žen, Den dětí (Svátek středu podzimu),...

⁶⁵ OBUCHOVÁ, Ľubica. Zásnuby, sňatky, rozvody: soubor studií pracovní skupiny "Náboženské směry v Asii". In: OBUCHOVÁ, Ľubica (ed). *Náboženské směry v Asii*. Praha: Česká orientalistická společnost, 2003, s. 70. ISBN 80-902510-6-4.

Důležitá role v rodině je role manželky a matky. Ženy jsou již od dětství vedené k tomu, že musí být dobrými manželkami, snachami, matkami. Měly by být tiché, něžné, nezkažené – nesmí kouřit nebo pít alkohol – to je ve vietnamské společnosti velký prohřešek. Proto dívky kuřačky často kouří tajně. Ve vietnamské společnosti je kladen důraz na to, aby žena po svatbě v domácnosti vykonávala všechny práce sama, pokud by je dělal manžel, nahlíželo by se na ní špatně. Samozřejmě, že mladí lidé už mají možnost nastavit si vlastní pravidla, avšak žena se o domácnost musí umět postarat. Je poměrně vzácné narazit na Vietnamku, která by neuměla vařit nebo prát a okolí tomu, jestli se manželka o manžela a děti dokáže postarat, přikládá velkou váhu. Jak praví vietnamské přísloví „giàu vì bạn sang vì vợ“ doslovně přeloženo „za bohatství vděčíme přátelům, za noblesu manželce“, pokud má muž schopnou, šikovnou a pořádnou manželku, která se o něj stará, získá tak vlastně díky tomu obdiv ostatních a určitou prestiž, na rozdíl od muže, kterému taková žena chybí.

Výchova dětí

Ve Vietnamu se kvůli nákladům na vzdělání a kvůli politice státu snižuje počet dětí v rodině. Kdo má víc jak dvě děti, přichází tak v práci o odměny. Tato politika ovšem není tak striktní jako politika jednoho dítěte v Číně.

S narozením dětí je dnes spojeno daleko více rituálů než v minulosti, kdy si drahé oslavy průměrná rodina zkrátka nemohla dovolit.

V dnešní době se ve vietnamských rodinách stále zachovává konfuciánský model úcty a poslušnosti dětí vůči rodičům. Vietnamci žijící v zahraničí si pořád udržují své tradice a zvyky, pokud ne všechny, alespoň část z nich.

Vietnamští rodiče také navíc kladou mnohem větší důraz na vysokoškolské vzdělání dítěte nežli čeští rodiče. Vietnamci po svých dětech požadují, aby se dostaly na gymnázium případně ekonomickou školu a následně nastoupily na vysokou školu nějakého ekonomického nebo technického zaměření, ty jsou ve Vietnamu vnímány jako prosperující obory mající uplatnění. To vyžadují i u dívek, od kterých se přesto očekává, že se po absolvování vysoké školy vdají. Důvodem těchto nároků je nejen to, že chtějí, aby měly dobře placenou práci a tím pádem i lepší život a postavení než oni sami, ale také touha vypadat dobře a možnost se chlubit vzděláním svých dětí před ostatními Vietnamci. U dívek to bývá spojeno s hledáním budoucího ženicha, s vyšším vzděláním tak v očích jeho rodiny nevěsta tzv. stoupne v ceně, ale to se týká samozřejmě i okruhu přátel a známých rodičů.

Stejný model rozdělení rolí jako u nás lze vypořádat i u vietnamských rodičů žijících v ČR, pokud nemají tzv. „českou babičku“ neboli starší paní, která dítě hlídá a učí ho česky nebo pokud je dítě ještě moc malé, zůstávají s ním doma matky. Tím, že s dítětem mluví, připravují ho do školy, zároveň se tak učí češtinu, kterou častěji ovládají lépe než otcové. Dítě se pak zase díky komunikaci s matkou umí alespoň domluvit vietnamsky. Mnoho vietnamských dětí a mladých lidí má pak blíže k matce nežli k otci. Pokud jsou oba rodiče příliš zaměstnaní prací, přenechávají starost o dítě české babičce, která s ním tráví volný čas a učí ho česky. V důsledku toho pak děti zapomínají vietnamštinu nebo se ani domluvit vietnamsky nenaučí a bariéra mezi nimi a jejich rodiči se tak ještě zvětší. Tato bariéra však není pouze jazyková a kulturní, mnoho dětí pak nemá k rodičům tak blízko jako děti české. Velkým tabu a dalším kulturním rozdílem zůstává jakékoli tělesné projevy náklonnosti dospělých před dětmi. Rodiče se před dítětem zkrátka nehladí, nelíbají, neobjímají. Lze to přisuzovat povaze Vietnamců a např. i tomu, že to oni sami u svých rodičů také nikdy nezažili.

Oproti českým dětem, které mají k rodičům často kamarádský vztah, nejsou vietnamské děti ani zvyklé se rodičům svěřovat a probírat s nimi osobní věci. Naopak se mohou snažit před rodiči některé věci naopak utajit, ze strachu ze zákazu či potrestání. To se týká především milostných vztahů na střední, potažmo vysoké škole, jelikož vietnamští rodiče především chtějí, aby jejich děti nejprve dostudovaly a až poté si nacházely partnery. Avšak samozřejmě záleží na každém konkrétním rodičovském páru.

U vietnamských rodičů se láska projevuje ve formě starosti nebo činu pro toho druhého – uvaří jídlo, zajímají se o to, zdali, a kdy dotyčný jedl, zabalí mu jídlo s sebou, nutí ho vzít si teplé oblečení, zajímají se o školní výsledky atd.

Zánik manželství

Stejně jako v ČR, podle § 4 vietnamského Zákona o manželství a rodině zaniká manželství rozvodem nebo smrtí. Jeden z manželů nebo oba dva mají právo požádat soud o rozvedení jejich manželství. O rozvod mohou požádat i rodiče jednoho z manželů, pokud trpí psychickou nebo jinou nemocí a není schopen o rozvod požádat sám nebo v případě, kdy se jeden z nich stane obětí domácího násilí mající za následek zdravotní, psychickou újmu.⁶⁶

⁶⁶ *Luật hôn nhân và gia đình* [Zákon o manželství a rodině]. [online]. 1. 1. 2015. [cit. 1. 6. 2017]. Dostupné z WWW: http://moj.gov.vn/vbpq/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=29058.

2 ČESKO-VIETNAMSKÁ MANŽELSTVÍ

2.1 Vymezení pojmu smíšená manželství

Za smíšené manželství považujeme takové manželství, které je exogamické, tzn., že oba manželé pochází z různých skupin, které se od sebe odlišují. Těchto odlišností může být několik – rasa, etnicita, kultura, náboženství a státní příslušnost. Smíšená manželství tedy mohou být např. interracialová, interetnická, interkulturní, internáboženská či mezinárodní.⁶⁷

Termín interracialové manželství je hojně užíván především v americkém prostředí, označuje manželství uzavřeno mezi příslušníky dvou odlišných ras, tzn. odlišných biologických jednotek lidstva. Český antropolog Zdeněk Salzmann apeluje na vypuštění pojmu rasy jako klasifikační kategorie. Vysvětluje, že smíšených manželství stále přibývá, takže tzv. rasy se stále více mísí. Protože je fyzická variabilita lidstva stále dynamičtější, tradiční pojem ras je již zastaralý.⁶⁸ Pojem interracialové manželství řadíme spolu s interkulturním manželstvím pod hlavičku interetnických manželství.⁶⁹

Interetnické manželství je definováno jako manželství uzavřené mezi příslušníky dvou odlišných etnických skupin.⁷⁰ Interetnické manželství je považováno za jedno z nejvíce definitivních měřítek pádu kulturních a sociálních bariér, tím tedy i kulturní a sociální integrace (neboli proces začleňování člověka do společnosti), jelikož se jedná o výsledek úzké sociální interakce mezi lidmi odlišných etnických skupin. Ačkoli partneři pocházejí z rozdílných etnických skupin, kulturních a sociálních prostředí, budou pravděpodobně sdílet některé stejné hodnoty a tužby, což jsou důležité prvky při budování sociální soudržnosti

⁶⁷ EZRA, Dina Ben, ROER-STRIER, Dorit. Intermarriage Between Western Women and Palestinian Men: Multidirectional Adaptation Processes. In: *Journal of Marriage and Family*. February, 2006, 68(1), s. 41. [online]. [cit. 17. 7. 2017]. Dostupné z WWW: https://www.jstor.org/stable/3600355?seq=1#page_scan_tab_contents.

⁶⁸ SALZMANN, Zdeněk. Existují rasy? Nový pohled na fyzickou rozmanitost lidstva. In: *Český lid: Etnologický časopis = Ethnological Journal*. 2003, 90, č. 2, s. 161-171. [online]. [cit. 13. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org/stable/42639133>.

⁶⁹ LOUČÍMOVÁ, Bohumila. *Psychologické aspekty interkulturních partnerských vztahů*. Praha, 2006. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Katedra psychologie, s. 38. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/26750/>

⁷⁰ FURTADO, Delia, THEODOROPOULOS, Nikolaos. Interethnic marriage: a choice between ethnic and educational similarities. In: *Journal of Population Economics*. April, 2008. 24(4): 1257-1279. [online]. [cit. 13. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://ftp.iza.org/dp3448.pdf>.

a přispívání k sociální integraci v multikulturních společnostech. Ovlivňují také sociální a kulturní identitu příští generace, která bude smíšená.⁷¹

Jako interkulturní manželství jsou označována manželství, která jsou smíšená z několika hledisek jako např. národnost, etnicita či náboženství. Tento typ manželství je uzavírán mezi dvěma osobami z nábožensky, historicky nebo lingvisticky rozdílných skupin. Za hlavní rozlišovací znak interkulturního vztahu u nás považujeme odlišnost mateřských jazyků. Tomuto podtypu manželství je nadřazen pojem interetnické manželství.⁷²

Internáboženské manželství je manželství uzavřené mezi dvěma osobami různého náboženského vyznání.

Mezinárodní manželství jsou manželství uzavírána mezi příslušníky dvou odlišných států, tedy mezi lidmi s odlišným státním občanstvím.

Jak vidíme, smíšená manželství se tedy neposuzují pouze z hlediska barvy pleti člověka. Manželství dvou lidí stejné národnosti, etnika, ale rozdílného náboženského vyznání také může být označeno za smíšené. V této práci se zbývám česko-vietnamskými manželstvími, která především řadím předně mezi interkulturní, popř. interetnická manželství.

Existenci smíšených manželství je podmíněná strukturálními, ekonomickými a kulturními faktory. Strukturální faktory označují možnost jednotlivců potkat partnera odlišné etnicity, státní příslušnosti atd. Hlavním ekonomickým faktorem ovlivňujícím smíšené manželství je migrace. Mezi kulturní faktory se řadí sociální a kulturní vzdálenost mezi jednotlivými skupinami a otevřenost členů společnosti vůči odlišnostem.⁷³

⁷¹ SIEW-EAN, Khoo. Intermarriage, Integration and Multiculturalism: A Demographic Perspective. In: CLYNE, Michael, JUPP, James (ed). *Multiculturalism and integration. A Harmonious relationship*. Canberra, ANU Press, 2011, s. 101. ISBN 9781921862151. [online]. [citace: 13. června 2017]. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org/stable/j.ctt24h7j6.12>.

⁷² LOUČÍMOVÁ, Bohumila. *Psychologické aspekty interkulturních partnerských vztahů*. Praha, 2006. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Katedra psychologie, s. 38. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/26750/>

⁷³ EZRA, Dina Ben, ROER-STRIER, Dorit. Intermarriage Between Western Women and Palestinian Men: Multidirectional Adaptation Processes. In: *Journal of Marriage and Family*. February, 2006, 68(1), s. 42. [online]. [cit. 17. 7. 2017]. Dostupné z WWW: https://www.jstor.org/stable/3600355?seq=1#page_scan_tab_contents

2.1.1 Specifika smíšených manželství

Zatímco se dříve smíšená manželství uzavírala spíše sporadicky, s rostoucí globalizací a vytvořením multikulturní společnosti se takováto manželství dnes vyskytují poměrně hojně. Velká část Čechů však zůstává xenofobní a pojí si smíšené vztahy a sňatky s řadou stereotypních předpokladů.

Postoje ke smíšeným sňatkům jsou nepominutelnou součástí kulturního klimatu. Projevují se ne vždycky zjevně. Evropa patří ke kulturním oblastem s poměrně velkým podílem etnicky smíšených párů, přičemž netolerance k nim se považuje za kulturně pokleslé chování.⁷⁴

Některé společnosti však i v současnosti rasově smíšené sňatky zakazují zákonem. Vliv rasových a etnických rozdílů je předmětem nesčetných studií zejména ve Spojených státech, kde platil zákon zakazující rasově smíšený sňatek v mnoha státech do druhé poloviny 60. let 20. století a teprve výrok Nejvyššího soudu z roku 1967 učinil tyto zákony neplatnými.⁷⁵ Ačkoli se v USA počet rasově smíšených manželství od počátku sedmdesátých let ztrojnásobil, ještě průzkumy z počátku 90. let ukazují, že 95% z manželských párů v USA je stále rasově homogenních. V roce 1960 prudce vzrostl počet smíšených manželství žena – Asiatka, muž – běloch a dnes jsou nejběžnějším typem smíšených manželství.⁷⁶

Uzavření mezikulturního manželství patří k jednomu z nejvýznamnějších ukazatelů otevřenosti společnosti k etnicky jiným – a to společnosti většinové i menšinové. Mezikulturní manželství jsou symptomem vzájemného respektování a uznání, symptomem tolerance k etnické a kulturní jinakosti druhého a současně symptomem překonávání sebe-ohraničujících bariér ve vztahu k druhým – cizím.⁷⁷

⁷⁴ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 133. ISBN 978-80-86429-87-8.

⁷⁵ Tamtéž, s. 133.

⁷⁶ ROLAND, G Fryer Jr. Guess Who's Been Coming to Dinner? Trends in Interracial Marriage over the 20th Century. In: *Journal of Economic Perspectives*. 2007, 21(2): 71-90. [online]. [cit. 13. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.21.2.71>.

⁷⁷ MACHÁČOVÁ, Jana, MATĚJČEK, Jiří. Rodina a vzory rodinného chování. In: MACHÁČOVÁ, Jana, ŠRAJEROVÁ, Olga (ed). *Sociálně a národnostně smíšená rodina v industriální a postindustriální společnosti v českých zemích a ve střední Evropě od druhé poloviny 19. století do současnosti: sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 21. a 22. října 2003 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2003, s. 29. ISBN 80-86224-44-9.

2.1.2 Kultura a kulturní konflikt

Existuje velké a rozličné množství definic kultury. Jedna z nich označuje kulturu jako komplexní a spletitý systém významu a chování, který definuje způsob života skupiny nebo společnosti. Je to něco, co vzniká, je sdílená, naučitelná, brána jako samozřejmost, symbolická a u každé společnosti se liší.⁷⁸

Kultura zahrnuje přesvědčení, hodnoty, znalosti, umění, morální zásady, zákony, zvyky, obyčeje, jazyk, oblečení a další. Jsou v ní obsaženy jak způsob myšlení, tak i vzorce chování. V každé společnosti kultura definuje to, co je chápáno jako krásné a co jako ošklivé, co je dobré (správné) a co špatné. Kultura pomáhá udržet pohromadě společnost, dává lidem pocit sounáležitosti, učí je, jak se chovat, jak v určitých situacích přemýšlet. Kultura dává společnosti význam.⁷⁹

Podle českého antropologa Iva Budila se jako pojem kultura označuje definovatelná skupina lidí, která vyznává podobné hodnoty, žije obdobným stylem života a hovoří stejným jazykem, dialektem, slangem nebo používá jednotnou terminologii.⁸⁰

Kultura je neodmyslitelnou součástí konfliktu a jeho vyřešení. Kulturní skupiny mohou sdílet rasu, etnicitu nebo národnost, ale také vznikají z rozporů generace, socioekonomické třídy, sexuální orientace, schopnosti a neschopnosti, politiky a náboženství, jazyka a pohlaví, atd.⁸¹

Kulturní konflikt (nebo také kulturní střet) je možný důsledkem migrace obyvatelstva a multikulturalismu.

Jako kulturní konflikt je označován střet celého souboru kulturních prvků, tzn. systémů hodnot různých skupin a jejich náboženské, politické či ekonomické ideologie. Existují tři

⁷⁸ ANDERSEN, Margaret L.; TAYLOR, Howard Francis. *Sociology: The Essentials*. [online]. Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning, 2013, s. 49. [cit. 12. 7. 2017]. Dostupné z WWW: https://books.google.cz/books?id=NTvpA0P3u-gC&pg=PT72&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

⁷⁹ Tamtéž, s. 24.

⁸⁰ BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Praha: Triton, 2003. s. 6. ISBN 80-7254-321-0.

⁸¹ LEBARON, Michelle. Culture and Conflict. Beyond Intractability. In: BURGESS, Guy, BURGESS, Heidi (ed). *Conflict Information Consortium*. University of Colorado, Boulder, 2003. [online]. [cit. 12. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://www.beyondintractability.org/essay/culture-conflict>

typy kulturního konfliktu – konflikty mezi kulturami, konflikty uvnitř jedné kultury a konflikty v samotném člověku.⁸²

V souvislosti s tématem této práce věnuji pozornost prvnímu typu kulturního konfliktu, tj. konfliktu mezi kulturami, který u smíšených manželství přirozeně předpokládáme. Kulturní konflikt však také vůbec nemusí nastat, žijí-li cizinci (v tomto případě Vietnamci) v zemi svého partnera tak dlouho, že již přijali jeho kulturu nebo větší část z ní za vlastní a vyznají se v ní.

Způsoby pojmenování, zformulování a zachycení konfliktu se liší napříč hranicemi mezi kulturami. Pokud nerozumíme tomu, že druzí lidé mohou mít zcela odlišné výchozí body jejich jednání, pravděpodobnost, že dojde ke vzniku a k eskalaci konfliktu je větší. Ačkoli jsou tyto výchozí body samy o sobě neutrální, negativní pohnutky jsou častěji přičítány tomu, kdo začíná z druhého konce kontinua.⁸³

Kulturní konflikty vycházející z kulturní odlišnosti přistěhovaleckých komunit se promítají do různých oblastí sociálního života. Problém kulturní odlišnosti se týká migrujících pracovníků, kteří v daném státě pobývají jen krátkou dobu, stejně jako přistěhovalců, kteří po určité době pobytu získali občanství svého nového státu, či jejich dětí, které se na území nového státu již narodily.⁸⁴

U smíšených vztahů a manželství vyvstává několik oblastí kulturních odlišností, které mohou být příčinou kulturního konfliktu. Jedná se např. o náboženství, systém hodnot, způsob života, názory na uspořádání rodiny a výchovu dětí, aj. Ve vlastním výzkumu věnuji těmto oblastem pozornost a kladu si otázku, zda u respondentů zapříčiňují kulturní konflikty.

⁸² SCHEU, Harald Christian. Pojem kulturního konfliktu. In: SCHEU, Harald Christian, ASLAN, Ednan, BABICKÁ, Karolína, BARTOŇ, Daniel (ed). *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 22. ISBN 978-80-87284-07-0.

⁸³ LEBARON, Michelle. Culture and Conflict. Beyond Intractability. In: BURGESS, Guy, BURGESS, Heidi (ed). *Conflict Information Consortium*. University of Colorado, Boulder, 2003. [online]. [cit. 12. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://www.beyondintractability.org/essay/culture-conflict>

⁸⁴ SCHEU, Harald Christian. Pojem kulturního konfliktu. In: SCHEU, Harald Christian, ASLAN, Ednan, BABICKÁ, Karolína, BARTOŇ, Daniel (ed). *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 30. ISBN 978-80-87284-07-0.

2.2 Česko-vietnamská manželství

Česko-vietnamská manželství můžeme zařadit prakticky do každé výše uvedené podkategorie. Tato manželství jsou interetnická, jsou zde zastoupena dvě odlišná etnika, interkulturní, jelikož se zde střetávají dvě odlišné kultury, tento aspekt se samozřejmě může u každého jednotlivého páru lišit v závislosti na míře ovlivnění vietnamského jedince českou kulturou a prostředím, ztotožněním se s majoritní kulturou a zároveň zájmem Čechů porozumět vietnamské kultuře. Spadají také do internáboženských svazků, ačkoli většina Vietnamců vyznává buddhismus, dále pak také křesťanství či nějaké formy lidových náboženství, která se obecně do konfliktu s jinými nedostávají.

V polovině 80. let na československém území vzrostl počet mezi-etnických česko-vietnamských vztahů a manželství, byť mnohá neměla dlouhá trvání, šlo zejména o poměr Vietnamce s Češkou nebo Slovenkou.⁸⁵

Problematicke těchto manželství se česká média věnují především v souvislosti s kriminalitou. Z jiných hledisek je smíšená česko-vietnamská manželství téměř nezajímají.⁸⁶

Pokud jde o Vietnamce, ti ve Vietnamu žijí vedle mnoha odlišných etnik, a přesto mezi nimi nedochází k mísení krve jako mnohdy u Evropanů a Američanů.⁸⁷ Vietnamci ani v minulosti neprovdávali a neženili své děti za cizince. Vietnamští muži také nikdy necestovali do ciziny za účelem vzít si manželku z cizí země. Od 17. století existují záznamy o třech až pěti výjimečných případech, jako např. král Lê Thần Tông (1619-1662), který měl holandskou konkubínu. V té době také existovalo několik Vietnamek, které se provdaly za Holanďany.⁸⁸

Od konce 19. století přijížděli Francouzi do Vietnamu stále více, na jihu byl trend mít francouzského manžela. Pokud nechceme tvrdit, že jde o intelektuály z vyšších vrstev, tak pouze děti z bohatých rodin mohly mít tu čest uzavřít manželství s občany Francie. Naopak ve

⁸⁵ KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. In: ŠÍŠKOVÁ, Tatjana (ed). *Menšiny a migranti v České republice [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, s. 171. ISBN 80-7178-648-9.

⁸⁶ BROUČEK, Stanislav. *Český pohled na Vietnamce (mediální obraz Vietnamu, Vietnamců a vietnamství)*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003, s. 314. ISBN 80-85010-46-1.

⁸⁷ NHÁT, Thanh, VŨ, Văn Khiếu. *Phong tục làng xóm Việt Nam*. [Zvyky na vietnamských vesnicích]. TP HCM: NXB Phương Đông, 2005, s. 327-328.

⁸⁸ Tamtéž, s. 325.

středu a na severu země se lidé drželi tradice, slušné rodiny nikdy neprovdávaly své dcery za Francouze.⁸⁹

Některé Vietnamky žijící ve městech si braly čínské muže, ale obecně to není kvůli citům a lásce, ale většinou pro peníze. Tyto ženy to dělaly, protože se dostaly do svízelné situace, tak přijímaly to, co je, jen aby mohly zachránit celou chudou rodinu.⁹⁰

Česko-vietnamská manželství mají v povědomí obou stran spíše špatnou pověst. Češi i Vietnamci většinou slyší z médií a od okolí ty nepovedené a problematické zkušenosti s takovými manželstvími, které se záměrně posílají dál za účelem odrazení příbuzných a přátel od vstupu do partnerství a manželství s cizincem.

2.3 Česko-vietnamská manželství v kontextu historie česko-vietnamských vzájemných vztahů

2.3.1 Vzájemné česko-vietnamské vztahy a migrace v 90. letech

Ještě před navázáním oficiálních vztahů mezi VDR a ČSSR začali do Československa ve 40. letech 20. století přijíždět první studenti, z nichž někteří zde žijí dodnes.⁹¹

Oficiální vztahy mezi oběma zeměmi byly navázány dne 2. 2. 1950. Československo se tak po Číně, Sovětském svazu a Mongolsku stalo čtvrtým státem, který s Vietnamem navázal diplomatické styky.⁹² Kroky ke vzájemné spolupráci obou států vycházely ze snahy pomoci Vietnamu vzpamatovat se z Indočínské války. Do Vietnamu byli posíláni experti s cílem pomoci rozvíjet různé sektory (ekonomické, hospodářské,...). V Československu probíhal letecký výcvik a školení parašutistů. Do Vietnamu se dodávaly technologie, z Vietnamu se pak zase získávaly suroviny. Do Československa začali na základě uzavřených smluv přijíždět vietnamští studenti.⁹³

V 60. a 70. letech u nás začaly vznikat zárodky vietnamské komunity. Mezi příslušníky vietnamské komunity platil přísný zákaz navazovat partnerské vztahy s Čechy. V té době byli

⁸⁹ NHÁT, Thanh, VŨ, Văn Khiếu. *Phong tục làng xóm Việt Nam*. [Zvyky na vietnamských vesnicích]. TP HCM: NXB Phương Đông, 2005, s. 327.

⁹⁰ Tamtéž, s. 326.

⁹¹ MARTÍNKOVÁ, Šárka. Česko-vietnamské vztahy. In: ČERNÍK, Jan (ed). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 94. ISBN 80-7319-055-9.

⁹² Tamtéž, s. 85.

⁹³ Tamtéž, s. 85.

Vietnamci českou majoritou popisováni jako usměvaví, pilní a pracovití lidé, kteří na sebe neupozorňují a pohybují se ve větších či menších skupinkách. Velký nárok byl kladen na dobré studijní výsledky, Vietnamci zde byli pod dohledem přiděleného úředníka z vietnamské ambasády, a jakmile by dostali horší známku než trojku nebo by jim nebyl udělen zápočet, byli by ihned nuceni odjet zpět domů.

V 80. letech vznikala první smíšená česko-vietnamská manželství. Významný předěl značí rok 1989 a s ním spjatý pád komunismu, kdy došlo ke zrušení všech spoluprací a smluv. V roce 1990 byla zrušena dohoda, v rámci které u nás byli vietnamští pracovníci a byla jim poskytnuta finanční kompenzace. Došlo ke zrušení veškerých geologických výzkumů a projektů ve Vietnamu a k hromadnému posílání vietnamských pracovníků domů. Vietnamci, kteří se vrátili domů, hovořili česky, Česko tak není zapomenuto a ve Vietnamu najdeme mnoho odkazů na něj – české hospody, pivo, obuv Baťa, české zboží, kluby sdružující Vietnamce, kteří zde žili, apod. Tlak na jejich návrat do Vietnamu však nebyl důsledný a mnoho z nich využilo možnost zde zůstat a podnikat.⁹⁴

V 90. letech převažovala imigrace za účelem sloučení rodiny, ale docházelo i k návratové migraci těch, kteří v minulosti v Československu již pobývali.⁹⁵

Československo nepřestalo Vietnamu poskytovat humanitární pomoc a Česká republika mu dodnes poskytuje rozvojovou pomoc. Běžné jsou také mezistátní návštěvy. Vzájemné vztahy jsou v současné době dobré na politické úrovni, pro českou stranu je však důležité proměnit ekonomickou spolupráci na výhodnou a konečně ve Vietnamu výrazněji prosadit.

2.3.2 Vietnamci na území ČR

V roce 2013 se Vietnamci stali státem uznávanou národnostní menšinou, konkrétně třetí nejpočetnější hned po Slovácích a Ukrajincích.⁹⁶ § 2 českého menšinového zákona (273/2001 Sb.) definuje národnostní menšiny jako společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným

⁹⁴ MARTÍNKOVÁ, Šárka. Česko-vietnamské vztahy. In: ČERNÍK, Jan (ed). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 90. ISBN 80-7319-055-9.

⁹⁵ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 80. ISBN 978-80-7419-174-9.

⁹⁶ Vietnamci v Česku stále zůstávají státem ve státě. Důvodem je odcizení i ekonomická soběstačnost. In: *Zprávy - Aktuálně.cz*. [online]. 3. 2. 2017. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vietnamska-komunita-se-uzavira-navzdory-integraci-rika-vyzku/r~4742b73ee9f911e6a8cc002590604f2e/>.

etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.⁹⁷ Vietnamce sice označujeme jako národnostní menšinu, důležitým aspektem ale je, že mezi příslušníky národnostních menšin podle zákona patří pouze občané ČR. Národnostní menšinou tedy nejsou všichni Vietnamci, ale jen ti s českým občanstvím.⁹⁸

Podle údajů ČSÚ ke dni 31. 12. 2016 žije v České republice 58 080 Vietnamců.⁹⁹ Neoficiální čísla však uvádí jejich počet přes 60 000. Vietnamská národnostní menšina zaznamenala nárůst po roce 1989 a je spjata s pracovní migrací. Státní příslušníci Vietnamu na území ČR se k vietnamské národnosti začali více hlásit až při sčítání v roce 2001. V roce 2011 činil jejich podíl na celkové populaci 0,3 %. Největší koncentrace Vietnamců byla v Praze, následovaly kraje Ústecký a Karlovarský.¹⁰⁰

Občané s vietnamskou národností deklarovali vietnamské státní občanství v 71,9 % případů, české občanství v 2,8 %.¹⁰¹ Osoby s vietnamskou národností označily ČR jako místo jejich narození v 18,2 % případů, Vietnamskou socialistickou republiku deklarovaly v 75, 1 % případů. Tyto údaje dokumentují specifičnost vietnamské komunity, která žije na území naší republiky již minimálně jednu generaci a je pro ni typické, že je tvořena převážně celými rodinami, ve kterých žije nemalé procento dětí již narozených v České republice.¹⁰²

V komunitě jako celku stále více nabývá na významu příslušnost k migrační generaci, tzn., zda člověk přišel v dospělosti (první generace), v době povinné školní docházky ve věku 6-12 let (jedenapůltá generace) nebo jako dítě do pěti let věku či se zde narodil (druhá generace). Věk v době příchodu ovlivňuje především jazykovou výbavu, podobu vztahů a interakcí

⁹⁷ Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. 2. 8. 2001. In: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273?citace=1#cast1>.

⁹⁸ SLOBODA, Marián. Vietnamci v ČR jako národnostní menšina – poznámka k otázce „uznávání“ menšin. In: *Migraceonline.cz*. [online]. 27. 4. 2013. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/vietnamci-v-cr-jako-narodnostni-mensina-poznamka-k-otazce-uznavani-mensin>.

⁹⁹ Český statistický úřad. Tab. Počet cizinců v ČR ke dni 31. 12. 2016. Český statistický úřad [online], 2017. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xp/cizinci-v-plzenskem-kraji-v-roce-2016>.

¹⁰⁰ Český statistický úřad. Národnostní struktura obyvatel. Český statistický úřad [online], 2014, s. 4. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 10.

¹⁰² Tamtéž, s. 11.

s českou majoritou a vazby na zemi předků a vnímání vietnamské komunity, kultury a tradice.¹⁰³

Ti, kteří sem přišli v době socialismu, zdůrazňují, že se svým myšlením zcela liší od Vietnamců, kteří začali přicházet až od konce 90. let. Obzvláště zdůrazňují jejich vztah k české kultuře, kuchyni a k výchově dětí, jež je dle jejich slov mnohem liberálnější, včetně jejich přístupu k partnerství potomků s Čechy.¹⁰⁴

Obecně lze konstatovat, že starousedlíci z 90. let jsou v přejímání českých kulturních zvyků, kuchyně a chování konzervativnější, což může být dáno omezenou možností přirozeného kontaktu s českým kulturním prostředím.¹⁰⁵

V současnosti Vietnamci přicházejí za účelem sloučení rodiny, realizace ekonomických aktivit a studia. Přicházejí jak ti, kteří v Česku již mají své příbuzné, tak i ti, kteří jsou zcela sami, bez jakýchkoliv vazeb v zemi.¹⁰⁶

2.3.3 Statistické údaje o česko-vietnamských manželstvích

V ČR je ročně uzavřeno několik set smíšených česko-vietnamských sňatků. Zatímco dříve převažovaly sňatky typu muž Vietnamec, žena Češka, v roce 2006 se tento poměr poprvé obrátil.¹⁰⁷ Mezi lety 1995-2010 bylo uzavřeno 4111 manželských svazků mezi občanem ČR a VSR. Dle českého práva stačí, aby jeden z rodičů byl občanem ČR, aby i jejich potomek byl českým občanem. Statistiky o počtu sňatků mezi stejným etnikem (Vietnamci) či různými etniky (Češi, Vietnamci), kdy oba jsou občané ČR, nejsou dostupné. Stejně tak nejsou dostupné ani statistiky o neformálních partnerstvích mezi občanem ČR a VSR, z nichž se též rodí potomci s česko-vietnamským původem a českou státní příslušností.¹⁰⁸

¹⁰³ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 91. ISBN 978-80-7419-174-9.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 91.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 98.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 80.

¹⁰⁷ HOFÍREK, Ondřej. Vietnamští imigranti v českých velkoměstech – Integrace přistěhovalců z Vietnamu. In: RÁKOCZYOVÁ, Miroslava. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009, s. 188. ISBN 978-80-7419-023-0.

¹⁰⁸ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, s. 82. ISBN 978-80-7419-174-9.

Podle výzkumů z roku 2003 orientovaných na názory starší (50 let a výše) a mladé (15-30 let) generace Čechů ukázaly obě generace větší vstřícnost k Afričanům, než k Vietnamcům (tyto dvě skupiny byly jedinými zástupci mimoevropských etnik). Sebe ohraničování se vůči Vietnamcům u obou generací blíží přístupům zaujatým vůči Romům. I když postoje mladých lidí jsou otevřenější, odvíjejí se z pozic nastavených prarodiči.¹⁰⁹

Statisticky u nás převažují smíšené sňatky typu žena - Češka a muž - cizinec. V letech 2014-2015 si podle údajů ČSÚ vzalo za manžela muže jiné národnosti/státní příslušnosti kolem 3 000 Čěšek. Mužů, kteří uzavřeli manželství s cizinkami, bylo téměř o 1 000 méně.¹¹⁰

V letech 1995-2008 převládaly novomanželské páry Čechů s Vietnamkami (7%). Opačný stav, tedy manželství Čěšek s Vietnamci, činil o 1 procento méně.¹¹¹ V roce 2015 se na území ČR vdávalo 45 žen s vietnamským státním občanstvím, z toho 44 si bralo Čechy. Mužů s vietnamským státním občanstvím se ve stejném roce ženilo 38 a z toho 35 sňatků bylo uzavřeno s Češkami.¹¹²

Počet rozvodů cizinců každoročně patrně stoupá, naopak počty rozvodů občanů ČR postupně, i když jen mírně klesají. V letech 1995 – 2015 se rozvedlo celkem 330 228 českých párů. Počet rozvedených žen – Čěšek a mužů – Vietnamců činil celkem 1 627 párů, u Čechů a Vietnamek to bylo 935 párů.¹¹³

¹⁰⁹ MACHÁČOVÁ, Jana, MATĚJČEK, Jiří. Rodina a vzory rodinného chování. In: MACHÁČOVÁ, Jana, ŠRAJEROVÁ, Olga (ed). *Sociálně a národnostně smíšená rodina v industriální a postindustriální společnosti v českých zemích a ve střední Evropě od druhé poloviny 19. století do současnosti*: sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 21. a 22. října 2003 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2003, s. 40. ISBN 80-86224-44-9.

¹¹⁰ Český statistický úřad. Tab. *Sňatky cizinců v letech 2004-2015*. Český statistický úřad [online], 2016. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_demogr_udalosti.

¹¹¹ Český statistický úřad. Graf. *Sňatky muž - cizinec – žena ČR: 1995-2008*. In: *Sňatky cizinců*. Český statistický úřad [online], 2016. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/20550339/11809k3.pdf/f884fbc1-4519-44c4-b555-57e2590b21e6?version=1.0>.

¹¹² Český statistický úřad. Tab. *Sňatky podle státního občanství snoubenců v roce 2015*. In: *Obyvatelstvo a rodiny a domácnosti*. Český statistický úřad [online], 2016. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvateľstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>.

¹¹³ Český statistický úřad. Tab. *Rozvody cizinců v ČR podle vybraných státních občanství v letech 1995 - 2015*. In: *Demografické události cizinců - datové údaje*. Český statistický úřad [online], 2016. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_demogr_udalosti.

3 METODY VÝZKUMU A POSTUP

3.1 Cíle výzkumu

Tento výzkum se snaží nahlížet na česko-vietnamská manželství především z pohledů samotných manželů a jejich rodin a nikoli pouze skrze vědecké představy. Vietnamská i česká kultura mají své vlastní specifické rysy a povahu, střet těchto dvou kultur pak dává vznikat zcela novým a neprozkoumaným podobám manželství. Takovým, která nutně musí být založena na pochopení, kompromisu, ochotě a toleranci. Hlavním cílem výzkumu je podívat se na možné konflikty a rozpory tohoto jedinečného typu manželství, zjistit, kde manželé vnímají jejich příčiny a zda jsou způsobeny odlišností kultur, hodnot či postojů vyplývajících z toho, že manželé nepocházejí ze stejného zázemí a i přes jejich vzájemnou lásku a přání spolu strávit život mohou mít zcela jiné představy o manželství, která se neslučují, anebo zda tyto potencionální neshody vlastně vůbec nemají co dočinění s kulturou a národností jedince: zda nejsou nakonec úplně stejné jako u manželství nesmíšených, jako u každého člověka bez ohledu na zemi původu.

Další dílčí cíle, které jsem si stanovila, jsou následující:

- 1) Zjistit, jak se česko-vietnamská manželství liší od ryze českých a ryze vietnamských manželství, zda se nutně přiklání pouze k jednomu či druhému typu, anebo si berou z každého něco.
- 2) Zjistit, zda na podobu takového manželství má vliv doba, kterou jeden z manželů strávil v odlišném kulturním prostředí.
- 3) Zjistit, zda může mít kritický postoj a předsudky ze strany rodin manželů, přátel a okolí mít negativní dopad na tato manželství, popř. být příčinou oněch konfliktů (spíše než fakt, že lidé pocházejí z odlišných kulturních zázemí).
- 4) Zjistit, jaký manželé mezi sebou a s dětmi používají jazyk, zda jsou schopni se spolu domluvit v obou jazycích, vyjádřit vše, co cítí a co chtějí vyjádřit v jazyce toho druhého.
- 5) Zjistit, zda možný rozpor představuje výchova dětí, zda se spolu hodnou na způsobu výchovy, a ke kterému modelu se přiklánějí.
- 6) Zjistit, jaký má každý z manželů vztah k rodině jejich partnera, zda jsou schopni se spolu domluvit a jak často se vídají.

3.2 Výzkumný soubor

Respondenti výzkumu byli vybíráni na základě několika kritérií. Jeden z manželské dvojice musí být Čech a ten druhý Vietnamec, oba musí alespoň většinu roku pobývat v ČR. Další podmínkou byl život ve společné domácnosti. Výzkumný soubor jsem vybírala skrze osobní kontakty a známosti a také přes facebookovou skupinu „Vietnamský partner, no a?“. Rozhodla jsem se zde hledat potencionální účastníky výzkumu, jelikož se jedná o skupinu poměrně malou a uzavřenou, správci této skupiny nové členy prověřují, ve skupině jsou Češi, kteří mají dlouholetého vietnamského partnera nebo manžela a naopak, navíc se naprostá většina mezi sebou zná osobně.

3.3 Technika sběru dat

V samotném výzkumu jsem nejprve měla v úmyslu zkombinovat kvantitativní a kvalitativní sociologickou metodu. Kvalitativním výzkumem se označuje jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvalifikace.¹¹⁴ Metoda kvalitativního výzkumu, kterou jsem použila je tzv. polo-strukturovaný rozhovor. Vyznačuje se tím, že sice obsahuje soubor předem připravených otázek, dává ale prostor k jejich přidávání, případně k jejich pozměnění v reakci na konkrétní respondenty.

Pro kvantitativní výzkum je typické větší nashromážděný soubor respondentů a dat, přičemž výsledky jsou lépe ověřitelné a porovnatelné než u výzkumu kvalitativního. Metoda kvantitativního výzkumu, která byla v tomto výzkumu využita, je druh dotazovací techniky - dotazník. Slouží jako nástroj, pomocí kterého klademe otázky respondentovi. Tato technika je standardizovaná, to znamená, že používá striktně jednotné podněty a odpovědi jsou omezeny na volbu z předem připravovaného souboru kategorií.¹¹⁵

3.3.1 Standardizovaná dotazníková šetření

Dotazník byl zaměřen na česko-vietnamská manželství a měl sloužit jako jedna ze dvou technik sběru dat. Účelem těchto dotazníkových šetření bylo zodpovědět výše uvedené cíle práce. Dotazník byl zveřejněn na výše jmenované sociální síti a zároveň i elektronicky

¹¹⁴ STRAUSS, Anselm L., CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999, s. 10. ISBN 80-85834-60-x.

¹¹⁵ KUBÁTOVÁ, Helena. *Metodologie sociologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 111. ISBN 80-244-1549-6.

rozesílán potenciálním respondentům. O některých z nich jsem již dopředu věděla, někteří mi byli doporučení. Dotazníkové šetření bylo prováděno v době od května do června 2017. Vytvořila jsem celkem dva dotazníky, jeden v češtině a druhý ve vietnamštině, oba obsahovaly cca 40 otázek, z toho většinu uzavřených. Celkem odpovědělo 16 Čechů, z toho 12 žen, 4 muži a 4 Vietnamci, všechno ženy. Respondenti, kteří dotazníky zodpověděli, byli ve věku od 25 do 55 let, přičemž nejkratší manželství jednoho z nich trvá 1 rok, nejdelší pak již 25 let. Vzhledem k nízké validitě způsobené výrazně nízkým počtem respondentů jsem se rozhodla s výsledky této výzkumné metody nepracovat a uvádět pouze výsledky získané provedením kvalitativního výzkumu, který se pro zpracování tématu této bakalářské práce jeví jako příhodnější.

3.3.2 Polo-strukturované rozhovory

Rozhovorů se účastnilo celkem pět manželských párů ve věku v rozmezí od 29 do 52 let, přičemž respondenti, jejichž manželství trvá nejkratší dobu, jsou spolu 6 let, naopak nejdéle jsou manželé spolu 15 let.

Rozhovory proběhly v květnu a červnu 2017. Z pěti manželských párů byly tři z nich tvořené dvojicí Čech - Vietnamka a dva zbylé dvojicí Češka – Vietnamec. Setkání trvala v rozmezí od 1 do 2 hodin a proběhla u dotazovaných doma. Před začátkem samotného rozhovoru jsem účastníkům předložila informovaný souhlas, jehož podpisem stvrdili, že jsou seznámeni s tématem a cílem práce, s metodou sběru dat a také s faktem, že rozhovor mohou kdykoli ukončit. U dvou z těchto pěti párů se rozhovoru zúčastnili oba dva manželé a bylo tedy možné provést srovnání. Čtyři z vietnamských manželů/manželek se narodili ve Vietnamu a přijeli do ČR již jako dospělí. Až na jednoho muže všichni z nich ovládají češtinu. Rozhovory byly nahrávány a pak doslovně přepisovány a analyzovány. V práci neuvádím celé přepisy rozhovorů, ale pouze části z nich, které souvisejí s konkrétním tématem. Z důvodů ochrany osobních údajů neuvádím skutečná jména respondentů ani názvy míst.

Jelikož sama mám dlouhodobý partnerský vztah s Vietnamcem, nebylo pro mě tolik těžké získat si důvěru účastníků a dosáhnout s nimi pohodlné konverzace. Všichni z nich se zajímali o můj konkrétní příběh, detaily výzkumu a vůbec celého mého studia oboru Etnologie se specializací vietnamistika.

3.4 Analýza a interpretace dat

Rozhovory byly celé přepsány a posléze rozděleny do několika oblastí, které z nich vyplynuly. Některá témata rozhovorů spolu s otázkami již byla předem dána, jiná se zase vynořila během delšího a hlubšího povídání s respondenty, přičemž jejich analýza a interpretace slouží ke splnění cílů práce a k lepšímu pochopení vnitřní stavby česko-vietnamských manželství.

4 VÝSLEDKY

4.1 Představení respondentů

4.1.1 Mai a Petr

Paní Mai je 35 let, jejímu manželovi Petrovi je 29. Mai v Česku vystudovala vysokou školu a pracuje v oboru integrace cizinců, Petr má střední odborné vzdělání s maturitou a jeho povolání je masér. Mai žije v ČR 15 let, 20 let svého života strávila ve Vietnamu. Přijela sem za svou rodinou, té době neuměla česky ani neměla žádné povědomí o českém prostředí a kultuře. Vzhledem k tomu, že Mai v ČR studovala, její znalost češtiny a české kultury je nyní velmi dobrá. Petr se naopak zvládl naučit pouze základy vietnamštiny a předtím, než poznal svou ženu, žádné povědomí o vietnamské kultuře neměl. Oba se poznali na studiích, byli společně na internátu. Pro paní Mai to byl první vztah s Čechem, předtím nikdy s žádným nechodila a stejně tak ani její manžel nikdy nechodil s žádnou jinou Vietnamkou. Když se spolu seznámili, zajímal se Petr o kulturu čínskou, která měla na tu vietnamskou (především severo-vietnamskou – pozn. autora) značný vliv. Sama Mai dodává, že kultura v jejich vztahu nikdy nebyla brána jako důležitý faktor. S manželem jsou spolu 14 let a mají spolu 2 děti.

4.1.2 Jana a Minh

Janě je 32 let a má základní vzdělání, jejímu muži je 52 let a ve Vietnamu dokončil středoškolské vzdělání s maturitou. Věkový rozdíl podle nich nikdy nevnímali jako překážku nebo problém. Oba dva společně podnikají v oboru gastronomie. Minh přijel do ČR, když mu bylo 20 let a byl jedním z mnoha Vietnamců, kteří u nás za socialismu studovali a učili se češtinu. Jeho úroveň znalosti češtiny a české kultury je proto velmi dobrá. Jana naopak vietnamsky neumí, přiznává však, že do vietnamské kultury díky manželovi a společnému životu postupně pronikla. Manželé se poznali přes Janinu sestřenicí, která má také vietnamského manžela a seznámila je. V té době Jana studovala střední školu, na které pak byla nucena studium ukončit, protože otěhotněla. V době, kdy se s Janou seznámil zde Minh žil již 17 let, plynule ovládal češtinu a v českém prostředí se dobře vyznal. Předtím, než Jana potkala Minhe, nevěděla o Vietnamu vůbec nic a o Vietnamcích moc dobré mínění neměla. Jana a Minh jsou manželi 15 let a mají spolu 3 děti.

4.1.3 Lan a Marek

Markovi je 37 let, má střední vzdělání s výučním listem a maturitou a pracuje jako hutník železa. Lan je 32 let, má základní vzdělání a pracuje v nehtovém studiu. Paní Lan se narodila ve Vietnamu a přijela do ČR, když jí bylo 22 let. Lan češtinu neovládá perfektně, nicméně tak komunikuje s manželem, který nemluví vietnamsky. Ani jeden se stoprocentně nevyznají v kultuře toho druhého, ale Lan je na tom vzhledem k okolnostem samozřejmě o poznání lépe. Rok a půl manželé bydleli v Německu, ale pak se na přání manželky, která má v Česku příbuzné, vrátili zpět. Pan Marek zatím ve Vietnamu nikdy nebyl a ani ho to podle jeho slov neláká. Seznámili se, když v minulosti Marek pracoval jako mistr v pekárně. Po jeho nástupu pod ním pracovali Vietnamci, kteří měli od pekárny zařízenou ubytovnu, a Marek měl od ní také přidělený byt. Naproti jeho bytu byla večerka, kde prodávala Lan. Marek a Lan jsou spolu 9 let a mají 1 dítě.

4.1.4 Vân a Mirek

Mirkovi je 36 let, jeho manželce je 29 let a oba mají středoškolské vzdělání. Mirek pracuje ve stavebnictví, Vân je nyní na mateřské dovolené. Vân se narodila ve Vietnamu a do ČR se s rodiči přistěhovala v 5 letech, tudíž pro ni nebylo obtížné naučit se česky, ale nezapomněla ani vietnamštinu. Mirek před seznámením se svou ženou nijak zvlášť velké povědomí o vietnamské kultuře a mentalitě neměl, ale sám říká, že Vietnamku za manželku vždy chtěl, protože slyšel o tom, že se o rodinu starají a pečují o její členy. V současné době jsou jeho znalosti o kultuře jeho manželky větší než v minulosti, vietnamsky se ale nedomluví. Mirek a Vân jsou manželé 6 let a mají spolu 3 děti.

4.1.5 Lenka a Cường

Lence je 34 let, jejímu manželovi Cườngovi je 38 let. Oba manželé mají vysokoškolské (magisterské) vzdělání. Lenka působí jako vyučující na univerzitě a Cường dělá turistického průvodce. Její manžel žil ve Vietnamu do svých 29 let, 5 let studoval v Thajsku a nyní žije 4 roky v ČR. Kvůli pracovní vytíženosti a s tím spojenému cestování po Evropě a Asii není příliš ovlivněn českým prostředím ani kulturou, češtinu také neovládá. Lenka naopak neumí vietnamsky a o vietnamské kultuře má jen malé povědomí. Poznali se v Thajsku, kde oba dva studovali. Lenka a Cường jsou spolu 7 let a mají spolu 2 děti.

4.2 Interpretace výsledků

V odpovědích na otázky, které byly během rozhovorů kladeny tak, aby splnily cíle vlastního výzkumu, vyvstávalo 5 kategorií, které následně uvádím a rozebírám níže. Jedná se o kategorie *Odlišnost od nesmíšených manželství*, *Reakce rodiny a okolí*, *Jazyk komunikace*, *Manželské konflikty* a *Výchova dětí*. Pod kategoriemi *Odlišnost od nesmíšených manželství*, *Reakce rodiny a okolí* a *Výchova dětí* jsou uvedeny další subkategorie. Všechny tyto aspekty jsou popsány z pohledu samotných manželů, zajímám se o to, jak daná témata vnímají, zda k nim zaujímají pozitivní či negativní postoje.

4.2.1 Odlišnost od nesmíšených manželství

Smíšená manželství mohou být v mnoha ohledech naprosto stejná jako ta nesmíšená, v dalších aspektech se naopak mohou lišit. Při samotném výzkumu vyvstalo několik bodů, ke kterým měli jeho účastníci nejvíce co říci, některé z nich nutí respondenty čelit situacím a problémům, se kterými se nesmíšené manželské páry potýkat nemusí. Zahrnuji zde následující podkategorie: *úřední formality*, *projevy lásky a náklonnosti*, *rozdělení rolí*, *obavy manželů*, *přikládání váhy názorům okolí*, *tradice a svátky*, *jídlo*, *dovolené*, *výlety* a *přátelé manželů*. Pozornost je zaměřena na to jak a zdali vůbec se tyto životní oblasti od nesmíšených manželství liší.

„Česká a vietnamská kultura jsou úplně rozdílné, ale ta kultura mi nedělá problém. On žije podle svých způsobů a ne podle kultury a já žiju podle vlastních způsobů, já se taky nemodlím a on se taky nemodlí, nežijeme podle nějakého náboženství. V rodině je to volné a jen se soustředíme na to, abychom udělali pro rodinu to nejlepší.“ (Mai)

Úřední formality

Téměř všechny páry musely čelit řadě složitých úřednických postupů a ověřování. Shodují se v tom, že to bylo zdouhavé a nepříjemné a vnímají to jako to nejhorší, co zažily v souvislosti s uzavřením manželství.

„Se svatbou jsme měli hromadu papírování, museli jsme jezdit do Prahy a i jinam, manželce tenkrát nějaké papíry chyběly, měli jsme to složité a hodně problémů, pořád po nás něco chtěli, nějaké papíry. Chtěli i důkazy, že se přijdou podívat do bytu, jestli tam máme

vietnamské věci, to mně fakt naštválo, že jim nestačil jako důkaz syn, to bych si mohl naschvál vylepit byt vietnamskýma kalendářema, atd.“ (Marek)

„My jsme to papírování měli docela tvrdý. Já to měl tvrdý z vietnamské strany, musel jsem všechno dokazovat, testy HIV, žloutenka, psychologický vyšetření, že jsem svéprávný,... To byla sranda, když mi doktorka psala potvrzení, že nejsem mentálně retardovaný a je schopný se množit, a tohle jsme nechávali přeložit do vietnamštiny. Byla to sranda, já to prostě bral jako dobrodružství. Pak si nás pozvali na kobereček na ambasádu, tak jsem jim říkal, že to tak přece chtěli, měli to černý na bílým. Manželka tenkrát měla trvalý pobyt, takže se to sfouklo celkem rychle, z Vietnamu jí jen poslali rodný list“ (Mirek).

„Musím říct, že velká zkouška byl celý ten proces s trvalým pobytem, žádosti a výsledky cizinecké policie. Bylo toho hodně, hodně dokumentů, shánět tlumočníky, vleče se to celou věčností. Manžel se musel neustále vracet z Thajska, aby se přihlásil“ (Lenka).

Projevy lásky a náklonnosti

Žádný z dotazovaných párů nebyl proti fyzickým projevům lásky, a to ani před dětmi. Všichni se shodují na tom, že je pro děti dobré vidět, že se tatínek a maminka mají rádi.

„Je mi to jedno, klidně se s manželem na ulici políbíme, jeho ani moje rodina s tím nemá problém. I když vařím, tak manžel přijde, obejmě mě a políbí, je to normální. I po několika letech se držíme za ruce, a když vystupujeme z auta, tak na sebe taky počkáme. U Vietnamců je to tak, že jeden jde napřed a ten druhý jde pak za ním, tohohle jsem si všimla při vystupování z auta. U Vietnamců při výstupu žena musí jít rychle napřed a muž musí zamykat auto a vyndávat věci z auta“ (Mai).

Vân vypráví o tom, že pro její generaci žijící tady je už mazlení se s dětmi a objímání rodičů před dětmi běžné, ale ve Vietnamu je pořád zakořeněná umírněnost a stud, nepříjemné pocity, pokud jde o projevoování citů na veřejnosti. Svěřuje se, že ona sama to nezažila, její rodiče si teď hrají s vnoučaty, ale nebyli na to vždy zvyklí a projevovali lásku jinak než fyzicky.

„Generace mých rodičů k tomu nebyla nijak vedena, není to takové otevřené. My nejsme zrovna ten pár, který by se musel před rodiči nějak líbat nebo tak, spíše to necháváme do soukromí, ale třeba na ulici si pusu dáme, to jo. Před dětmi si klidně dáme pusu nebo se obejmeme. Samozřejmě jsou konzervativnější páry, mezi Čechy je to normální, ale pro mě, která to vlastně vidí z obou stran je to tak trošku nezdvorné, protože Vietnamci na to nejsou

zvyklí, tak proč je zbytečně dráždit, oni si toho všímají. Rodiče se mazlí s vnoučaty, to ano, ale třeba já jsem to nezažila, generace mých rodičů je ještě taková ta stará škola. Spíše tam byly ty materiální věci, kupovali mi to a ono a tím vlastně projevovali tu lásku“ (Vân).

„U Vietnamců je to tak, že když jsou děti malé, tak je objímají a pusinkují, ale jakmile vyrostou, tak už to nedělají a v tu chvíli city nemusí projevovat a jen to stačí pochopit zevnitř. Rodiče v tu chvíli mají furt rádi děti, ale projevuje se to jinak, tak například se o ně starají, vaří jim nebo jim dávají peníze na školné, berou je na výlety, atd. U Vietnamců se rodiče před dětma nelíbají ani po práci, když přijdou domů nebo se ani neobjímají po práci doma, ale u mě je to jiné, po práci se potkáme, pozdravíme se a pusinkujeme se“ (Mai).

Tento vzorec chování registrují i čeští partneři, ale v jejich rodině tento rozdíl ve výchově a kultuře nepociťují, pouze si ho uvědomují.

„Tchýně se s malým pořád mazlila, i s ním chodila spát. Můj manžel se s dětmi také mazlí, chodí spolu spát a objímají se. Neprojevuje lásku nijak materialisticky, ani děti nekazí penězi nebo drahými věcmi, to ne. Manžel je s dětmi opravdu hodně, kolikrát se seberou a jedou spolu někam, zatímco já jsem doma s tím nejmenším. Kolikrát s nimi manžel leží a povídá si s nimi o tom, co se jim líbí, co by chtěly, jaký mají názor na to a to nebo jak my se k nim chováme, jestli by chtěly něco změnit. Chceme jim dát nějaký ten otevřený prostor, aby se nebály, mohly za námi přijít, mohli říct, co se děje, atd.“ (Jana).

„Znám hodně Vietnamců a nikdy jsem neviděl, třeba na oslavách, že by si tam dali pusu. Dokonce vím, že na nějakých událostech chlapi a ženský sedí a baví se odděleně. Moje máma je stará, táta taky, je jim přes 60 let a nestalo se, on jde třeba jen nakoupit, pak přijde domů a hned si dají pusu, jdou na kafe a jdou za ruku. Neumím si představit, že by jen šli vedle sebe, to nikdy. Vždycky se drží za ruku. Před malým se klidně políbíme, obejmeme jí a malý se většinou taky přidá. Ze začátku, když byla ta zamilovanost, tak se se mnou líbala i venku, to jí nevadilo, teď už ne. Před mými rodiči se stydí, tak ji někdy schválně provokuju a třeba ji plácnu nebo tak“ (Marek).

Rozdělení rolí

Mai s Petrem se o finance starají společně, stejně tak i o domácnost a děti, jelikož oba dva pracují. Oba dva i vaří, záleží podle situace. Mai tvrdí, že manžel jí velmi pomáhá a dělá to automaticky, bere to jako normální věc. Když se jí nechce vařit nebo nemá čas uklízet, udělá to manžel. K tomu, aby si po sobě uklízeli věci, vede i děti.

„Když neumyju nádobí, tak to umyje sám a ne, že já to neudělám, tak on to taky nebude dělat“ (Mai).

Minh tvrdí, že nechává starosti s penězi na Janě, ta to ale vnímá tak, že je to starost obou dvou. Jana nemá pochopení pro české ženy, které se na manžela zlobí, když chce posílat peníze do Vietnamu, naopak si myslí, že by to měla být samozřejmost.

„Stejně tak i finance máme spolu, vždycky všechno řešíme spolu. To samé, když ještě žila babička a posílaly se peníze domů, to je úplně bez diskuzí a bez debat. Některé páry vím, že s tím mají problém, zrovna ty, které jsme poznali, tak manžel si od nás půjčoval peníze, aby mohl poslat jeho mámě, protože potřebovala na léky nebo tak a ta Češka z toho dělala strašné rodeo a byla v šoku z toho, že já se zastávám jejího manžela a ne jí. To se prostě musí respektovat, že to tak je, že to tak funguje a nikdo přece nemůže nikomu vyčítat, že pomáhá rodině“ (Jana).

Na chodu domácnosti se s Minhem podílí oba dva a aktivně zapojují i děti.

„Od luxování až po mytí nádobí, kdo co může, tak to udělá, pomáháme si a nejen my, děti také pomáhají“ (Jana).

Marek uznává, že se jeho manželka o domácnost stará více než dobře a žádné nedostatky v úklidu nevidí, ovšem tím, že je v práci od rána až do večera, zbydou některé domácí práce a starost o synka na něj. Vnímá to přirozeně a nevádí mu manželce pomáhat.

„Manželka je v práci dýl než já, končí až večer, kdežto já už třeba ve 15h, takže pak vyzvednu malého ze školky, jdu domů, udělám mu nějakou svačinu, myju nádobí, to dělám já, když přijdu z práce, uklidím. Manželka po příchodu hned začne vařit. Jako ona uklízí hodně, prádlo, to je její, vytírá, já vlastně dělám jen to nádobí“ (Marek).

Co se týče rodinné kasy, dává jí volnou ruku, jelikož ví, že umí hospodařit.

„O penězích rozhoduje Lan, dávám jí peníze na hospodaření, to, co vydělá ona, to si nechá, co vydělám já, tak něco si nechám a něco jí dám a ona z toho vše platí“ (Marek).

Mirek také potvrzuje, že přenechání starostí o finance manželce mu zcela vyhovuje.

„Finančně to nechávám všechno na manželce, dám jí výplatu a mám klid“ (Mirek).

Starost o domácnost mají Mirek s Vãn rozdělenou, což je dáno tím, že se Mirek ze zaměstnání vrací pozdě domů a jeho manželka se doma stará o děti. Oba vyslovili obavu, že si nejsou jistí, jak se jim oběma v budoucnosti podaří skloubit zaměstnání s péčí o 3 děti.

„Vaří převážně manželka, já jen příležitostně. O domácnost se stará ona, jelikož je na mateřské dovolené, já pomáhám s hlídáním dětí a starám se o ně“ (Mirek).

Lenka a Cường jsou na tom podobně, Cường cestuje a je pracovně velmi vytížený, tudíž domácnost musí zastat Lenka, uznává ale, že i manžel se umí do chodu domácnosti zapojit a pomoci. Lenka uznává, že její manžel myslí jako Vietnamec žijící ve Vietnamu. Od Vietnamců se však liší tím, že procestoval celou Evropu, zná mnoho lidí ze Západu, už od mládí se zajímal o dějiny Evropy a je dobře seznámen s evropským způsobem života a uvažování. Má schopnost se rychle adaptovat a je otevřený novým věcem. Finance jsou v rukou manžela a Lenka přiznává, že je s tím spokojená a mít ještě další starost nepotřebuje, ale přála by si, aby byl manžel víc doma a tolik nepracoval.

„Domácnost je víceméně moje starost, ale když je potřeba, tak uvaří, sklídí nádobí, když mám něco důležitého, tak se postará o kluky (pokud je v ČR). On vydělává víc než já, tak má argument, že musí pracovat a nemá čas na domácnost. Rodinnou kasu má na starosti určitě on. Já řeknu, co je potřeba zaplatit a on mi na to dá peníze a z mého platu se platí třeba většina věcí na zahradu. Asi mi to vyhovuje, nechtěla bych mít na starosti všechny rodinné finance. Ale nevyhovuje mi, že se z něj stal takový workoholik, i on sám říká, že by chtěl být víc doma. Vietnamci jsou přece pracovití, ale je to poněkud příliš“ (Lenka).

Obavy manželů

Pokud jde o obavy z uzavření sňatku s příslušníkem jiné etnické skupiny, nikdo z účastníků výzkumu žádné neměl nebo si je alespoň neuvědomoval.

„Já taky ne, ničeho jsem se neobávala, tím, jak jsem tady byla odmalička, tak jsem to vnímala jako přirozené“ (Vãn).

„To, že manžel není Čech, mi nikdy starosti nedělalo, nad tím jsem nepřemýšlela“ (Jana).

Mirek s Markem dokonce přiznávají, že mít vietnamskou manželku vnímají jednoznačně jako plus, protože pro ně představuje ideál dobré manželky, matky a hospodyně.

„Žádné obavy jsem ze vztahu s Vietnamkou neměl, naopak. Byl jsem si absolutně jistý, že to je ta pravá pro rodinu a děcka. Já už jsem chtěl rodinu, ženit se...“ (Mirek).

Nevidím v ní žádný rozdíl, že není Češka, akorát, že jinak vaří, o domácnost se stará spíš líp než Češka, někdy to s úklidem až přehání. Ale líbí se mi, že se o nás stará, pěstuje kytky, stará se o psa, ...

Přikládání váhy názorům okolí

Vietnamští rodiče velmi dbají na to, co si o nich myslí okolí a snaží se mu zalíbit a hlavně se neshodit. Tzn., že často nežijí svůj život pro sebe, jako většina Čechů, ale pro ostatní. Nechtějí nijak negativně vyčnívat ani se lišit od zbytku komunity – jako například právě vztahem s cizincem/vztahem jejich potomka s cizincem. Když pak na takový pár natrefí nebo se s ním nebo s někým z okolí onoho páru zná, nezapomene ho patřičně zkritizovat a pomluvit, někdy dokonce přímo před nebohým „cizím“ partnerem. A pokud to nedojde tak daleko, můžeme si být jistí, že na takový pár (obzvláště pár Češka-Vietnamec) nahlíží značně skepticky, o čemž vypráví paní Jana. Ona a její manžel se stali svědkem několika případů osočení, zpochybnění i uražení její osoby. Oba manželé tvrdí, že takhle to mezi nimi chodí a raději se ve vietnamské komunitě moc neukazují. Vedou spokojené manželství, ale oběma se jim velmi příčí chování některých Vietnamců. Vadí jim především jejich vypočítavost a až nezdravá honba za penězi. Pan Minh sám říká, že si s nimi možná tolik nerozumí, jelikož tu žije už tak dlouho a nemá žádné předsudky vůči Čechům. Svou odlišnou mentalitu také přisuzuje tomu, že na rozdíl od většiny Vietnamců žijících v ČR pochází z jihu Vietnamu.

„Musím říct, že teď co sem přijíždí Vietnamci z Vietnamu, tak to je strašný, to jsou lidi, kteří se tu chovají jak blázni a co si s nima mám povídat. Ti Vietnamci, kteří se narodili tady, se chovají úplně jinak než ti, kteří se narodili tam. Já taky tady žiju už 30 let a pak taky moc nerozumím tomu, co dělají a jak se chovají moji sourozenci ve Vietnamu, chovají se jinak“ (Minh).

Také přiznává, že Vietnamci v jeho věku moc neuznávají jeho manželství, protože je s Češkou, což oni vnímají jako podřadné. Dokonce přiznal, že se mu za zády jeho ženy snaží dohazovat vietnamskou ženu. Oba manželé to vnímají velmi negativně a je to jeden z důvodů, proč mezi Vietnamce příliš nechodí.

„Je pravda, že větší rozvodovost je u těch párů Češka-Vietnamec, ale máme hodně známých, právě takových párů a jsou spolu dodnes. Taky známe případy, kdy si Vietnamec vzal Češku,

ale nakonec si našel Vietnamku a ta Češka o tom ani nevěděla. Pak se s ní rozvede a hází všechno na tu Češku“ (Minh).

„Hodně Vietnamců je toho názoru, že Vietnamec s českou manželkou nikdy nemůže být bohatý, zaopatřený, alespoň ne tak, jako by byl s Vietnamkou. Já jsem z jihu, takže se chovám trochu jinak než Vietnamci ze severu. Máme trochu jiné zvyky a chování, asi jsme takoví otevřenější a možná i modernější, nejsme tak zatížení na peníze. Už v Česku žiju přes 30 let a mám hodně českých kamarádů, spíš se kamarádím s Čechy.

„Já žiju a myslím jinak než ostatní Vietnamci v mém věku, neřeším, kdo je chudý a kdo bohatý. Oni nás i zvou, když je nějaká slavnost, oni hlavně chlapy nemají tolik problémů jako ženský. Ženský do všeho šťourají. Dělají ze sebe chytré a přitom neví nic, to mi vadí. Ostatní koukají, jak žijeme a jestli máme málo nebo hodně a nevidí tu snahu, která za tím je, jen hodnotí a pomlouvají“ (Minh).

„Před 12 lety jsme neměli nic, všichni Vietnamci tady se na nás dívali skrz prsty, pomalu neuměli ani pozdravit a dneska volají a dělají se, jací jsou nejlepší kamarádi, to na nás neplatí. My mezi ně nelezeme, víme, co jsou zač a nemáme to zapotřebí.

„Bohužel známe i takové rodiny, kde jsou smíšené páry, přijeli sem za námi a pak nám závidí, to nás trochu zklamalo, protože pak říkali, jak jsme za vodou, a že máme všechno, ale to taky není pravda. Máme 3 děti, musíme se snažit. Já moc nejsem na takové věci, to zase manžel, ať je pozvu, že bude sranda a budeme mít víc známých, já si spíš držím odstup“ (Jana).

„Myslí si, že jsme zbohatli jen tak, že to bylo jednoduché, vysvětloval jsem jim, že to tak nebylo vždycky, ale bohužel. Ne jen Vietnamci, ale i Češi závidí, to je všude. Vietnamci, když jste bohatí, neřeknou nic, ale jestli jste chudí, tak na Vás všechno hází, všechnu špínu, řeknou, že jste chudí, protože Váš manžel má Češku. Za zády stejně pomlouvají“ (Minh).

Mai a Vân se proti takovému chování vymezují, rozhodně si stojí za tím, že názory a hodnocení cizích Vietnamců nebo Čechů pro ně nejsou podstatné ani směrodatné. Vyjádřily se tak, že mají svou hlavu a samy přece nejlépe vědí, co je pro ně dobré. Mirek pak navíc kritizuje materialistické a snobské chování některých Vietnamců. Uvádí, že má jiné životní hodnoty a v tomhle ohledu se jejich názory prudce rozcházejí.

„Já i můj manžel jsme jiní, nedbáme na to, co říká okolí, jen dbáme na to, co cítíme v naší rodině. Cizí lidi jsou jen jedna část našeho života, cizí lidi s námi nebydlí, jen něco slyší a ví,

ale když máš problém, tak ti stejně nepomůžou, musíš si to vyřešit sám. Když jim o tom vyprávíš, tak oni o tom jen ví, a někteří s tebou souhlasí a soucítí s tebou, ale někteří to berou jako legraci, protože jsou sobečtí, a když vidí cizí neštěstí, tak z toho mají radost, ale neprojevují to navenek. Všechny problémy, co jsou v rodině, se musíme snažit překonat sami. Moje rodina, rodiče a sourozenci jsou pro mě důležití, jinak cizí lidi jsou mi ukradení“ (Mai).

„Mně tohle u Vietnamců hodně vadí, že se pořád starají, co si pomyslí ostatní. Nám je to jedno, co si kdo myslí. Moje sestřenice hodně lpí na jejich synech a určitě chtějí, aby se dostali na gymnázium. Vlastnost, která mi trochu vadí u Vietnamců, je to, jak si zakládají na tom materiálu, musí mít auto, iPhone, já to přikládám tomu, že zažili chudobu, ale pro mě osobně je nejdůležitější mít byt a za auto bych v životě peníze nevyhazoval, radši budu cestovat. Zrovna jsme byli na dovolené a oni prostě nepochopí, proč ty peníze vyhodíme za dovolenou, proč si radši nekoupíme BMW. Mám jiné hodnoty, radši investuji do pozemků, lesů, pole, ...“ (Mirek).

„I v dnešní době jsou mladí lidé, kteří jsou spíše konzervativní a hodně dají na to, co řeknou rodiče“ (Vân).

Marek si naopak stěžuje na podobnou tendenci jeho ženy, která na rozdíl od Mai a Vân tolik nepronikla do českého prostředí a kultury a zachovává si čistě vietnamské myšlení a názory. Kvůli tomu se pak někdy hádají i kvůli maličkostem, Marek v nějaké konkrétní záležitosti nevidí žádnou potíž, kdežto Lan má nutkání a potřebu se s tím vypořádat, aby v očích jiných Vietnamců nevypadali méněcenně.

„Lan třeba hrozně řešila, že by malý měl mít odklad, hádala se s učitelkou, že není blbej a musí do školy, přestože dneska má odklad skoro každý. Nebo nechtěla, aby šel do třídy, kde jsou další vietnamské děti, chtěla, aby byl ve třídě jediný Vietnamec, kvůli tomu, že pak by ho měli pod drobnohledem ty vietnamští rodiče, bojí se, že jejich děti budou chytrější a budou to pak vědět všichni Vietnamci tady. Tohle já neřeším a ano docela jo, no. Řešila, že jsem nechtěl chodit na ty jejich srazy nebo že jsem tam s nima nechtěl pít vodku, já si dám radši pivo. A ona se pak zlobí, proč to dělám, že to nikdo jinej nepije, kolikrát jsou to blbosti“ (Marek).

Tradice a svátky

Všichni z respondentů doma dodržují alespoň nějaké vietnamské tradice a zvyky, které zároveň přirozeně přenáší i na děti. Často se také zúčastní vietnamských slavností pořádaných

různými sdruženími a kluby. Mezi nejčastější příklady byl uváděn Nový rok, Den dětí, výročí dne úmrtí předka nebo obětování na oltář předků a pálení vonných tyčinek. Tento zvyk žádnému z dotazovaných nevadil, vyjma Lenky, která se proti tomu vymezuje a představa mít doma oltář s fotky zemřelých ji není příjemná. Také neschvaluje pálení papírových peněz, na které nahlíží jako na zbytečné plýtvání. Podle tradice by doma měli mít oltář pouze nejstarší synové, jakožto pokračovatelé rodu, nikoli dcery, avšak Lan ho doma má a pravidelně obětuje předkům. Všechny zkoumané dvojice dodržují především české zvyklosti a shodnou se na tom.

„Doma nemám oltář, nechodím do chrámu a ani nepatřím do žádné církve, neuctíváme s manželem žádného boha. Vietnamský Nový rok neslavíme doma, ale jdeme na slavnost sdružení Vietnamců, a jestli manžel nechce jít, tak nemusí, já tam s dětma chodím. On říkal, že je tam až moc lidí, moc čekání a je tam hluk, to on nemá rád, prostě někdy půjde, někdy nepůjde, kultura nesouvisí s mojí rodinou, já ho tam nenutím chodit. Na oslavy Dne žen taky chodím jen já, manžel ne. Chodíme spolu s manželem a dětmi na oslavy Trung Thu (vietnamský Den dětí – pozn. autora). Slavíme spíše jen české svátky“ (Mai).

„Dodržujeme vietnamské svátky, máme doma oltář k uctívání památky mrtvých, připomínáme si i dny jejich úmrtí. Děti to také berou jako přirozené. Někam ven na slavnosti nechodíme, my mezi Vietnamce moc nechodíme, držíme se od nich dál“ (Jana).

„Doma na oltáři zapaluje manželka vonné tyčinky, dává tam jídlo, na které nesmím sahat. Mně to nevadí, ale neuctívám s ní předky, já mám tamhle kříž, věřící nijak extra nejsem, ale pořád tady mám něco zafixovaný. Mám k tomu respekt a nedovolil bych si to třeba vyhodit.

Slavíme Nový rok, to manželka navaří a přijede její brácha s rodinou, ale neprožívá se to tak jako Silvestr. Zase co tady Vietnamci dělají, že uspořádají ohňostroj pro děti, to se mi líbí, jinak manželka ještě zapaluje svíčky v den úmrtí příbuzných. Slavíme české Vánoce, Velikonoce, manželka i peče cukroví, zdobí stromek, balí dárky,...“ (Marek).

„Vietnamské zvyky dodržujeme, doma oltář nemáme, to by měli mít spíše ti kluci, kteří vlastně zachovávají ten rod, ale rodiče bydlí kousek, mají to u nich doma. Slavíme Nový rok, scházíme se na různé svátky, večere, cokoli, co se děje, chodíme na oslavy Dne dětí, připomínáme si s rodinou výročí úmrtí zesnulých.

Já jsem se nechala i pokřtít, svatbu jsme také měli v kostele. Nechali jsme pokřtít i děti, mít doma oltář nám přijde hezké, jako taková úcta k pozůstalým. Chceme, aby naše děti v tom

vyrůstaly, vnímaly oboje a samy si vybraly, co jim bude bližší. Necháváme jim hodně prostoru“ (Vân).

„Slavíme české Vánoce, na Velikonoce máme výzdobu, ale nijak víc to neslavíme. Z vietnamských svátků slavíme Nový rok. Pokud jsme ve Vietnamu, tak slavíme i ten měsíční svátek v září. Manžel trval na tom, že doma budeme mít oltář, ale zatím stále nemáme. Myslím, že nakonec ho pořídí. Mně se to samozřejmě nelíbí, ale nemůžu mu to zakázat. Přijde mi to strašně ponuré. S černobílými fotkami klidně, ale s barevnými to působí zvlášť ponuře. Mám z toho nepříjemný pocit, ale jinak proti uctívání předků nic nemám, teda až na to zbytečné pálení falešných peněz, to je vyloženě plýtvání zdroji“ (Lenka).

Jídlo

Jídla vaří Mai česká i vietnamská, většinou však ta česká, její manžel jí vietnamské pokrmy spíše sporadicky. Dětem chutnají a jsou zvyklé jíst pokrmy obou kuchyní.

Co se týče kuchyně, Jana doma vaří převážně tu vietnamskou.

„Vaříme vietnamská jídla, to k tomu patří ta kuchyně a tomu chlapovi by to chybělo, tak jako by mně chybělo české jídlo, ale u nás převládá spíš ta vietnamská kuchyně“ (Jana).

Lan také většinou připravuje vietnamská jídla, když má Marek chuť na české jídlo a manželka ho zrovna nepřipravila, uvaří ho sám. Přiznává, že ne všechno z vietnamské kuchyně mu chutná, dodnes např. nepozře rybí omáčku nebo některou vařenou zeleninu a bylinky.

„Manželka hned po práci vaří něco vietnamského i pro malého, já udělám nějaké české jídlo. Ona pořád chce, aby měl něco vietnamského, ona ráda vaří. Moc mi chutná jasmínová rýže a už si neumím představit, že bych měl jíst rýži z pytlíčku. Z vietnamské kuchyně mám rád závitky, pečené nudle, krevety, ale nesnesu rybí omáčku a nemám ani moc rád bylinky. Manželka se naučila i knedliky, omáčky, guláš udělá dobrý. Většinou vaří 2 jídla, 1 vietnamské pro sebe a české pro mě. Syn sní oboje“ (Marek).

U Vân a Mirka dominují vietnamská jídla, Mírek se dokonce svěčuje, že není téměř nic, co by nesnědl, chutnají mu i cvrčci a jiní brouci nebo i bourec morušový. Česká kuchyně jim prý stačí párkrát do roka u rodičů.

Převládá u nás vietnamská kuchyně, z té české jen vyzobáváme, co se nám hodí. Já z vietnamských jídel mám rád a sním prakticky všechno.

Dovolené, výlety

Všechny dotazované páry více či méně pravidelně jezdí na rodinné výlety a dovolené. Uvědomují si, že v očích Vietnamců je to vyhození peněz a možná přílišná lenost nebo chamtivost, kdežto pro Čechy přirozená rekreační aktivita. Lan již v minulosti byla se synem ve Vietnamu, její manžel Marek se tam s nimi však zatím nepodíval. Mai a Vân ještě ve Vietnamu s manžely a dětmi nebyly, chtějí počkat, až odrostou. Jana a Minh tam se dvěma staršími syny již byli a do budoucna plánují letět do Vietnamu všichni.

„Do Vietnamu nejprve na pár měsíců letěl nejstarší syn s manželem, protože ten mladší byl na to ještě moc malý. Manžel chtěl, aby se tam naučil vietnamsky a aby poznal jeho rodinu. Pak jsme už jeli všichni.“

„Nebyli jsme ve Vietnamu 6 let a 2 roky zpátky jsme si řekli, že už toho máme dost, pořád někde lítáme jako blbci, tak jsme si řekli, že pojedeme na dovolenou a fakt nám to pomohlo vypnout a nabrat síly. Na dovolené jezdíme spolu, jinak by to ani nebyla rodinná dovolená, manžel ani nechce sám do Vietnamu. Manžel tam volá, ale záleží na práci a času“ (Jana).

„Na výlety jezdíme, ne do zahraničí, ale třeba do ZOO, akvaparku nebo kousek do Německa. Většinou v létě ty větší výlety jsou, ráno jedeme a večer se vrátíme“ (Marek).

V roce 2013 byli Lenka s Cùrngem na měsíc ve Vietnamu, pak znovu až letos. V létě se tam chtějí vrátit. Do budoucna tam plánují jezdit alespoň jednou za rok.

„Bohužel kvůli jeho práci spolu netrávíme dostatek času. Výlety máme rádi, ale stihneme jich za rok jen pár“ (Lenka).

Přátelé manželů

Čtyři z pěti dotazovaných párů má společné přátele mezi Čechy i Vietnamci. Čechy většinou příliš neláká setkání s Vietnamci, se kterými se nedomluví nebo si nemají co říct, takže tam manželé/manželky chodí bez nich. Petr a Mai se stýkají s přáteli jeden druhého, ale spíše s těmi českými, Mai uvádí, že se Petr s Vietnamci skoro nepřátelí, kdežto ona má hodně českých kamarádů a známých. Když ale někdo z nich s tím druhým nechce na žádné setkání jít, nenutí se a sejdou se každý s vlastními kamarády.

„Nechává mě volně jít za mými kamarády, protože on se tam s nimi moc neodmluví, oni mluví jen vietnamsky a on se tam pak cítí osaměle. Jde jen jednou nebo dvakrát, abych tam nešla sama, ale pak už nejde, jen z donucení. Já ho taky často nenutím, aby šel, jen se ho občas

ptám, jestli chce jít nebo ne, a když řekne ne, tak si pak udělá vlastní plán a jde s kamarády na pivo. Občas mě taky zve mezi jeho přátele, abych věděla, jací jsou a doma pak nežárlila. Občas jedou s kamarády spolu kempovat a stráví čas sami, když jde takhle jen on s jeho kamarády, tak já zůstávám doma a chodím s holkami na kávu a na pivo. Můj manžel nemá vietnamské přátele kromě mě a mých kamarádek, nekamarádí se s žádnými jinými Vietnamci. Já mám hodně českých kamarádů. Když jsem pozvaná na večírek, tak jestli manžel chce přijít, tak ať přijde, jestli ne, tak já ho nenutím. Občas jde manžel s přáteli na pivo, tak taky jsem s ním šla na pivo, abych se s nimi seznámila, občas ho nechám jít samotného, ale jestli by se objevil nějaký náznak nevěry, tak bych to musela zarazit“ (Mai).

Jana a Minh se s Vietnamci skoro nestýkají a mají svůj vlastní okruh přátel, Minh se přáteli spíše s Čechy, kteří jsou podle něj více přirození a nejsou povýšení.

„Manžel samozřejmě má spoustu vietnamských kamarádů, ale většinu z nich si držíme od těla, protože jejich názor ze začátku byl, že jsem špatná a proč si manžel bere Češku, takže ne. Jinak přátele máme společné, Čechy i Vietnamce, máme okruh svých známých a tím to pro nás končí“ (Jana).

Marek a Lan mají každý své okruhy přátel, nemají žádné společné. Lan často chodí na setkávání a vietnamské oslavy, kde to Marka příliš nebaví a navíc ani nerozumí. Lan zase nemá chuť navštěvovat s ním jeho české přátele.

„Přátele máme spíš každý svoje, já, když jdu za kamarádama a chci ji vzít s sebou, tak nechce, říká, že oni pijou, kouří a ona ne, navíc neumí tak dobře česky, tak co by tam dělala, to říká. Na druhou stranu já s ní na ty srazy Vietnamců musím chodit, tam pak sedím a koukám, něco mi řeknou ze zdvořilosti, ale většinu večera se baví spolu a je to pro mě docela nuda“ (Marek).

Mírek s Vân se stýkají spíše jen s dalšími česko-vietnamskými páry, kamarády mají společné a na setkání chodí vždy spolu.

„Přátele máme hlavně mezi ostatními smíšenými páry. Pokud jdu někam s kamarády, manželku беру vždy s sebou a stejně tak i ona“ (Mírek).

Lenka a Cường nemají v současné době příliš času na srazy s přáteli.

„Já jsem ho seznámila s mými přáteli a on mě s těmi jeho, ale jsme oba tak časově vytížení, že bohužel na nikoho nemáme moc čas“ (Lenka).

4.2.2 Reakce rodiny a okolí

Ačkoli si dva partneři ve smíšeném vztahu mohou dokonale rozumět, jejich rodina a okolí už toto souznění akceptovat nemusí a může mít vůči jejich vztahu výhrady. Rodiče se o své děti bojí a chtějí pro ně to nejlepší, svou roli zde hraje také strach z neznámého a z toho, že jako smíšený pár to oni i jejich děti v životě mohou mít o něco těžší než ostatní. Z výpovědí respondentů vyplývá, že se jim od rodin a přátel dostalo vícero reakcí, jak kladných, tak i záporných, jak od vietnamské, tak i od české strany. Většina respondentů v současné době s rodinami svých protějšků vychází velmi dobře a rodinný život, který vedou, označují jako spokojený.

Pod tuto kategorii řadím další subkategorii: **rodinné vztahy**, ve které najdeme informace o vztazích mezi manžely a oběma jejich rodinami, o tom, jak často se vídají nebo jsou v kontaktu a popis jejich rodinného života.

Mai své rodiče považuje za velmi otevřené, k přijetí jejího českého manžela do rodiny neměli žádné výhrady, stejně tak tomu bylo i na straně manželovy rodiny, která je rovněž otevřená, sám Petr je potomek česko-německého manželství. Rodiče z obou stran bydlí blízko nich, takže se spolu vídají velmi často, jezdí společně s dětmi na výlety, pomáhají s dětmi.

„Rodiče manžela jsou otevření, s tchýní pořád někam chodíme, na diskotéku a do hospody, rozumíme si spolu a máme dobrý vztah“ (Mai).

S předsudky přátel a okolí se nikdy Mai s Petrem nikdy nesetkali, jejich přátelé jsou otevření, nikdy k jejich vztahu neměli žádné výhrady.

Jana se svěřuje, že ji její rodina ze začátku nepodpořila, především její maminka. Manželova rodina proti ní nikdy nic neměla, alespoň si to neuvědomuje. Se svou tchýní ve Vietnamu vycházela dobře, často se prý dokonce proti manželovi spojovaly.

„*Moje rodina s tím měla problém. Především moje mamka s tím měla hodně velký problém, táta ne, ten byl v pohodě. Ale oni vědí, že jakmile se rozhodnu, tak už se mnou nikdo nic neudělá. Navíc ho pak poznali a prostě vidí, že jsme spolu šťastní a máme se dobře*“ (Jana).

Jana se nikdy osobně nesetkala s předsudky jejího okolí vůči jejímu výběru partnera nebo to aspoň nikdy nevnímala. Říká, že i kdyby jí někdo řekl něco negativního, její přátelé vědí, jaká je, a že by to na její rozhodnutí nemělo žádný vliv.

„Kdysi, když jsme spolu šli po ulici, tak se na nás všichni dívali, dneska už je jich tady víc, ty lidi se už na to tak nedívají, tak jako kdysi na nás. Mezi Čechy i Vietnamci asi obecně panuje názor, že míšené vztahy a míšená manželství nefungují a nikdy fungovat nebudou“ (Jana).

Minh naopak hned dodává, že on se ze strany vietnamských kamarádů a známých s předsudky vůči Čechům setkal a to hned několikrát.

„To mně jo, mě se známi (Vietnamci ze severu, jak Minh zdůraznil – pozn. autora), mladý i starší, zeptali – a to přitom sami mají českou ženu – jestli se nebojím napsat majetek na ženu. Asi taky je to tím, že ví, že je o hodně mladší než já. Já jsem jim řekl, že i kdybychom se rozešli nebo rozvedli, tak přece bude mít děti a to, co jí nechám, bude zároveň i pro naše děti. Nebo jeden mladík, kterého ani neznám, se mě zeptal, jestli se nebojím, že mi manželka bude nevěrná, když je tak mladá. Taky znám Vietnamce, se kterými jsme se neviděli 20 let, a oni o nás ví všechno, dokonce někdo pomlouvá a říká o nás, že máme, co máme kvůli přestování trávy a podobné blbosti. A vy se taky setkáte ještě s více věcmi. Nejlepší je to pustit z hlavy, kdysi jsme to hrozně řešili, teď už se tomu jen smějeme“ (Minh).

Marek také nepřipouští žádné negativní reakce od jeho okolí, ale myslí si, že rodina manželky, konkrétně její strýc, ze začátku nebyla moc nadšená.

„Okolí na nás reagovalo spíš kladně, kamarádi mi říkali, že by taky chtěli Vietnamku. To spíš ti Vietnamci tenkrát ze začátku, asi třem čtyřem se nelíbilo, že si našla Čecha, ale pak z toho taky vyrostli. Ten její strejda byl nejdřív proti, ale teď máme syna a už se to uklidilo. Nám to bylo jedno, jenom teda řešila toho strejdu, protože tenkrát tady nikoho jiného neměla. Neměli z toho extra radost, ale taky jim to asi bylo víceméně jedno.“

„Když jsme tenkrát spolu začali chodit, to už je nějakých 8 let zpátky, každý se otáčel a civěl, ale myslím, že za nějakých 10 let už to bude bráno jako úplně normální vztah“ (Marek).

Vân se svými rodiči žádný vážný spor kvůli výběru partnera neměla, popisuje je jako velmi otevřené a ochotné poznávat nové věci. Spíše se domnívá, že ze začátku asi moc nevěřili, že jim to vydrží, ale počítali s tím, že se po krátké době rozejdou. Nicméně dodává, že její sestřenice už tak otevřené nejsou a jejich manželství zcela neschvalují.

„Moji rodiče jsou a vždycky byli otevření, snažili se poznávat to cizí a neuzavírali se. Můj táta je tady vlastně už od roku 1988 a byl hodně ve styku s Čechy, ze začátku to brali jen jako krátkodobý vztah, mysleli si, že se třeba za rok rozejdeme a pak když už viděli, že to je

vážnější, tak proti tomu vlastně nic neměli. Tím, že jsem holka, tak na mě nejsou tak upnutí jako na kluky. Navíc v jejich očích už jsem vlastně počestělá, takže na to tak nedbali, přišlo jim to u mě přirozené. Ale vím, že jsou rodiny, kde ty holky mají prostě zákaz, to hrozně záleží na těch rodičích. Moje maminka i táta se vždycky snažili tak nějak žít po Evropsku nebo se prostě v Česku přizpůsobit. Jsou vietnamské rodiny, které se nedokážou přizpůsobit. Před šesti lety, kdy jsme se brali, na to bylo ještě nahlíženo tak, že se vezmeme a zase se rozvedeme, že nám to nevydrží. Oni se báli, abych si nezkazila život, protože pro Vietnamce rozvedená žena ztrácí cenu. Znáám páry, jejichž rodiče jsou konzervativní, dají jen na tu vietnamskou kulturu a nic jiného je nezajímá.“

„Pro sestřenky jsem tak trochu podřadná tím, že mám Čecha. Ony si myslí, že jsou něco lepšího, když mají Vietnamce, mají pocit, že nutně musí být bohatší a být na tom líp než my, což vlastně není pravda. My s manželem na sebe máme čas, věnujeme se dětem, jezdíme na dovolené, kdežto ony se sotva užíví a dělají to na úkor něčeho. Vietnamci do toho nevidí a ani se o to nesnaží, svůj názor už na to mají a přes to nejede vlak. Podle nich jsou bohatí pouze ti, kteří podnikají. Vietnamci mají takovou představu, že manželský pár, kde oba dva manželé jsou Vietnamci, zkrátka musí být bohatší a úspěšnější než ten smíšený pár. Pořád jste pro ně níž. Ještě před pár lety na nás a podobné páry koukali skrz prsty, teď už je to lepší“ (Vân).

Mirek se svojí rodinou žádný spor kvůli vietnamské manželce neměl.

„S mojí rodinou nebyl žádný problém, reagovali na to dobře. Vnoučata si hýčkají, pomáhají nám, když jsem v práci, tak je pohlídají, rozmazluje je“ (Mirek).

U okolí si ale oba dva všimají, že se k němu a k Vânu chovají jinak, ačkoli oba dva mluví stejně dobře česky a mají spolu děti. Stále jsou tedy mezi námi lidmi, kteří člověka posuzují podle toho, že vypadá jinak a zcela nezapadá do podoby majoritní společnosti.

„Někdy, když manželka někam jde, tak na ní jsou někteří lidé nepřijemní, pak tam jdu já a jsou zase hrozně příjemní. Ale spíše se setkáváme s pozitivními názory okolí“ (Mirek).

Lenka má pocit, že ji manželova rodina nepřijala zrovna kladně a ne pouze kvůli tomu, že je cizinka, i když připouští, že každá matka by ráda, aby si její děti vzaly někoho ze stejné země a byly jim tak nablízku. Velkou váhu přikládá také jazykové bariéře a strachu z toho, že nebudou mít blízký vztah s vnoučaty. Podle jejího názoru si její tchýně pro svého syna zkrátka představovala určitý typ ženy, kterým ona (alespoň v jejích očích) není. Za velký nedostatek je považováno to, že nevaří vietnamská jídla. Způsob, jakým vychovává své děti,

se od vietnamského modelu také liší. Ona zastává ten liberální model, který, jak sama uznává, je i na české poměry až příliš volný a nemusel by vyhovovat ani české tchýni.

„Moje rodina si zvykla, ale maminka měla dlouho řeči. Já jsem si po letech uvědomila, že jsem si ho vlastně vybrala, protože je mojí mamince strašně podobný, ve spoustě věcí. Její důvod byl, že měla příliš ráda mého bývalého přítele, vlastně celá moje rodina. Takže s ním byl můj manžel dlouho porovnáván. A taky je rasistka, to ano. U táty jsem měla pocit, že mu to nevadí, on byl vždycky takový otevřený a rád cestoval. Přesto, že maminka byla proti, byla k němu vždycky milá“ (Lenka).

Lenka a Cường se nikdy s žádnými předsudky okolí nesetkali nebo to aspoň nevnímali.

Rodinné vztahy

Mai vnímá to, že každá rodina je jiná a v každém vztahu někdy dojde k neshodám. Je si dobře vědoma toho, že obzvláště smíšená manželství vyžadují nutnou dávku kompromisu, porozumění a tolerance. Tvrdí, že Vietnamci se nerozvádí tolik jako Češi a zachování rodiny je pro ně prvořadé. Rozdíl vidí i v tom, že na rozdíl od vietnamských párů, ty české se rozhodují podle sebe a neberou tolik v potaz názor a rady svých rodičů.

„Každá rodina má vlastní příběh. Jestli si vezmeš Vietnamce, tak on má takovou kulturu a musíš se tomu přizpůsobit, protože je to tvůj manžel a udělala bys pro něho všechno, ale v rodinném vztahu to není vždy růžové, někdy jsou hádky, někdy jste rozčilení, ale tu chvíli musíš ustoupit, překousnout to a jít dál. Starší Vietnamci se rozejdou jen v málo případech. Někteří Vietnamci mají zvyk, že když se mezi sebou hádají manželé, tak rodiče ženicha pomlouvají nevěstu, protože nevěsta není jejich dcera, ale takové případy se stávají málo, rodiče se vždy snaží, aby se manželé dali do kupy“ (Mai).

„Tady v Česku mají větší právo rozhodovat manželé než rodiče, ještě jsem neviděla případ, kdy by rodiče měli vliv na rozhodnutí manželů“ (Mai).

Vztahy v rodině Mai a Petra jsou hezké, všichni se mají moc rádi. Jako rodina podle ní spolu stráví dostatečně času, o víkendu manželé nepracují, takže se mohou plně věnovat rodině a dětem. Ačkoli je Vietnamka, neuvědomuje si žádné znevýhodnění nebo rezervovanost ze strany tchána a tchýně, ale naopak uvádí, že si s nimi rozumí velmi dobře.

„Na konci týdne jíme snídani, oběd i večeři spolu a taky občas chodíme spolu do restaurace. Naše rodina obvykle jí spolu, jen v pracovních dnech nejíme spolu. Když spolu jíme, všichni

sedíme u stolu a jíme, nestane se, aby si někdo vzal talíř někam pryč. Jinak i u mých českých přátel vidím, že jedí spolu s rodiči, když jsou spolu a to je jen proto, že se vidí jednou za týden, jinak kdyby spolu žili, a ráno dcera chodí do práce a vrací se pozdě domů, tak taky maminka bude mít hlad, tak se nají dřív, ale večer pak koukají společně na telku. Myslím, že Češi jsou společenský, občas se sejdu s tchýní a při povídání s ní jsem na telefonu a tchýně mi říká, ať ten telefon odložím a popovídáme si mezi sebou, když se mezi sebou bavíme a někdo drží mobil v ruce a furt si píše s někým, tak se jim to taky nelíbí“ (Mai).

Ve vietnamské rodině není obvyklé žít daleko od rodičů nebo se o ně dokonce vůbec nezajímat, stejně tak jako dát je ve stáří do domova důchodců a nestarat se o ně doma. Na rozdíl od některých jiných Vietnamců, Mai tento jev neodsuzuje a dokonce ho označuje za kladný a přínosný.

„V rodině je to také stejné, její členové mezi sebou musí komunikovat, jinak dochází k nedorozuměním. Rodiče syna se bojí, protože je kluk a ve vietnamské kultuře se kluk musí postarat o rodiče ve stáří a nedat je do domova důchodců. v Česku máte dobrý zvyk dávat rodiče do domova důchodců, to je podle mě dobré, protože se můžou skamarádit s jinými důchodci a necítí se tak osaměle. Když jsou vnoučata pryč, manželé nemají čas na rodiče, nejsem zlá, ale podle mě je lepší dát rodiče do domova důchodců, než aby bydleli sami. Hned po svatbě ještě nejsou tak staří, tak se ještě můžou postarat o vnoučata, ale jakmile jsou starší a vnoučata jsou už dospělá, v tu chvíli jsou rodiče smutní. Češi většinu podle mě nechají starší rodiče žít samotné a pak jsou osamělí, je mi jich líto, podle mě je lepší je dát do domova důchodců, ať tam mají přátele“ (Mai).

Také zmiňuje fakt, že vietnamští rodiče jsou ochotni přijmout spíše českého zetě než českou snachu, ze strachu, že se o manžela ani o ně nedokáže správně postarat. Předsudky Vietnamců o Evropanech a konkrétně Čechách vyvrací, jelikož sama měla možnost Čechy hlouběji poznat a zjistit, že pravda se může od stereotypních představ mnohdy lišit. Pozoruje také rozdíly v projevech náklonnosti.

„Když si já vezmu Čecha, nikdo mi to nezakáže, ale pokud si muž bere Češku, rodičům se to moc nelíbí, protože vietnamské tradice jsou složitější, musí uctívat prarodiče na oltáři a musí si pamatovat den, kdy zemřeli rodiče a prarodiče, musí pálit vonné tyčinky a uctívat je v ten den, a pak i na Nový rok musí navštívit sourozence a příbuzné. Češi a Evropané obecně mají trochu jiné zvyky než Asiaté, ale starší generace jako naši rodiče myslí jinak, mají názor, že Evropané nemají city k druhým jako Vietnamci, ale není to pravda. Jen v okruhu mých

českých přátel vidím, že všichni mají city k rodičům, jako např. moje tchýně a tchán jsou Češi a navštěvují nás a zajímají se o nás, při setkání se objímáme a máme se rádi. U Vietnamců se to tak nedělá, oni své city nedávají najevo, jen je skrývají uvnitř v srdci, a právě proto pak spolu nesoucí“ (Mai).

Jana s rodinou Minhe, která žije ve Vietnamu, vychází velmi dobře. Ačkoli se spolu nedomluví, Jana uvádí, že jsou mezi nimi sympatie a dokonce se v některých konkrétních situacích přiklání spíše na její než na manželovu stranu. Oba manželé jsou časově dosti vytížení, ale jelikož se teď již vypracovali a také jejich životní úroveň se zvýšila, uvádějí, že jsou se stávající situací spokojeni.

„S rodinou manžela máme dobré vztahy, nemluví vietnamsky, ale nikdy se nestalo, že by se na mě špatně podívali nebo že bychom se neshodli. Občas se se mnou dokonce spojí proti němu, oni ho znají, vědí, jaký je, je velmi tvrdohlavý, takže mi ho pomáhají usměrňovat“ (Jana).

„Myslím, že spolu všichni trávíme dost času. Jako taky, měli jsme dřív 2 bistra, tak manžel byl taky věčně pryč, ale když je ten čas, tak je doma. Předtím než jsem měla toho třetího syna, tak jsme se viděli třeba až večer, každý jsme si jeli to svoje, oba jsme chodili na 12 hodin do práce, ještě ke všemu jsme dělali na jiné směny, takže jsme spolu prakticky nebyli vůbec. Ale prostě takhle to je, takhle to prostě funguje v životě“ (Jana).

Marek se mluvit vietnamsky nenaučil, ani ve Vietnamu nikdy nebyl. Rodinu své manželky (až na jejího strýce, tetu a bratra, kteří žijí zde) nikdy neviděl, ale Lan je s nimi pravidelně v kontaktu, tím pádem se s nimi pozdraví i Marek. Díky tlumočení Lan si s nimi může vyměnit alespoň pár základních frází. Podle jeho slov ze strany manželčiny rodiny nezaznamenal žádné námitky, a pokud byly, tak o nich neví. Přiznává, že strýc Lan ze začátku jejich vztahem nebyl příliš nadšený, ale nyní je s tím zcela smířený. Markova rodina nikdy žádné výhrady ani obavy neměla, jelikož Markova matka si příležitostně přivydělává jako „česká babička“, tzn. stará se o vietnamské děti v době, kdy jsou jejich rodiče v práci. K Vietnamcům tak Markovy rodiče mají velmi pozitivní vztah.

„S rodinou z manželčiny strany jsme v kontaktu, voláme si a píšeme několikrát do týdne, nedomluví se, ale manželka mi tlumočí“ (Marek).

„Moje rodina s tím neměla žádné problémy, naopak, asi byla ráda, moje máma dokonce hlídá vietnamské děti, takže je na ně zvyklá a má je ráda. Vidíme se spolu vlastně denně, bydlí

kousek od nás. Moji rodiče nám pomáhají, chodíme k nim na jídlo, hlídají nám malýho, je to luxusní, jsem rád, že je máme, a že jsou blízko“ (Marek).

„Rodiče manželky jsem ještě neviděl, pouze přes internet, ale ví o mě a myslím, že to berou dobře. S jejím bráchou a strejdou spolu vycházíme dobře. Syn se s nimi domluví, tím, že tam i byl za nima, tak není problém“ (Marek).

Pokud jsou zrovna v Lenka s manželem v Česku, vídají se s její rodinou poměrně často. Cường má rodiče a příbuzné ve Vietnamu, takže jim každou chvíli volá, ale pouze sám. V době strávené ve Vietnamu bydleli u její tchýně, sourozence a další manželovi příbuzné jezdili pravidelně navštěvovat.

4.2.3 Jazyk komunikace

Mezi samotnými respondenty jazyková bariéra jako taková není, všichni respondenti sdílí alespoň 1 společný jazyk, se kterým se spolu dokáží bez problému dorozumět. Tímto jazykem je pro drtivou většinu respondentů čeština. S rodinami svých vietnamských partnerů se Jana, Marek a Lenka domluví jen za pomoci tlumočení, naproti tomu všichni vietnamští partneři až na Cườnga se s rodinami svých protějšků domluví bez větších potíží. Ani jeden z českých partnerů neovládá vietnamštinu, díky znalosti češtiny vietnamských partnerů to však nikdo z nich nevnímá jako překážku.

Petr s Mai spolu komunikují pouze v češtině, ačkoli se dokázal sám naučit základní slovní zásobu ve vietnamštině. Mai ovládá češtinu perfektně, je schopná v češtině číst, psát, dívat se na filmy. V českém prostředí se orientuje velmi dobře, bez větších problémů. S rodinou své ženy se Petr domluví česky, pokud je třeba, tak za pomoci tlumočení Mai.

„Rodiče nemluví plynule česky jako já, ale taky něco umí, jako ty, taky rozumíš ve vietnamštině, nemluvíš hodně, ale chápeš to v tom jazyce. Děti nemusí znát všechno, ale něco by měli vědět, jako například jak se řekne „dát ruce nahoru, otočit se vpravo, vlevo“ (Mai).

Jana a Minh spolu mluví česky, Jana umí vietnamsky jen málo. V minulosti jezdili několikrát do roka do Vietnamu a tím pádem byla na vietnamštinu více zvyklá a učení jí šlo prakticky samo, jelikož však od jejich poslední návštěvy uběhlo už 7 let, hodně zapomněla. Její manžel je v češtině samostatný a schopný domluvit se všude, sleduje televizní zprávy i české filmy.

Lan s Markem při vzájemné komunikaci používají výhradně češtinu. Lan je schopná se česky všude domluvit, sleduje i české filmy. Marek naproti tomu vietnamsky neumí a ani se

mateřský jazyk své ženy učit nehodlá. Lan se s Markovou rodinou domluví, Marek rodině Lan nerozumí a potřebuje, aby mu tlumočila do češtiny.

Vân a Mirek spolu komunikují česky. Mirek základní slovní zásobě a frázím ve vietnamštině rozumí, ale není v ní zblhlý. Vân uvádí, že při hovoru se svou sestrou střídá vietnamštinu a češtinu, ta, jelikož se narodila tady, má vietnamštinu trochu horší. Obě dvě mluví vietnamsky pouze s rodinou, jinak česky.

„S rodinou z manželčiny strany se bez problému domluvím, oni umí trochu česky, je to taková česko-vietnamština. Děti s rodinou manželky mluví česky, vietnamsky se před nimi stydí mluvit“ (Mirek).

Lenka a Cường spolu komunikují anglicky, ojediněle i thajsky. Co se týče komunikace, Lenka se s rodinou z manželovy strany nedokáže dorozumět a ani on s rodinou z její strany. Rodinné návštěvy jsou pak vždy pro jednoho z nich nudné a nezábavné. Navíc přiznává, že není příliš komunikativní člověk a vytváření nějakých pout s vietnamským příbuzenstvím je pro ni obtížné.

4.2.4 Manželské konflikty

Často se stává, že se muž a žena stejné národnosti a ze stejného kulturního zázemí rozcházejí v názorech, neshodnou se a dochází mezi nimi k hádkám a k nedorozuměním. Jak by tedy mohlo být úspěšné manželství lidí, kteří pochází z naprosto jiných světů? Z rozhovorů vyplývá, že naprostá většina respondentů zastává názor, že na ničem takovém vlastně nezáleží. Lásky je podle nich pevným pojítkem, a pokud mají oba lidé dost vůle a tolerance, mohou spolu překonat všechny rozdíly. Jediným párem, který uvedl, že jejich konflikty a problémy vychází z rozdílnosti jejich kultur, myšlení a výchovy, které se jim dostalo a kterou chtějí uplatňovat na své děti, jsou Lenka a Cường.

Mai a Petr jsou ve svém manželství spokojeni. Mai přiznává, že se občas pohádají, ale není to nijak pravidelné. Pokud jde o to, že oba pochází z jiného kulturního a sociálního prostředí, nevidí to jako příčinu konfliktů nebo nespokojenosti. Mai říká, že oba dva jsou velmi tolerantní a jejich život vypadá jako život každého jiného (nesmíšeného) páru. Je si vědoma toho, že je poněkud umíněná a tvrdohlavá a často dělá určitou věc i přes nesouhlas jejího manžela, nicméně podle ní je s tím již smířený. Největší dosavadní problém u nich nastal ve chvíli, kdy Mai chtěla nejstaršího syna na nějakou dobu nechat žít ve Vietnamu, aby se lépe

naučil jazyk a získal i větší povědomí o vietnamské kultuře, proti čemuž byl Petr zásadně proti a dokonce podnikl i konkrétní právní kroky, aby tomu zabránil.

„S mým mužem se občas hádáme, jsme naštvaní, ale nenadáváme si. Pokud s něčím nesouhlasí, já to stejně udělám. Např. když mi nedovolí ostříhat synovi vlasy, tak mu je stejně ostříhám. On zná můj charakter, ale řeknu mu to dopředu, že to chci takhle a takhle, aby to věděl, ale není to za každou cenu“ (Mai).

„Hádali jsme se kvůli tomu, že jsem chtěla poslat dítě na 2 měsíce do Vietnamu a on myslel, že tam budu mít jiného, tak z obavy dal k soudu zákaz výjezdu dítěte ze země, hádali jsme se jen kvůli tomu, a když jsem se dostavila k soudu, tak jsem neměla problém, protože jsem dělala jako pracovnice centra na podporu integrace cizinců, takže jsem se s tím už setkala a vím, jak to řešit“ (Mai).

V manželství Jany a Minhe se vyskytují hádky, ale nejedná se o nic vážného. Jana své manželství popisuje jako spokojené a harmonické. Přiznává, že oba dva jsou poněkud tvrdohlaví, ale každý problém spolu zvládnou vyřešit. Příčinu občasných konfliktů rozhodně nevidí v odlišných kulturách či národnostech, ale v rozdílnosti mužské a ženské povahy jako takové. To, že se partneři na všem neshodnou je podle ní v manželství zcela normální a stejné u každého člověka bez ohledu na etnické nebo kulturní pozadí. Její manžel v Česku žije již přes 30 let, připadá si spíše jako Čech a v mnoha směrech se se svými krajany neshodne – s těmi žijícími v ČR (avšak stále kratší dobu než on) i s těmi bydlícími ve Vietnamu. Vietnamské myšlení se tím pádem u těchto dvou nijak nestaví do cesty jejich spokojenosti. Jana dokonce dodává, že pokud by se s manželem z nějakého důvodu rozvedli, znovu už by se vdávat nechtěla a raději by žila sama pouze s dětmi.

„Jasně, že se občas pohádáme, manžel i já jsme oba tvrdohlaví, ale myslím, že máme spokojené a fungující manželství. Kdyby se něco stalo a neměli bychom spolu být, tak už bych ani nikoho jiného nechtěla, radši bych zůstala sama s dětma. Když se kvůli něčemu pohádáme, nemyslím si, že to je kvůli rozdílným kulturám, ze kterých pocházíme, ale že bych se takhle mohla pohádat s kýmkoli“ (Jana).

Marek a Lan nahlíží na své manželství jako na spokojené a občasně hádky k němu podle nich patří. Kulturní rozdíly nevnímají jako příčinu hádek a neshod, Marek dokonce vidí svou ženu v lepším světle než Češky obecně. Jeho představa je taková, že vietnamská žena se oproti té české dokáže o děti a domácnost postarat mnohem lépe a tím pádem by českou manželku ani

nechtěl. V minulosti byla frekvence jejich hádek podstatně vyšší, protože oba manželé spolu trávili více času, když Lan byla na mateřské dovolené. Nynější situace Markovi vyhovuje více, oba dva už pracují a nevzniká tak tolik příležitostí k vytváření konfliktů.

„Hádáme se stejně, jako se hádají Češi, nejsou tam žádné problémy s tím, že nejsem Vietnamec nebo že žena není Češka, to určitě ne. Když byla na mateřský, byla doma furt, tak bylo víc hádek, než je teď, protože jsme si oba lezli víc na nervy. Jsem rád, že přijdu z práce dřív než ona, dám si kafe, mám svůj klid a pak když přijde, tak je vše O. K.“ (Marek).

„Spokojený určitě jsem, mám malého, ten je pro mě nejdůležitější. Jsme spolu vlastně akorát večer a o víkendu, jinak je pořád v práci“ (Marek).

„Oba jsme v manželství spokojeni, a pokud vznikne nějaký problém, rozhodně to nepřisuzujeme odlišným kulturám. U nás se ty dvě kultury do střetu nedostávají“ (Marek).

Vân a Mirek se shodují na vzájemné spokojenosti v jejich manželství a rodině. Oba sdělují, že ačkoli jsou na první pohled jeden od druhého odlišní, sdílí stejné hodnoty i pohled na svět. Oba také uvedli, že preferují uzavření manželství s osobou národnosti toho druhého a nikoli své vlastní, což může být přikládáno subjektivnímu pohledu na věc vyplývající z jejich spokojeného vztahu.

Lenka přiznává, že thajské prostředí jejího manžela ovlivňuje více, než by si přála a své manželství nepovažuje za spokojené. Tvrdí, že by se podruhé rozhodla jinak, pokud by měla možnost. Tuto nespokojenost přisuzuje rozdílnosti povah obou manželů, které podle ní pramení z odlišností ve smýšlení Asiátů a Evropanů a konkrétně z odlišných zázemí a způsobu výchovy, které je oba formovaly zcela jinak. Odlišný postoj k práci, výchově i k hodnotám tak mezi manželi tvoří velkou propast.

„Řekla bych, že ve vztahu spokojená nejsem, jeden důvod je ta manželova vytíženost, další i třeba ty neshody ve výchově. Spíše se nesplnilo to, co jsem od toho čekala“ (Lenka).

4.2.5 Výchova dětí

Čtyři z pěti zpovídaných párů se na způsobu výchovy dětí shodují. Pár, u kterého toto téma vyvolává značné rozpory, tvrdí, že se jim nedaří skloubit odlišné kulturní a sociální prostředí, ze kterého pocházejí a na které jsou zvyklí. Každý z nich se více přiklání k tomu svému a nedaří se jim najít společný kompromis. Ostatní páry si víceméně z obou dvou modelů

výchovy dětí berou to, co považují za správné a vhodné. Všechny páry se snaží učit své děti alespoň základy vietnamštiny, zároveň však s nimi komunikují převážně v češtině.

Pro větší přehlednost je tato kategorie rozdělena do několika subkategorií a to sice: **způsob výchovy, jazyk, jméno, občanství, pomoc v domácnosti a nároky na vzdělání dětí**, u kterých můžeme pozorovat různou míru příklonu k jednotlivým typům výchovy.

Způsob výchovy

Mai s Petrem se na způsobu výchovy dětí shodují, Mai říká, že z nich dvou je na děti přísnější manžel, ona je ta hodná a děti tak spíše poslechnou tatínka. Ve výchově uplatňují jak vietnamský, tak český model, z každého si berou to, co považují za správné. Mai uznává, že se její manžel dětem velmi věnuje, aktivně se podílí na výchově, je rozumný a dobrý otec, má o děti zájem. Rodiče Mai nezasahují do výchovy jejich dcery a zetě a nechávají jim v tom volnou ruku. Ačkoli na dceru uměli být přísní, svoje vnoučata spíše hýčkají a rozmazlují a veškeré kárání a vychovávání přenechávají jejich rodičům.

„Například o víkendu jdeme s dětma na výlet, do bazénu, na kroužky, prostě jako normální rodina. Jen pokud jde o způsob výchovy dětí, co chci já a co chce on, tak se musíme mezi sebou domluvit, ale kultura nám nedělá problém, protože když chci něco uctívat, tak jemu to nevadí, a když on se stane katolíkem, tak taky nevadí“ (Mai).

„Moje děti jsem k nikomu cizímu nedala, až pak, jak byl můj manžel doma a hlídal děti, abych mohla do práce, pak když jsem měla druhé dítě, tak jsem domů najmula slečnu na hlídání, která na to má kvalifikaci v oboru hlídání a učí malé děti. Byla to naše známá, a kdyby to nebyla známá, tak taky bychom ji nechtěli najmout“ (Mai).

„Rodiče mě nechávají, abych se o děti starala podle sebe, nezasahují do toho. Nejsou na mě přísní, spíše je rozmazlují“ (Mai).

Minh a Jana uvádí, že se na výchově dětí plně shodují. Na dotaz, kdo z nich je na děti přísnější, neznali přesnou odpověď. Na vietnamské výchově se jim nelíbí, to, že rodiče kvůli práci na děti nemají čas a neužijí si s nimi skoro žádné chvíle nebo výlety, předpokládá, že se v důsledku toho jeden druhému odcizí.

„Asi nikdo z nás dvou není na děti přísnější než ten druhý, kolikrát záleží na situaci. Dneska třeba syn chtěl jít do bazénu, já bych mu řekla, že ne, ale manžel to dovolil“ (Jana).

„Já si myslím, že evropští i asijsí rodiče to mají s dětma stejné, do 13 nebo 14 let děti respektují mámu, ale pak už ne, pak už jen tátu. Jedna strana musí být trochu přísnější než ta druhá, nejlepší je, když se mezi sebou rodiče domluví, jakou roli budou hrát a jak se budou chovat. Ale opravdu, pokud někdo vydělává miliony, ale nemá pak čas na děti, tak to je špatné. To se mi nelíbí, že Vietnamci přehnaně makají, ale z těch dětí nemají prakticky nic a ty děti z nich taky ne, neumí pořádně vietnamsky a nemají spolu ani pořádný vztah“ (Minh).

Marek na otázku, kdo je na dítě přísnější ani na chvíli nezaváhá a ihned odpovídá, že jeho manželka. Na její popud také se synem na nějaký čas zůstala ve Vietnamu, aby tam pochytil co nejvíce, což se Markovi příliš nezamlouvalo. Lan syna více napomíná a je pro něj také větší autoritou. Podle Marka to není vždy přiměřené, občas na rozdíl od něj použije i tělesný trest, nicméně dodává, že se na výchově jako takové v principu oba shodují.

„Na dítě je přísnější manželka. Nadává mu za blbosti, já to tak neřeším. Snaží se ho dobře vychovat, i když kolikrát to přehání. Někdy ho i plácne, já na něj v životě nesáhnul. Ale i když je na něj přísná, když něco chce, tak přijde spíš za ní než za mnou. Dříve pak chodil ještě i za mnou, když to máma nedovolila, ale teď už to má zakázaný. Na výchově se shodneme, občas se pohádáme, ale nic hrozného“ (Marek).

„Syn, když byl menší, tak s ním manželka na pár měsíců zůstala ve Vietnamu, aby poznal pořádně babičku a dědu a naučil se víc jazyk. Já to vlastně nevěděl, měli tam být jen na dovolenou, ale pak mi manželka teda řekla, že chtějí, aby tam zůstal dýl, no tak jsem souhlasil, co mi zbývalo“ (Marek).

Mírek a Vãn se na způsobu výchovy dětí naprosto shodují. Mírek uvádí, že jemu osobně, i když je Čech, je vlastní spíše vietnamský model rodiny, kde vládne soudržnost a pospolitost, což jsou jeho ideály rodinného života. Podíl na výchově mají podle Mirka oba manželé stejný, ačkoli je s nimi doma Vãn, Mírek se aktivně podílí na starání se o děti. Vãn uznává, že pro jejich tři syny je tou hlavní autoritou tatínek a když je to nutné, zastává on funkci toho přísnějšího rodiče.

„Na způsobu výchovy dětí se shodneme. V tomhle je mi bližší to vietnamské myšlení, jsem rodinný typ a také držíme spolu. Na výchově dětí se podílíme oba stejně. Přijdu po práci, jdu je uspat, protože si chodí ještě odpoledne lehnout, tak je uspím, pak vstaneme a máme společnou večeři“ (Mírek).

„Když už jde opravdu do tuhého, tak hlavní autoritou je pro děti samozřejmě manžel. Tím, že máme ty kluky, tak tíhnou prostě k tomu tátovi“ (Vân).

Lenka a Cường mají na správné způsoby výchovy dětí diametrálně odlišné názory. Na děti je přísnější Lenčin manžel, který děti ale zároveň i více rozmazluje, kvůli tomu, že jako dítě sám zažil strádání a bídu. Zároveň je to i Cường, kdo je na děti přísnější. Lenka, která tento stav nezažila, nemá potřebu děti rozmazlovat a k tomu je i vést pevnou rukou. Lenka se zaráží nad standardy, které panují ve Vietnamu a způsobem, jakým se tam vychovávají děti, jenž je pro ni jen těžko pochopitelný a přijatelný.

„Manžel je určitě přísnější. Myslím, že na způsobu výchovy se s manželem vůbec neshodneme. Přisuzuji to především rozdílné výchově a rozdílným podmínkám, ve kterých jsme vyrůstali. Začíná to tím, že on jako malý „nic neměl“, rodina byla chudá, kdežto my s bráchou jsme „měli všechno“, tím myslím, že jsme dostali k Vánocům vždycky to, co jsme si přáli, atd. Jeho také docela dost formovala ta léta v Thajsku, zvykl si na vyšší příjmy a také se z něj docela stal materialista. On má pocit, že musí dětem všechno koupit, protože on sám to neměl, asi jako generace našich rodičů. Jenže my už jsme všechno měli, takže já tuhle potřebu nemám. Také jako malý neměl dost jídla, tak chce, aby kluci všechno dojíдали. Mně třeba to strašně vadilo, když mě někdo nutil dojídat, takže to ani nikomu dělat nechci. Starší syn mi mimochodem říkal, ať se naučím vietnamsky, protože mám domluvit babičce“ (Lenka).

„Věc, která mě ale šokovala, je to, že děti leváky přeučují na praváky. Šli jsme se třeba podívat do školky v Hanoji a hned se divili jak to, že chlapeček píše levou rukou. Podle manžela je to velmi jednoduché, má to prý špatný vliv na mentální vývoj. To je taková věc, na které se opravdu neshodneme, já jsem hodně protestovala. Chtějí ho přeučit, ale on se zatím nedá. Myslím, že to snad vzdají oni. Říkají, že je prý tvrdohlavý, tak si myslím, že si prosadí svou. Mladšího syna ve Vietnamu všichni zbožňují a říkají, jak je hodný, tak ten asi bude víc ovlivnitelný“ (Lenka).

Jazyk

Mai obě děti učí mluvit vietnamsky, ale začala s tím teprve nedávno, předtím na to podle ní byly moc malé. Vietnamsky podle ní děti mluví obstojně.

„Děti nemusí znát všechno, ale něco by měli vědět, jako například jak se řekne „dát ruce nahoru, otočit se vpravo, vlevo“ (Mai).

„V budoucnu naučím děti vietnamsky, jsem Vietnamka, ale vím, že děti nebudou bydlet ve Vietnamu, tak to moc nepotřebují. Nikdy bych nedala děti do Vietnamu žít, popravdě sourozenci mluví česky nebo anglicky a nemyslím, že by byla nějaká překážka mezi vietnamštinou a češtinou. Chci, aby děti věděli, že to je rodný jazyk maminky, ale není potřeba být v tom dobrý“ (Mai).

Jana a Minh s dětmi komunikují pouze v češtině, ačkoli Minh s dětmi občas také mluví vietnamsky. Jejich nejstarší syn sám cítí, že to pro efektivnější komunikaci nestačí a již projevil zájem docházet někde na kurzy vietnamštiny.

„Vietnamsky se děti domluví, dříve, jak jsme tam dvakrát třikrát do roka lítali, tak to krásně pochytily a domluvíly se s manželovou rodinou, ale teď už jsme tam roky nebyli, takže to samozřejmě upadlo. I když ten starší syn chce a říká, že se chce učit a že chce něco vědět, dokonce si i sám vyhledal nějaké školy, kde učí vietnamštinu, ale teď na to prostě není tolik času. Manžel na děti někdy mluví vietnamsky a určitě tomu, co on říká, tak rozumí. Většinou na ně ale mluví česky“ (Jana).

Lan na syna mluví převážně vietnamsky, jelikož dostatečně neovládá češtinu a gramatiku češtiny a nechce syna zbytečně mást. Marek s jejich synem naopak mluví jenom česky. Jejich syn tedy vietnamsky mluví a rozumí, nicméně ji neovládá tak, jako rodilý mluvčí.

„Podle manželky syn neumí tu vietnamštinu úplně tak, jak by měl, ale ty základy zná. Je to napůl Vietnamec, tak chci, aby taky uměl“ (Marek).

Vân s Mirkem s dětmi komunikují převážně česky. Vân se sice snaží na děti mluvit vietnamsky, přiznává ale, že jejich znalost češtiny je oproti znalosti vietnamštiny o poznání vyšší.

„Snažíme se děti učit vietnamsky, ale je to náročné, většinou mluví česky, ve školce, ve škole i doma mezi sebou. Když byli menší, tak jsem na ně mluvila, to je pravda. Člověk se snaží je učit, když si na to vzpomene. Ale přijde mi, že oni nemluví, ale rozumí. Víam, že když jim vynadám vietnamsky, tak to se bojí, to je pravda“ (Vân).

Lenka s dětmi komunikuje pouze v češtině, Cường zase ve vietnamštině. Děti se podle Lenky s rodinou manžela v zásadě domluví. Protože spolu s manželem mluví anglicky a někdy i thajsky, přiznává, že neví, nakolik jim děti rozumí.

Jméno

Mai s Petrem dětem dali pouze česká jména, stejně jako Jana a Minh. Marek a Lan dali synovi i vietnamské jméno, ačkoli není uvedeno v jeho rodném listu.

„Synovi jsme dali české i vietnamské jméno, to vietnamské má uvedený ve vietnamských papírech, normálně v rodném listě ho nemá“ (Marek).

Manželé Vên a Mírek dali dětem i vietnamské jméno, které jim nechali zapsat také do jejich rodného listu. Rodina Mirka a Vên tak může oslovovat děti oběma jmény, každá z nich tím, které je pro ně přijatelnější a rodiče dodávají, že v dospělosti si pak samy mohou vybrat, jakým jménem budou chtít být oslovovány.

„Všem třem dětem jsme dali i vietnamské jméno, mají ho napsané i v rodném listě, příjmení mají samozřejmě po manželovi. Moje rodina je oslovuje jejich vietnamským jménem, manželova zase tím českým. Myslíme si, že to je fěr, dát jim obě varianty jmen a až pak vyrostou, tak si můžou samy vybrat, jak si chtějí nechat říkat“ (Vên).

Lenka a Cường dětem dali pouze česká jména, ta vietnamská nemají uvedené v dokladech.

„Děti mají jen české jméno, vietnamské pouze neoficiální. Vybrali jsme jim ale záměrně mezinárodní jména. Příjmení mají po manželovi, obávám se, že s ním budou mít problém skoro všude kromě Vietnamu“ (Lenka).

Občanství

Lan se rozhodla synovi zažádat také o vietnamské občanství, s čímž Marek souhlasí, i když to pro něj není prioritní.

„Manželka tu má trvalý pobyt a chtěla by pro malého vyřídit dvojí občanství, mě osobně je to nějak jedno“ (Marek).

Vên a Mírek mají také v plánu zažádat o přidělení vietnamského občanství pro děti.

„Určitě chceme vyřídit vietnamské občanství pro děti, aby měli dvojí a pro sebe bych chtěl taky něco, ale tam se musí nějakou dobu žít, aby to člověk získal. Dostanou ho automaticky, ale musí se o to zažádat“ (Mírek).

Pomoc v domácnosti

Všechny páry uvedly, že své děti vedou k tomu, aby v domácnosti pomáhaly a aby si po sobě uklízely.

„U nás dvě děti ráno vstávají moc brzo, a jestli chtějí koukat na televizi nebo hrát hry na počítači na chvíli, tak se musí oblíknout, vyčistit si zuby a připravit si snídani nebo jim připravujeme napřed snídani, většinou jim připravujeme snídani, poté můžou být na chvíli na počítači před odchodem do školy. Ta větší holčička může hrát na počítači. Jestli chce jít na počítač, tak ten den před tím si musí připravit věci do školy, a to už udělala odpoledne den před tím, ale ráno se musí oblékat a vyčistit si zoubky a pak můžou hrát. Až máma vstane a připraví snídani, malý se může dívat na pohádky, i ten malý se musí sám oblékat, po sundání oblečení si to musí skládat nebo to dát do koše, nesmí to házet na zem. Hračky si taky musí samy uklízet, ale občas taky udělají binec, ale musíme jim pak vynadat a pak je poslat to uklidit, anebo to s nimi za něco vyměnit, říct jim, že jestli chceš tohle, tak si musíš uklízet hračky a pak to dostaneš“ (Mai).

Nároky na vzdělání dětí

Mai vnímá a uvědomuje si vysoké nároky na děti ze strany vietnamských rodičů, sama však tvrdí, že s manželem tento model nezastávají. Oba dva chtějí pro své děti to nejlepší, ale nezastávají názor, že nejlepší cesta je vystudovat vysokou školu. Rodiče Mai trvali na tom, aby byla vystudovaná, sama však říká, že by toho nikdy nemohla dosáhnout, pokud by sama nechtěla. Stejně tak s manželem vychovávají i své děti, podporují je v tom, co je baví, v učení i v zájmových kroužcích, ale do ničeho je nenutí. Přiznává, že by byla raději, kdyby studovaly lukrativní obor a nejlépe stejný jako kdysi ona, protože jim může pomoci se v něm zorientovat a také v něm má potřebné konexe.

„Nenutíme děti, aby šly na vysokou školu, ani teď nenutíme malou, aby chodila na klavír nebo na doučování, ale normálně vietnamští rodiče své děti nutí, aby chodily na doučování ve škole. Je pár kroužků, tak co ji baví, tak se na to může přihlásit“ (Mai).

„Jestli jí to půjde, tak ji nechám jít na vysokou školu, ale jinak ji nenutím, ale budu jí vždy radit, ať si vybere studium takových předmětů, které jsem dělala já, například teď vlastním dentální ordinaci a mám zkušenosti a známosti, takže je to pro ni ta snadnější cesta, je to pro ni lepší při praxích, atd. Všude, kde máš známosti, tak práce, kterou od nich chceš, se vyřeší

rychleji a jestli moje děti budou dělat to, co dělám já, v dentálním oboru, tak budu radši, než kdyby šly na umění nebo tak. Jestli chce být zpěvačkou nebo tanečnicí, tak jí v tom nebráním, ale budu jim radit, ať si to dělají jako koníček, než jako práci. Když jim to půjde ve škole, tak je budu podporovat, ale když jim to nepůjde, tak je nebudu nutit, jako já, když mě rodiče nutili, tak jsem jim říkala, že jestli se budu chtít učit, tak budu pokračovat, jinak mě nenutíte, to by byla jen ztráta času, když na to nemám“ (Mai).

Jana a Minh se považují za velmi tolerantní a otevřené rodiče, byť přísné, je-li to třeba. Pokud jde o vzdělání jejich dětí, chtějí jim dát možnost svobodně se rozhodnout bez obav z reakce rodičů. Jana dokonce přiznává, že pro ni studium gymnázia nemá velkou hodnotu, jelikož po jeho dokončení člověk, který nepokračuje ve studiu na vysoké škole, nemá vlastně žádné zaměření a bojí se, že by se její děti nemusely v životě uplatnit.

„My nechceme, aby děti šly na gympl, kdyby se něco stalo, tak nebudou mít v ruce nic, učí tam jen všeobecné znalosti, ale praxe žádná. Chceme, aby šly na to, co je baví a ne, že je budeme nutit do něčeho, co pro ně nemá budoucnost, nebude je to bavit a třeba tu školu ani nedodělají“ (Jana).

Marek a Lan jsou rozhodnutí syna naplno podpořit ve všem, co ho bude bavit a v čem bude vynikat. Je pro ně důležité mu dát jistý základ vzdělání, který by podle nich měl absolvovat každý, tzn., přáli by si, aby odmaturoval. Pokud bude mít vůli a pílí, budou jen rádi, když bude ve studiu pokračovat, pokud ne, nebudou na tom trvat. Rozhodně si nemyslí, že by vysoká škola byla pro dítě nutností a něčím, bez čeho by se v životě nedalo obejít.

„Malý je ještě ve školce, takže na něj moc velké nároky zatím nemáme, ale já jsem rozhodnutý, protože my jsme taky tak byli vychovaní, že ho nebudu nutit do něčeho, na co vím, že nemá. Když budu vidět, že má samé jedničky, tak ho budu tlačit do učení, když budu vidět, že je blbej a nemá nejlepší prospěch, tak ho nebudu úplně lámat přes koleno. Budu chtít, aby se učil tak, jak nejlíp umí a manželka to samé“ (Marek).

Vân a Mirek se shodují na tom, že vysokoškolského vzdělání dětí rozhodně neprosazují a není to pro ně jediná správná cesta. Vân sice přiznává, že ona sama jakožto Vietnamka tomuto tlaku ze strany rodičů vystavena byla, její rodiče v tomto přesvědčení sami byli vychováni a byl to nejlepší způsob, jaký znali k tomu, aby jí v životě zajistili prosperitu a úspěch. Nicméně ona sama už toto téma jinak a s manželem souhlasí v tom, že vysoká škola není zárukou dobrého pracovního uplatnění. Mirek dodává, že pro něj je důležité to, aby jeho děti

skutečně něco uměly a byly hlavně samostatné a samozřejmě i spokojené. Dobře ví, že mnozí Vietnamci tento jeho názor nesdílí, nicméně je přesvědčený, že určovat, co je pro jeho děti dobré a prospěšné, musí oni dva, nikoliv okolí.

„Já a moje generace, tak nás rodiče do vzdělání tlačili hodně. Jedině gymnázium a bez gymnázia nejsi nic“ (Vân).

„Já se pohybuju ve stavebnictví, tak vím, kolik si třeba vydělá obyčejný svářeč u kolejnic a vím, kolik si vydělají vysokoškoláci, takže já bych spíš chtěl, ať si jdou na školu, ale chtěl bych, aby uměly řemeslo. Chtěli bychom, aby měli nějaké to základní vzdělání, středoškolské s maturitou, když na to budou mít vlohy, tak ať jdou dál, ale určitě na tom nebudeme trvat.“

Vietnamci žijí v takové slepé bublině, že pořád jen VŠ a to, ale dneska je poptávka na pracovním trhu někde jinde. Chci, aby si děti vytvořily hodnoty, aby po nich něco zůstalo, aby se o sebe uměly postarat“ (Mirek).

Lenka se s manželem na výchově dětí v zásadě příliš neshodne. Přisuzuje to hlavně odlišnému způsobu myšlení Evropanů a Asiatů a také odlišnému způsobu jejich výchovy. Její manžel je sice sečtělý a zcestovalý, nicméně většinu svého života prožil ve Vietnamu a pořád je v něm hluboce zakořeněná vietnamská mentalita. Oba dva vyrůstali jinde, ve zcela rozdílných podmínkách, které každého z nich také jinak zformovaly. Lenčin manžel tak klade velký důraz na vzdělání obou dětí a trvá na tom, aby vystudovaly vysokou školu. Také o jejich budoucím zaměstnání má jasno, musí to být pozice seriózní, lukrativní a dobře placená. Lenka naopak takové nároky na děti nemá a nepovažuje za správné je nutit do něčeho, co nechtějí.

„Já nemám v plánu děti nutit jít na gymnázium a na VŠ, ale manžel ano. Už teď vymýšlí, na jaké by je přihlásil kroužky. Je to stejné s tím, co jsem říkala na začátku, já jsem z generace, která všechno měla a měla se dobře, ale on tohle nezažil, tak to chce pro svoje děti a věří, že materiální zabezpečení je na prvním místě. Starší syn pořád říká, že chce být kaskadér. Není to to, co bych pro syna chtěla, ale nebránila bych mu v tom. Manžel vůbec nic takového nechce slyšet“ (Lenka).

4.3 Shrnutí výsledků

Na začátku mého výzkumu jsem si zadala jeden hlavní a šest dílčích cílů, na které se celá práce zaměřuje. Z předchozích rozhovorů ke každému z nich vyplynuly závěry, které zde nyní shrnu.

Hlavním cílem bylo pochopit a popsat možné manželské konflikty, zjistit, zda jak jejich příčiny vnímají samotní manželé a zda je připisují odlišným kulturám nebo zkrátka jen odlišným povahám každého člověka.

Při rozhovoru s manželi většina z nich případné konflikty nepřisuzuje odlišné kultuře a národnosti toho druhého. Hádky a neshody se podle dotazovaných párů mohou objevit a také objevují v každém manželství a to bez ohledu na kulturní či etnické pozadí partnerů. Uvádějí, že jejich odlišnosti v kultuře, výchově ani smýšlení se nijak nedostávají do vzájemného střetu a popírají tak, že by byly důvodem sebemenších sporů v manželství. Všichni tři čeští manželé dokonce vietnamskou kulturu vyzdvihují nad tu českou a to zejména z hlediska rodiny a soudržnosti, přiznávají také, že dle jejich názoru je vietnamská manželka více starostlivá, pečlivá, pořádná a více pro rodinu nežli ta česká, za kterou by svou ženu určitě neměnili. Je však také patrné, že ne vždy si tyto příčiny vedoucí ke střetu názorů uvědomují. Dva ze tří českých manželů byli proti tomu, aby s nimi manželka jela do Vietnamu a na nějakou dobu se tak vzájemně odloučili, což pramenilo především z jejich strachu z neznámého. Pouze jedna česká manželka ve svém manželství vysloveně není spokojená a kulturní rozdíly uvádí jako hlavní důvod neshod a sporů. Pokud by si mohla vybrat znovu, vietnamského partnera by si již za manžela nezvolila. Příčinu manželských konfliktů vidí především v manželově chování a odlišné vietnamské mentalitě.

Prvním menším, dílčím cílem bylo zjistit, jak se česko-vietnamská manželství liší od ryze českých a ryze vietnamských manželství a který model u dotazovaných manželských párů převládá.

Všechny páry se shodují na tom, že neuplatňují pouze jeden model, ale z každého si berou to, co se jim hodí a líbí, to, co jim vyhovuje. U většiny dotazovaných doma převládá vietnamská kuchyně, z toho jeden pár tvoří vzorec Češka - Vietnamec a zbylé tři Vietnamka - Čech. Respondenti ji uvádějí jako zdravější a pro ně chutnější. Dva manželé – z toho jeden Čech a jeden Vietnamec - se zásadně vymezili proti chování některých Vietnamců a to hlavně proti jejich předsudkům a stereotypním představám. Tomu českému se přičítá jejich jednostranné

představy o správném životním stylu, výchově, vzdělání dětí, následném zaměstnání i manželství. Na tom se s nimi neshodne a jeho manželka s ním plně souhlasí, ani ona nezastává naprosto stejné hodnoty jako její příbuzní a známí. Nemyslí si, že vysoká škola je jedinou cestou k úspěchu stejně tak jako si nemyslí, že podnikání je jediným správným zdrojem obživy. Spolu se svým manželem si jsou také vědomi pohrdání a neschvalování toho, že si vzala Čecha, podle ostatních Vietnamců by se s vietnamským manželem měla mnohem lépe a to především finančně. Stejně předsudky potkaly i onoho vietnamského manžela a jeho českou manželku. Ačkoli jsou na tom finančně dobře a jejich manželství je spokojené, vietnamští známí i cizí lidi často oba kritizují a v minulosti se je dokonce snažili rozdělit. Z toho důvodu se s vietnamskou komunitou oba manželé téměř přestali stýkat.

Na rozdíl od ryze českých a jakýchkoli jiných nesmíšených párů se respondenti museli vypořádat s rozvlácnými a složitými administrativními postupy, kterým ne vždycky rozuměli a považovali je za zbytečné a příliš důsledné. Jednalo se o vyřizování různých dokumentů a formalit jak pro českou, tak i pro vietnamskou stranu.

Žádný z dotazovaných manželů neuvedl, že by měl nebo si uvědomoval nějaké obavy z uzavření manželství s osobou jiné národnosti. Čeští manželé naopak vyzdvihují kvality vietnamských žen nad těmi českými a shodně uvádějí, že všechna očekávání, která od vztahu měli, se naplnila.

Pro české partnery bylo běžné vyrůstat s fyzickými projevy lásky ze strany rodičů i ho běžně pozorovat v okolí, vietnamští partneři tento jev v takové míře nezažili, někteří z nich pouze jako malé děti. Shodují se v tom, že pro vietnamské rodiče je to těžké a ne tak obvyklé jako pro ty české, protože sami nebyli tak vychováni, lásku a péči u nich doma rodiče projevovali spíše skrze materiální věci. Ve vztazích a výchově manželů však nikdo z nich nemá potíže projevít svou lásku navenek, všichni účastníci výzkumu potvrdili, že je pro ně zcela běžné obejmout se a líbat se na ulici i doma před dětmi, stejně tak jako se s dětmi mazlit a objímat. Před rodinou vietnamského partnera jsou však tyto projevy zdrženlivější než před rodinou českého partnera.

Pokud jde o finanční záležitosti a jejich spravování, u každého páru se liší. Obecně můžeme říci, že u tří z celkem pěti dotazovaných párů má rodinné finance a také péči o děti a domácnost v rukou manželka (z toho jeden pár Česka - Vietnamec a zbylé dva Vietnamka – Čech). Další pár (Vietnamka – Čech) uvedl, že se oba dva manželé podílejí na spravování

financí i na starosti o domácnost a děti rovnoměrně. Poslední dotazovaný pár Česka – Vietnamec to má nastavené tak, že se manželka stará o domácnost, o finance pak manžel.

Všech pět manželských párů dodržuje především české tradice a zvyklosti, což je samozřejmě dáno místem, kde společně žijí.

Z vietnamských svátků manželé dodržují především Nový rok, kdy se rodina i s příbuznými sejde doma a připraví se tradiční vietnamské novoroční jídlo. Pouze jeden z párů uvedl, že tento svátek neslaví doma, ale na veřejných slavnostech pořádaných Vietnamci. Dodržování vietnamských svátků a zvyků rodiče přirozeně přenášejí i na děti, pro které je to pak přirozené. Převážné většině dotazovaných dodržování vietnamských tradic nevadí, i když lidé uvádějí, že nejsou nijak duchovně nebo nábožensky založení, zvyky a vyznání svého partnera respektují a tolerují. Nutno podotknout, že až na jeden pár tvořený Čechem a Vietnamkou se ani nikdo za věřícího nebo nábožensky založeného člověka nepovažoval. Pouze jedna z dotazovaných Češek uvedla, že se jí vietnamský zvyk uctívat doma zesnulé předky na oltáři předků přičítá a považuje ho za morbidní, stejně tak jako pálení papírových peněz, které označila za plýtvání zdroji.

Manželé se také od vietnamských párů liší tím, že nepřikládají takovou důležitost a váhu názorům ostatních příbuzných a svému okolí. Všichni dotazovaní uvedli, že podle nich by každý člověk měl žít sám za sebe a pro sebe, nebrat tolik ohledy na to, co si pomyslí jiní a dělat v životě rozhodnutí, o kterých je přesvědčen, že jsou ta správná. Jeden z českých manželů přiznává, že jeho manželka má tendence brát ohledy na názory cizích lidí, ve strachu o dobrou reputaci manželů a rodiny, což mu někdy připadá zbytečné a nesmyslné. U dalšího pár, také tvořeném Vietnamkou a Čechem, se vietnamská manželka naopak od tohoto vzorce chování distancuje a přiznává, že ačkoli je Vietnamka, její hodnoty a pohled na svět je v tomto konkrétním ohledu spíše český. Svou roli tu zřejmě sehrává i vzdělání a doba, kterou každá z respondentek v ČR strávila. Zatímco v prvním případě má zmiňovaná respondentka základní vzdělání a žije tu pouze 10 let, druhá z manželek má středoškolské vzdělání a v ČR žije už od svých pěti let, jak sama říká, je na české prostředí více fixovaná.

Na dovolené a výlety všichni manželé více či méně pravidelně jezdí. Jak sami uvádějí, pro Vietnamce bývá typičtější peníze investovat do aut či podnikání, jezdit na dovolenou pro ně není obvyklé tak jako u nás, také vzhledem k časové náročnosti jejich podnikání. Výjimkou bývají návštěvy příbuzných a přátel ve Vietnamu, na které šetří. Tři z dotazovaných manželských párů již Vietnam společně s dětmi navštívili, pouze v jednom z případů jela

pouze matka s dítětem, ve zbylých dvou jeli s dětmi oba manželé. Dva zbylé páry čekají, až děti odrostou, pak by si přáli Vietnam společně navštívit.

Drtivá většina manželů má společné české i vietnamské přátele. Manželé se většinou stýkají s ostatními smíšenými páry anebo českými přáteli, s těmi vietnamskými, kteří neovládají dobře češtinu, si často nemají co říct, kvůli jazykové bariéře. Pouze jeden pár uvedl, že každý z manželů má svůj vlastní okruh přátel, český manžel české a vietnamská manželka zase vietnamské přátele. Zatímco on do vietnamské společnosti manželku na její přání doprovází, ona se jeho českých přátel straní.

Druhým dílčím cílem bylo zjistit, zda na podobu smíšeného, v tomto případě konkrétně česko-vietnamského manželství má vliv doba, kterou jeden z manželů strávil v odlišném kulturním prostředí.

Z provedených rozhovorů jednoznačně vyplývá, že tomu tak je. Tři z pěti manželských párů, z toho dva páry Čech – Vietnamka a zbylý pár Vietnámec – Češka, se shodují na tom, že na jejich idylickém a dobře fungujícím svazku má podíl to, že jejich vietnamský partner tu žije dlouhou dobu, studoval zde, má české přátele a známé, je dobře seznámen se zdejším prostředím, kulturou, mentalitou a dá se říci, že i on sám již do značné míry přebral české chování a myšlení. Zajímavé je, že ačkoli toto neplatí (alespoň ne natolik jako u jejich protějšků) u jejich českých partnerů, kteří v zásadě povědomí o vietnamské kultuře získali až skrze tyto vztahy a manželství. Fakt, že se zde vietnamští partneři orientují tak dobře a také to, že žijí tady a ve smíšeném svazku se vždy musí přizpůsobit hlavně ten, který nežije ve své rodné zemi, je však dostačující na to, aby tak mezi manželi nevznikaly žádné větší střety způsobené odlišným kulturním zázemím, ze kterého pochází. V případě dvou párů, u kterých se takovéto náznaky příčin konfliktů nebo již opravdu velké problémy objevily, vietnamský partner strávil v ČR oproti ostatním Vietnamcům z ostatních párů značně kratší dobu, přijel sem už jako dospělý, který zde ve studiu již nepokračoval a nemá doposud ani žádné české přátele a známé a ani nehovoří plynule česky. Orientace v českém prostředí ani fixace na něj tak nejsou dostatečné, přidejme k tomu naopak neznalost jejich protějšků, co se týče vietnamské kultury, prostředí a příčiny vzniku konfliktů a vzájemných nedorozumění jsou na světě.

Třetím dílčím cílem bylo zjistit, zda může mít kritický postoj a předsudky ze strany rodin manželů, přátel a okolí mít negativní dopad na manželství účastníků výzkumu.

Na základě uplynulých rozhovorů jsme zjistili, že většina párů (celkem čtyři) se s projevem nesouhlasu nebo námitek vůči jejich vztahu setkala (ať už ze strany své rodiny či rodiny partnera). U dvou zmiňovaných párů byli proti vietnamští rodiče a příbuzní, u dalšího ti čeští a u posledního páru jak čeští, tak i vietnamští příbuzní. U všech rodin byly důvody oponování vesměs podobné: převažoval strach z neznámého, obavy o to, aby jejich dítě nebylo pouze využito a aby s ním jeho protějšek nezacházel špatně, obavy z reakce okolí a také předsudky a nesnášenlivost vůči jinému etniku. Tím, že manželé žijí tady, vietnamští rodiče se zároveň obávají odtrhnutí od rodinných kořenů a tradic a např. i tím, že se nebudou schopni domluvit s vnoučaty. Vietnamští respondenti často zmiňovali představu jejich rodin, že se jejich životní úroveň s českým partnerem sníží, manželství nebude tak spokojené a časem se rozpadne. S předsudky a námitkami od svého okolí se setkali spíše vietnamští partneři. Všichni se ale shodují na tom, že na fungování a spokojenost jejich manželství to žádný značný vliv nemá, jelikož se páry rozhodly spolu zůstat a nenechat si to nikým vymluvit. Manželé se s lidmi podobných názorů nestýkají a nevnímají tedy, že by jim to nějakým způsobem zasahovalo do manželství. Pouze jedna z českých respondentek uvedla, že konflikty v jejím manželství jsou závažné, to však nepřisuzuje vlivu okolí, nýbrž jí a jejímu manželovi, tomu jak byli vychováni.

Čtvrtým dílčím cílem bylo zjistit, jaký manželé mezi sebou a s dětmi používají jazyk a zda jsou schopni se spolu domluvit v obou jazycích.

Podle informací od všech manželských párů, nikdo z nich spolu s partnerem nekomunikuje vietnamsky. Úroveň vietnamštiny u českých partnerů se liší, v zásadě však u nikoho nepřesahuje základy a základní fráze. Čtyři z pěti manželských párů spolu komunikují pouze a výhradně v češtině, přičemž úroveň češtiny můžeme celkem u tří Vietnamců z těchto čtyř párů označit jako velmi dobrou, u jednoho zbývajícího (konkrétně vietnamské manželky) se jedná spíše o základní úroveň. Pátý manželský pár (Češka – Vietnamec) spolu komunikuje převážně anglicky, což je dáno neznalostí vietnamštiny u české ženy a znalostí pouze několika základních frází v češtině u vietnamského muže. Při komunikaci rodičů s dětmi celkem čtyři páry uvedly, že své děti učí oběma jazykům. Zbývajícím párem (Češka - Vietnamec) svoje děti učí pouze češtinu. Tito manželé sice přiznávají, že děti jako malé vietnamsky rozuměly a také s nimi jezdily na návštěvy do Vietnamu, nyní tam již však několik let nebyly a tím pádem vietnamsky téměř zapomněly. Jejich otec na ně sice občas vietnamsky mluví, jsou to ale pouze běžné a základní fráze, jejich znalosti vietnamského jazyka se tak v žádném směru nevyvíjejí. Ve vietnamštině s dětmi vždy komunikuje vietnamský partner. Česky pak

na děti mluví celkem tři vietnamští partneři, zbylí dva používají pouze vietnamštinu, jelikož sami česky neumí, alespoň ne plynule. Zajímavý je pár Vietnamec – Češka, u kterého každý z rodičů při komunikaci s dětmi používá svůj rodný jazyk (tj. češtinu a vietnamštinu). Při vzájemné komunikaci však spolu užívají angličtinu, tím pádem jim děti, které je poslouchají spolu mluvit, nemusí rozumět.

Pátým vytyčeným dílčím cílem bylo zjistit, zda možný rozpor představuje výchova dětí, zda se spolu hodnou na způsobu výchovy, a ke kterému modelu výchovy (českému nebo vietnamskému) se přiklání.

Čtyři z celkem pěti dotazovaných párů uvedly, že se na výchově dětí spolu shodují a že z výchovy dětí nepramení žádné neshody, ačkoli u jednoho z těchto čtyř párů k menším hádkám a neshodám kvůli výchově dětí dochází. Tyto neshody jsou zapříčiněny přehnanou přísností vietnamské manželky z tohoto páru a jejími nároky na dítě, které její manžel označil jako přehnané. Na druhou stranu se podobné neshody u tohoto páru vyskytují pouze sporadicky a podle manžela se spolu oba manželé na výchově dětí převážně shodnou. Poslední, pátý pár se na výchově dětí bohužel vůbec neshodne a označuje tuto oblast jako jednu z hlavních příčin hádek a konfliktů. Představy obou manželů, které pramení z toho, jak a v jakém prostředí oni samotní byli vychováváni, jsou příliš odlišné a neslučitelné. Pouze dva páry se rozhodly pojmenovat své děti pouze českými jmény, ostatní tři páry pro jejich potomky vybraly obě dvě varianty, ačkoli v dokladech je uvedl pouze jeden jediný pár z těchto tří. Na otázku kdo je na děti z manželů přísnější pouze jeden pár odpověděl, že jsou na děti přísní oba dva manželé stejně. U dvou párů je pak ten přísnější rodič český manžel, u zbývajících dvou jsou to vietnamští partneři – u jednoho páru vietnamská manželka a u druhého pak vietnamský manžel. Všechny páry si uvědomují, jak vysoké nároky mají na své děti vietnamští rodiče a čtyři z pěti dotazovaných párů zastávají ve výchově dětí mnohem liberálnější a otevřenější postoje. Podle jejich slov svým dětem chtějí dát to nejlepší, zajistit jim vzdělání a dobrý život, ale zároveň berou ohledy na přání, sny a schopnosti dětí. Také vedou děti k tomu, aby se rodičům svěrovaly a nebály se jim cokoli říci. Pouze jeden pár se v tomto ohledu neshodne, vietnamský manžel je na děti přísnější a má svou konkrétní představu o jejich budoucnosti, naopak česká manželka je mnohem otevřenější a přičítá se jí děti do čehokoli tlačit, pokud to samy nechtějí. Toto je jediný pár, u kterého vietnamský partner doposud neproniknul do českého prostředí a kultury.

Šestým dílčím cílem bylo zjistit, jaký má každý z manželů vztah k rodině jejich partnera, zda jsou schopni se spolu domluvit a jak často se vídají.

Jak nám vyplynulo z provedených rozhovorů, většina párů vychází s rodinami svých protějšků velmi dobře. Ačkoli měla ze začátku ta či ona strana větší nebo menší námitky a připomínky, po nějaké době, kdy se všichni zúčastnění měli možnost vzájemně více poznat a hlavně po tom, co rodiny manželů viděly, že manželství zpovídaných párů již několik let úspěšně trvá a funguje, čeští i vietnamští rodiče své snachy a zetě přijali do rodiny. Pouze v jednom případě česká manželka uvedla, že ačkoli s rodinou manžela žádné otevřené spory nemá, podvědomě cítí, že ji její členové tak úplně nepřijmuli. Velkou část v tom hraje to, že se spolu nedomluví a také to, že pro svého tchána a tchýni nesplňuje představu ideální manželky a snachy, ať už jde o vedení domácnosti nebo např. o výchovu dětí. Všechny manželské páry se s rodinami českých partnerů stýkají pravidelně a frekvenci návštěv vnímají jako častou. S rodinami nebo alespoň s částí příbuzných vietnamských partnerů se pravidelně vídají tři páry. Zbylé dva páry jsou s nimi také v kontaktu, nicméně pouze skrze sociální sítě a telefonování přes internet. Čeští partneři z těchto dvou párů se s vietnamskými příbuznými svých partnerů již v minulosti několikrát setkali, jelikož však trvale žijí ve Vietnamu, nemají možnost pravidelně se spolu vídat osobně. Vietnamští partneři ze čtyř manželských párů se s rodinami českých protějšků domluví česky dobře, pouze u jednoho páru je třeba tlumočení české manželky, což je dáno krátkou dobou pobytu jejího manžela na našem území a jeho neznalostí češtiny. Naproti tomu pouze dva čeští partneři se s rodinami vietnamských protějšků domluví bez pomoci tlumočení, zbylí tři jsou závislí na svém partnerovi. To je dáno především tím, že u dvou výše zmiňovaných párů žijí vietnamští příbuzní v blízkosti jejich bydliště a více či méně plynule ovládají češtinu. Žádný z českých partnerů neovládá vietnamštinu.

5 DISKUZE NAD LIMITY ZVOLENÉHO METODICKÉHO PŘÍSTUPU

Ačkoli jsem nejprve zamýšlela zkombinovat při vlastním výzkumu kvantitativní a kvalitativní metodu výzkumu, ukázala se ta kvalitativní jako vhodnější volba.

Kvantitativnímu výzkumu je vlastní nomotetický přístup, který se snaží vysvětlit sociální realitu a lidské chování prostřednictvím obecně platných zákonitostí.¹¹⁶ Problematika česko-vietnamských manželství a manželství všeobecně však zobecnit nelze.

Vzhledem k povaze a citlivosti tématu práce se kvalitativní přístup jeví jako lepší a efektivnější nástroj poznání a zkoumání problematiky. Kvalitativní výzkum je nenumerné šetření a interpretace sociální reality, přičemž jeho cílem je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím. Cílem kvalitativního výzkumu je vytváření nových hypotéz a teorií. Kvalitativní výzkum je ve své podstatě analýzou textů vedoucích k porozumění zkoumaným fenoménům. Vedle porozumění slouží analýza také k popisu a interpretaci fenoménů lidského života, často slovy samotných zkoumaných jedinců.¹¹⁷ Metoda kvalitativního výzkumu, polo-strukturované rozhovory umožňují větší interakci s účastníky výzkumu, nabízí možnost navodit příjemnou a otevřenou atmosféru úvodními otázkami, respondenti také ocenili příležitost vyslechnout mé zkušenosti a názory na danou tematiku, což vedlo ke snadnějšímu získání důvěry a k prolomení jejich počátečních zábran a ostychu. Výzkum tak mohl jít více do hloubky a získat tak vyšší validitu. Při těchto rozhovorech bylo možné přidávat a obměňovat otázky v závislosti na každém jednotlivém páru, jelikož každé manželství je jiné a ke každému z nich tak není možné přistupovat zcela stejně. Osobní setkáním v domácím prostředí respondentů, případným doplněním a objasněním cílů výzkumu i samotných otázek a fakt, že se při rozhovorech účastníci výzkumu často dostali k dalším zajímavým tématům, která by při vyplňování standardizovaných dotazníků byla jen těžko odhalena, tak potvrzuje zvolení této metody pro výzkum česko-vietnamských manželství jako správné.

Dotazník je snad nejrozšířenější a nejpropracovanější technikou získávání dat. Ze všech technik je rozhodně nejméně náročný na čas. Zároveň snadno a také poměrně levně zasáhne

¹¹⁶ OLECKÁ, Ivana, IVANOVÁ, Kateřina. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s., 2010. s. 18. ISBN 978-80-87240-33-5. Dostupné z WWW: http://web.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/41metodologie_vedecko-vyzkumne_cinnosti.pdf.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 33.

velký počet i velmi prostorově vzdálených zkoumaných osob. Jeho příprava i zpracování je rychlá. Klade malé požadavky na počet výzkumníků a malé požadavky na zaškolení spolupracovníků. Dotazník je také vstřícný směrem k respondentům. Poskytuje větší čas na rozmyšlení pro respondenta a poměrně přesvědčivou anonymitu.¹¹⁸

Dotazníková šetření tedy nabízejí možnost rychlejšího sběru většího množství dat, která jsou mezi sebou snadněji porovnatelná a analyzovatelná. Dotazník má však i své nevýhody. Především umožňuje přeskočení otázky, zodpovězení jiným člověkem nebo rodinným týmem. Největší problém dotazníkového šetření však spočívá v nízké návratnosti.¹¹⁹ Problém nízké návratnosti dotazníků se potvrdil i v případě mého výzkumu. Výzkum založený na této metodě kvantitativního výzkumu by tak značně ztrácel na validitě a hodnotě. Zkoumání takto osobního tématu pomocí dotazníků je ošemetné a vzhledem k tomu získané odpovědi nemusí být nutně pravdivé. Tato nízká návratnost spolu s dalšími zde vyvstávajícími problémy jako např. neochota zodpovědět všechny otázky nebo jejich neúplné zodpovězení, což obecně tvoří další kameny úrazu této techniky sběru dat, se dá zejména u vietnamských respondentů přisuzovat mentalitě Vietnamců jako takových. Vietnamci jsou poměrně uzavření a nejsou tak zvyklí mluvit o citlivých tématech týkajících se rodiny do hloubky, především ne prostřednictvím internetu a na žádost neznámé osoby. Osobní setkání a následný rozhovor tak se tedy rozhodně jeví jako výhodnější pro obě strany, respondent se bude cítit uvolněněji a po chvíli vzájemné konverzace se tazateli dokáže otevřít, tazatel má zase větší záruku toho, že odpovědi respondenta skutečně odráží realitu. Respondenti tak také snáze pochopili cíle a povahu mého výzkumu.

Na závěr pouze dodávám, že jsem si vědoma, že vzhledem k omezenému počtu respondentů nelze výsledky tohoto výzkumu jakkoli zobecňovat a vztahovat na širší populaci. Každý člověk má svou individuální povahu a je jedinečný, prostředí a podmínky obklopující manžele se také mohou lišit. Vyvozené závěry této práce platí pro mé respondenty, nemusí však platit pro všechny, kteří žijí ve smíšených partnerstvích a manželstvích.

¹¹⁸ OLECKÁ, Ivana, IVANOVÁ, Kateřina. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s., 2010. s. 23. ISBN 978-80-87240-33-5. Dostupné z WWW: http://web.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/41metodologie_vedecko-vyzkumne_cinnosti.pdf.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 24.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se snažila nahlížet na česko-vietnamská manželství nikoli z pohledu vědeckého, ale naopak z pohledu samotných manželských párů. Na základě shromážděných výsledků výzkumu a jejich následné analýzy jsem dospěla k následujícím závěrům.

Všechny páry až na jeden se shodly na tom, že případné konflikty v jejich manželství nejsou způsobeny odlišnou kulturou, ze které pocházejí. Respondenti uvedli, že prolínání dvou kultur považují za příznivé a výhodné, jelikož nikdo z nich nevidí tu svou jako dokonalou, vítají tak možnost v jejich manželství i životě aplikovat z každé z nich pouze to, co sami chtějí a vidí jako správné. Velkou roli zde hraje i fakt, že tito manželé spolu sdílejí podobné myšlení, vyznávají stejné životní hodnoty a mají také podobný pohled na svět, rozdílnost jejich kultur uznávají, větší rozdílnost povah se u nich však nevyskytuje. To příkládám samozřejmě také době, kterou v ČR vietnamští manželé strávili a jejich přehledu o českém prostředí a kultuře. Takovýto soulad by v případě svazku Čechů a Češek s Vietnamkami a Vietnamci, kteří o českém prostředí nemají žádné nebo jen minimální povědomí, patrně nenastal. Z rozhovorů je patrné, že se smíšená manželství potýkají s problémy, které nesmíšené svazky nemají, např. zdlouhavé vyřizování úředních formalit potřebných k uzavření sňatku, automatickým odsuzováním jejich volby partnera okolím, atd.

Tyto spokojené páry pak uvádějí podobné odpovědi i u dalších částí výzkumu. Česko-vietnamská manželství samozřejmě nemohou být zcela příkloněna pouze k jednomu jedinému manželskému modelu (tj. ryze českému nebo ryze vietnamskému), z výsledků vidíme, že ačkoli žijí v České republice, vietnamská kultura proniká do způsobu jejich života, výchovy dětí, dodržování tradic, domácí kuchyně, životních postojů a dalších aspektů, ať už si to respondenti více či méně uvědomují. Sloučení těchto kultur je těmito respondenty vnímáno jako přirozené, nenucené a vyhovující.

U všech manželských párů, které interpretují jejich manželství jako spokojené, přesahuje doba pobytu vietnamského partnera v ČR hranici 10 let. Vietnamští partneři jsou tedy dokonale asimilováni, tzn. přizpůsobeni většinové společnosti a prostředí, ve kterém žijí, dva již dokonce získali české občanství. Tím je tedy dokázán předpoklad, že doba, kterou v Česku vietnamští partneři strávili na funkčnost manželství a partnerských vztahů obecně vliv rozhodně má.

Ačkoli se všichni respondenti s předsudky a obavami svých rodin a okolí setkali, pro nikoho z nich to nebyla překážka uzavření a setrvání ve stávajícím manželství, většina respondentů uvádí, že se jednalo o připomínky počáteční, kdy rodiny a přátelé českých manželů dostatečně neznali jejich partnery a naopak. S ubíhající dobou trvání těchto vztahů a hlavně také s narozením vnoučat tyto předsudky a projevy nesouhlasu na obou stranách zmizely.

Všech pět respondentů spolu komunikuje společným jazykem, u většiny z nich je to čeština. Všichni vietnamští partneři z párů, které jsou ve vztahu spokojení, se s rodinami svých protějšků domluví česky, čeští partneři však vietnamštinu neovládají a v případě, že rodina jejich partnera česky neumí, potřebují, aby jim tlumočil. Vzhledem k tomu, že páry žijí na českém území, nevnímají to jako možný problém. Všechny páry uvedly, že svoje děti učí vietnamsky, nevyžadují však po nich, aby vietnamsky hovořily plynule.

Čtyři z celkem pěti dotazovaných párů nevnímají výchovu jejich dětí jako zdroj napětí nebo sporů v manželství. Zajímavé je, že manželé sice byli vychováni v jiné kultuře a jiném duchu, přiznávají také odlišné postoje jejich rodičů k výchově oproti rodičům svých protějšků, sami respondenti se ale na výchově svých dětí se svým partnerem víceméně shodují a opět zde uplatňují něco z českého a něco z vietnamského modelu výchovy. Respondenti si uvědomují to, co se jim na každém ze zmiňovaných modelů líbí a co ne, snaží se neopakovat případné chyby svých rodičů a naopak dát dětem to, co jim samotným chybělo.

Rodinný život a vztahy s rodinami obou manželů tyto respondenti opět popisují jako harmonické a dobré, bez větších překážek. Pokud tam nějaké problémy jsou, respondenti je nevnímají a neuvědomují si je. To platí hlavně u českých manželů a manželek, jejichž tchýně, tchán a ostatní příbuzní žijí ve Vietnamu a se kterými se tím pádem nevidí příliš často.

Mezi respondenty se objevuje pouze jeden manželský pár, který vnímá příčinu vzniku vzájemných konfliktů a nepochopení v rozdílné kultuře a mentalitě obou manželů. Tyto konflikty vznikají především kvůli odlišným postojům k výchově dětí a odlišným hodnotám, které se neslučují. Tuto skutečnost lze vysvětlit i tím, že ani jeden z partnerů nestrávil výrazně delší dobu v kulturním prostředí toho druhého na rozdíl od ostatních manželských párů. Zdrojem napětí je zde mimo jiné i negativní postoj rodiny vietnamského manžela vůči jeho české manželce. Komplikovaná je i otázka jazyka, kterým spolu manželé komunikují. Jelikož žádný z nich neovládá rodný jazyk toho druhého, používají ve vzájemné komunikaci angličtinu, nicméně na děti oba mluví pouze česky a vietnamsky.

Nutno dodat, že můj výzkum má pouze omezenou platnost, jelikož se ho zúčastnil poměrně malý počet respondentů, a protože se na každé manželství (ať už smíšené či nikoli) musí nahlížet individuálně jako na jedinečné, závěry vyplývající z provedeného výzkumu nelze zobecňovat. Provést rozhovor s oběma manžely se podařilo pouze ve dvou z pěti případů, některé výpovědi tedy nemusí být zcela objektivní, nemusí nutně odpovídat skutečnosti a mohou být zkreslené.

LITERATURA

Prameny

Luật hôn nhân và gia đình [Zákon o manželství a rodině]. [online]. 1. 1. 2015. [cit. 1. 6. 2017]. Dostupné z WWW:

http://moj.gov.vn/vbpq/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=29058.

Một số điểm mới của luật hôn nhân và gia đình so với năm 2000 [Několik novinek Zákona o manželství a rodině ve srovnání se zákonem z roku 2000]. [online], 2015. [cit. 1. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://luatminhgia.com.vn/kien-thuc-hon-nhan/mot-so-diem-moi-cua-luat-hon-nhan-va-gia-dinh-2014.aspx>

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. 2. 8. 2001. In: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273?citace=1#cast1>

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném. 27. 12. 1949. In: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-265#hlava1>

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. 1. 4. 1964. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: komentář. 2. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-448-1.

Všeobecný zákoník občanský (císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s.). 1. 6. 1811. In: Beck - online.cz [online]. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna>

Sekundární literatura

BROUČEK, Stanislav. *Český pohled na Vietnamce (mediální obraz Vietnamu, Vietnamců a vietnamství)*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003. ISBN 80-85010-46-1.

BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-321-0.

- CAPPONI, Věra. *Co by i moje dcera měla vědět o manželství*. Praha: Motto, 1996. ISBN 80-85872-39-0.
- FIALOVÁ, Ludmila. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-87-7.
- FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014. ISBN 978-80-7419-174-9.
- HLAVATÁ, Lucie, IČO, Ján, KARLOVÁ, Petra, STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Dějiny Vietnamu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-965-2.
- HOFÍREK, Ondřej. Vietnamští imigranti v českých velkoměstech – Integrace přistěhovalců z Vietnamu. In: RÁKOCZYOVÁ, Miroslava. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-023-0.
- JAMIESON, Neil L. *Understanding Vietnam*. London: University of California Press, 1995. ISBN 978-0-520-20157-6.
- KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. In: Šišková, Tatjana (ed). *Menšiny a migranti v České republice [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178- 648-9.
- KUBÁTOVÁ, Helena. *Metodologie sociologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1549-6.
- MACHÁČOVÁ, Jana, MATĚJČEK, Jiří. Rodina a vzory rodinného chování. In: MACHÁČOVÁ, Jana, ŠRAJEROVÁ, Olga (ed). *Sociálně a národnostně smíšená rodina v industriální a postindustriální společnosti v českých zemích a ve střední Evropě od druhé poloviny 19. století do současnosti: sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 21. a 22. října 2003 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2003. ISBN 80-86224-44-9.
- MARTÍNKOVÁ, Šárka. Česko-vietnamské vztahy. In: ČERNÍK, Jan (ed). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. ISBN 80-7319-055-9.
- MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-624-1.

MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.
ISBN 978-80-86429-87-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1983.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002.
ISBN 80-86429-05-9.

NHÁT, Thanh, VŨ, Văn Khiếu. *Phong tục làng xóm Việt Nam*. [Zvyky na vietnamských vesnicích]. TP HCM: NXB Phương Đông, 2005.

OBUCHOVÁ, Ľubica. Zásnuby, sňatky, rozvody: soubor studií pracovní skupiny "Náboženské směry v Asii". In: OBUCHOVÁ, Ľubica (ed). *Náboženské směry v Asii*. Praha: Česká orientalistická společnost, 2003. ISBN 80-902510-6-4.

OLECKÁ, Ivana, IVANOVÁ, Kateřina. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s., 2010. ISBN 978-80-87240-33-5. Dostupné z WWW: http://web.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/41metodologie_vedecko-vyzkumne_cinnosti.pdf.

PHAN, Kê Bình. *Việt Nam phong tục* [Vietnamské zvyky]. Hanoi: NXB Văn Học, 2006. Dostupné z WWW: [http://ndclnh-mytho-usa.org/KhoSachCu/Viet%20Nam%20Phong%20Tuc%20\(Phan%20Ke%20Binh\).pdf](http://ndclnh-mytho-usa.org/KhoSachCu/Viet%20Nam%20Phong%20Tuc%20(Phan%20Ke%20Binh).pdf)

RADVANOVÁ, Senta. *O rodině, manželství a dětech*. Praha: Panorama, 1978.

STRAUSS, Anselm L., CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-x.

VASILJEV, Ivo. Hodnoty současné vietnamské společnosti. In: ČERNÍK, Jan (ed). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. ISBN 80-7319-055-9.

Internetové zdroje

ANDERSEN, Margaret L.; TAYLOR, Howard Francis. *Sociology: The Essentials*. [online]. Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning, 2013. [cit. 12. 7. 2017]. Dostupné z WWW:

https://books.google.cz/books?id=NTvpA0P3u-gC&pg=PT72&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

Český statistický úřad. Tab. *Sňatky cizinců v letech 2004-2015*. Český statistický úřad [online], 2016. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_demogr_udalosti.

Český statistický úřad. Graf. *Sňatky muž - cizinec – žena ČR: 1995-2008*. In: *Sňatky cizinců*. Český statistický úřad [online], 2016. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/20550339/11809k3.pdf/f884fbc1-4519-44c4-b555-57e2590b21e6?version=1.0>.

Český statistický úřad. Tab. *Počet cizinců v ČR ke dni 31. 12. 2016*. Český statistický úřad [online], 2017. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xp/cizinci-v-plzenskem-kraji-v-roce-2016>.

Český statistický úřad. Tab. *Sňatky podle státního občanství snoubenců v roce 2015*. In: *Obyvatelstvo a rodiny a domácnosti*. Český statistický úřad [online], 2016. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvateľstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>.

Český statistický úřad. Tab. *Rozvody cizinců v ČR podle vybraných státních občanství v letech 1995 - 2015*. In: *Demografické události cizinců - datové údaje*. Český statistický úřad [online], 2016. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_demogr_udalosti.

Český statistický úřad. *Národnostní struktura obyvatel*. Český statistický úřad [online], 2014. [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>

EZRA, Dina Ben, ROER-STRIER, Dorit. Intermarriage Between Western Women and Palestinian Men: Multidirectional Adaptation Processes. In: *Journal of Marriage and Family*. February, 2006, 68(1). [online]. [cit. 17. 7. 2017]. Dostupné z WWW: https://www.jstor.org/stable/3600355?seq=1#page_scan_tab_contents

FURTADO, Delia, THEODOROPOULOS, Nikolaos. Interethnic marriage: a choice between ethnic and educational similarities. In: *Journal of Population Economics*. April, 2008. 24(4): 1257-1279. [online]. [cit. 13. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://ftp.iza.org/dp3448.pdf>

LEBARON, Michelle. Culture and Conflict. Beyond Intractability. In: BURGESS, Guy, BURGESS, Heidi (ed). *Conflict Information Consortium*. University of Colorado, Boulder, 2003. [online]. [cit. 12. 7. 2017]. Dostupné z WWW:

<http://www.beyondintractability.org/essay/culture-conflict>

ROLAND, G Fryer Jr. Guess Who's Been Coming to Dinner? Trends in Interracial Marriage over the 20th Century. In: *Journal of Economic Perspectives*. 2007, 21(2): 71-90. [online]. [cit. 13. 6. 2017]. Dostupné z WWW:

<https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.21.2.71>.

SALZMANN, Zdeněk. Existují rasy? Nový pohled na fyzickou rozmanitost lidstva. In: *Český lid: Etnologický časopis = Ethnological Journal*. 2003, 90, č. 2. [online]. [cit. 13. 7. 2017].

Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org/stable/42639133>.

SCHEU, Harald Christian. Pojem kulturního konfliktu. In: SCHEU, Harald Christian, ASLAN, Ednan, BABICKÁ, Karolína, BARTOŇ, Daniel (ed). *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0. [online]. [cit. 17. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://www.auditorium.cz/pdf/MIGR-ukazka.pdf>.

SIEW-EAN, Khoo. Inter-marriage, Integration and Multiculturalism: A Demographic Perspective. In: CLYNE, Michael, JUPP, James (ed). *Multiculturalism and integration. A Harmonious relationship*. Canberra, ANU Press, 2011. ISBN 9781921862151. [online]. [cit. 13. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org/stable/j.ctt24h7j6.12>.

SLOBODA, Marián. Vietnamci v ČR jako národnostní menšina – poznámka k otázce „uznávání“ menšin. In: *Migraceonline.cz*. [online]. 27. 4. 2013. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/vietnamci-v-cr-jako-narodnostni-mensina-poznamka-k-otazce-uznavani-mensin>

STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině (v období od 10.-19. století)* [online]. [cit. 20. 5. 2017]. Dostupné z WWW: www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf.

Vietnamci v Česku stále zůstávají státem ve státě. Důvodem je odcizení i ekonomická soběstačnost. In: *Zprávy - Aktuálně.cz*. [online]. 3. 2. 2017. [cit. 15. 7. 2017]. Dostupné z WWW: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vietnamska-komunita-se-uzavira-navzdory-integraci-rika-vyzku/r~4742b73ee9f911e6a8cc002590604f2e/>.

Studentské práce

KUBÁTOVÁ, Kateřina. *Partnerské vztahy Vietnamců a Češek /Vietnamek a Čechů. Reflexe z pohledu aktérů*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/163575/>

LOUČÍMOVÁ, Bohumila. *Psychologické aspekty interkulturních partnerských vztahů*. Praha, 2006. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Katedra psychologie. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/26750/>

PETREKOVÁ, Pavlína. *Smíšená manželství – sociokulturní a ekonomické aspekty (sociologický výzkum)*. Znojmo, 2013. Bakalářská práce. SVŠE Znojmo. Katedra marketingu a managementu. Dostupné z WWW: https://theses.cz/id/rdirpu/BP_-_dokument_-_HS_2_.pdf

VENCOVSKÁ, Pavlína. *Partnerské vztahy mladých Vietnamek v České republice*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/113734/>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Informovaný souhlas pro účastníky výzkumu

Prohlašuji, že jsem byl/a seznámen/a s tématem výzkumu a metodami sběru dat k bakalářské práci Česko-vietnamská manželství.

Svým podpisem stvrzuji, že se dobrovolně a vědomě výzkumu zúčastním.

Souhlasím, že jsem byl/a seznámena s možností kdykoliv od výzkumu odstoupit bez nutnosti udání důvodu a možností nezveřejňovat jakékoliv pasáže rozhovoru, pokud si to budu přát.

Souhlasím, že jsem byl/a seznámena s nutností rozhovor nahrávat na mobilní telefon či jiné zařízení.

Jsem si vědom/a nutnosti podávat pravdivé a přesné informace.

Jsem seznámen/a s autorčinou povinností mlčenlivosti a jejím závazkem zacházet s mojí výpovědí s co největší mírou důvěrnosti.

Jsem si vědom/a, že celé přepisy rozhovoru budou k dispozici autorce práce, vedoucímu práce a oponentovi práce a nikomu dalšímu. Popřípadě budou data a výsledky prezentována před odborným publikem nebo zpracována k jiné odborné studii vycházející z této práce.

V..... dne.....

Podpis účastníka výzkumu

Příloha č. 2 - Struktura rozhovoru s účastníky výzkumu

- 1) Kolik je Vám let?
- 2) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- 3) Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání Vašeho manžela/manželky?
- 4) Jak dlouho jste již ve stávajícím manželství?
- 5) Jak dlouho Váš manžel/ka žije v ČR?
- 6) Jak dlouho žil/a ve Vietnamu?
- 7) Jakým jazykem spolu s Vaším manželem/kou mluvíte (vietnamsky, česky, vietnamsky i česky, anglicky, ...) a jaký jazyk převažuje?
- 8) Je váš manžel/ka samostatný v češtině a je schopen se s ní domluvit např. na úřadě? Je schopný/á psát, číst v češtině? Čte české noviny, dívá se na české filmy?
- 9) V jakém prostředí češtinu používá? (doma s Vámi, v práci, na úřadech...)
- 10) Co všechno váš manžel/ka ví o české kultuře?
- 11) Měli jste z uzavření sňatku s Vietnamcem/Vietnamkou nějaké obavy nebo naopak očekávání? Pokud ano, uveďte prosím jaké
- 12) Zaregistrovali jste, že by Vaše rodina měla nějaké obavy nebo očekávání z uzavření sňatku s Vietnamcem/Vietnamkou?
- 13) Zaregistrovali jste, že by rodina Vašeho manžela měla z uzavření sňatku s Vámi nějaké obavy nebo očekávání?
- 14) Měl/a jste pocit, že váš vztah Vaše rodina přijala kladně nebo záporně?
- 15) Měl/a jste pocit, že váš vztah rodina manžela/ky přijala kladně nebo záporně?
- 16) Co všechno víte o vietnamské kultuře?
- 17) Jste samostatný/á ve vietnamštině? Domluvil/a byste se např. na úřadě?
- 18) Jak často se stýkáte s rodinou manžela/ky?

- 19) Jak často se manžel/ka stýká s Vaší rodinou?
- 20) Vypomáháte si navzájem v domácnosti, pokud jde o starost o děti, atd.?
- 21) Kdo má u vás doma drží rodinnou kasu? (rozhoduje o hospodaření s nimi, o dělení nákladů, o tom, kolik se za co utratí, apod.)
- 22) Dodržujete vietnamské tradice a zvyky? (máte např. doma oltář, slavíte Tet, Trung thu (Svátek středu podzimu, vietnamský Den dětí), vietnamský Den žen,...)
- 23) Vaříte doma vietnamská jídla? Která kuchyně u vás převládá?
- 24) Máte děti?
- 25) Jakým jazykem mluvíte s manželem/kou s vašimi dětmi?
- 26) Učí se vaše děti vietnamsky?
- 27) Pokud ano, učíte je doma anebo někam dochází na výuku?
- 28) Komunikujete s dětmi vietnamsky i Vy nebo pouze manžel/ka?
- 29) Dali jste Vaším dětem pouze české / pouze vietnamské jméno anebo obě?
- 30) Kdo z vás je na děti přísnější?
- 31) Shodnete se s Vaším manželem / kou na způsobu výchovy dětí?
- 32) Zaregistrovali jste někdy předsudky okolí vůči Vašemu výběru partnera, Vašemu manželství s Vietnamcem/kou?
- 33) Pokud ano, ať už se jedná o předsudky ze strany partnerovi rodiny, Vaší rodiny či lidí z okolí, myslíte si, že to mělo nějaký negativní dopad na Váš vztah, potažmo manželství?
- 34) Považujete své manželství za spokojené a myslíte si, že splňuje Vaše očekávání?
- 35) Pokud ve Vašem manželství dochází k nějakým střetům či konfliktům, přisuzujete to odlišné kultuře, z jaké Váš manžel/ka pochází?

Doplňující otázky

- Kolik času spolu jako rodina trávíte? Vnímáte to jako dostatečné?
- Jaký máte vztah k rodině manžela/ky, jakým jazykem spolu mluvíte, řekli byste, že se domluvíte dobře?
- Projevujete si s manželem/kou vzájemnou náklonost na veřejnosti, před rodinou, před dětmi? Jak to vnímáte?
- Myslíte si, že se na výchově dětí a péči o ně podílíte oba dva stejně?
- Myslíte si, že máte na své děti vysoké nároky? Přejete si, aby Vaše děti studovaly na VŠ?
- Jaký máte postoj vůči názorům a kritice okolí, jak moc velkou tomu přikládáte váhu?